

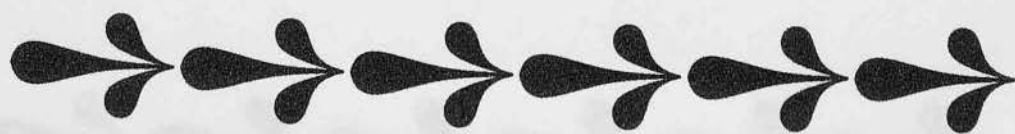
103
1701

Ρέματα

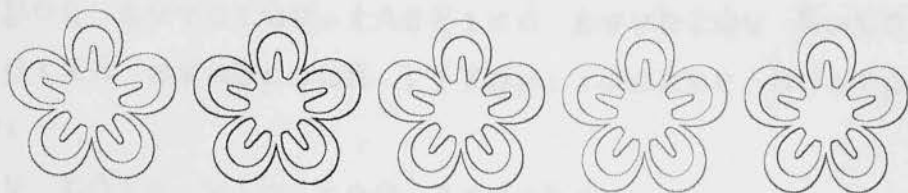

αττικής

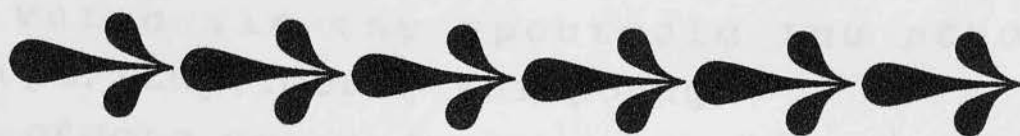
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ
ΤΕΙ ΝΕΣ ΜΕΣΣΟΛΟΝΝΕΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ

ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα “ρέματα Αττικής”
Ειδικά θέματα αρχιτεκτονικής

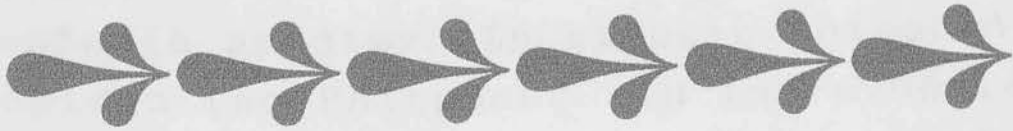
Υπεύθ. καθ: Π.Θεοδορίδη-Βαρελίδου

Μαθήτρια Μαρία Σιγάλα

Εξάμηνο Πτυχίο

Σχολή Πολιτικών Δομικών Έργων

Περιεχόμενα

1. Πρόλογος.
2. Ορισμός εννοιών. (Λεξικό εννοιών Κωτσοβίτη)
3. Ιστορική αναδρομή : (Σημειώσεις Επιτροπής)
  - Γενικά.
  - Τί ήταν τότε για την Αττική.
  - Η Αθήνα πρώτη στη δημιουργία Δημόσιου Πάρκου.
4. Τα ρέματα σήμερα. (Σημειώσεις Επιτροπής)
  - Δημόσιο Πάρκο.
  - Καταστροφή μη δομημένων χώρων.
  - Ένταξη της ρεματίας στον αστικό κλοιό ή όχι?
5. Κίνητρο για την προστασία του ρέματος η πλημμύρα. (Σημειώσεις Επιτροπής)
6. Τα ρέματα και η άχαρη αντιμετώπισή τους.
7. Περιγραφή οικοσυστημάτων (Σημειώσεις Επιτ.)
  - Κλιματολογικές συνθήκες της Αττικής.
8. Γενικά στοιχεία για το ρέμα του Χαλανδρίου. (Σημειώσεις Οργανισμού Αθήνας)
  - Τοπογραφία και έκταση. (Σημειώσεις Οργανισμού Αθήνας)
  - Γεωγραφική θέση περιοχής μελέτης.
  - Γεωμορφολογία περιοχής.
9. Αξιολόγηση της σημασίας των ρεμάτων και της ανάγκης λήψεως μέτρων γι'αυτά. (Σημειώσεις

Επιτροπής)

10. Ανάδειξη ρεμάτων. (Σημειώσεις Επιτροπής)
11. Πόρισμα της Επιτροπής για την ανάδειξη της ρεματίας Χαλανδρίου - Πεντέλης και της Αττικής ευρύτερα.
12. Ισχύον Νομικό καθεστώς.
13. Θέσεις και ενέργειες των Δημοτικών Αρχών.
14. Κριτική Επιτροπής για τις μελέτες των Δήμων.
15. Απόψεις συλλόγων.
16. Αξιολόγηση - Σχολιασμός της Επιτροπής.
17. Προτάσεις Επιτροπής.
18. Κηφισός.
  - Τουριστικές εγκαταστάσεις.
  - Υγρά-στερεά απόβλητα.
  - Η γενικότερη υποβάθμιση της αυτοφυούς βλάστησης και της πανίδας της περιοχής.
  - Οι συνεχείς επεκτάσεις των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως που εφάπτονται με τα πρνή του ρέματος.
  - Στόχοι της παρέμβασης.
  - Βασικές συνιστώσες της πρότασης.
  - Η προστασία του περιβάλλοντος.
  - Το ιδιοκτησιακό καθεστώς
  - Κριτήρια που ελήφθησαν για τον καθορισμό των ορίων προστασίας.
  - Αντικείμενο παρέμβασης
  - Ένταξη στο Γ. Σχεδιασμό.
  - Το ενδιαφέρον του κοινού και τον φορέων για

τον Κηφισό.

-Ανάλυση : ο Κηφισός σήμερα.

Η σημασία του Κηφισού για το λεκανοπέδιο.

Γεωφυσικά χαρακτηριστικά του Κηφισού.

Προβλήματα.

Το ιδιοκτησιακό καθεστώς.

Βιομηχανικές περιοχές.

Αυθαίρετα κτίσματα.

Γεωφυσικές αλλοιώσεις.

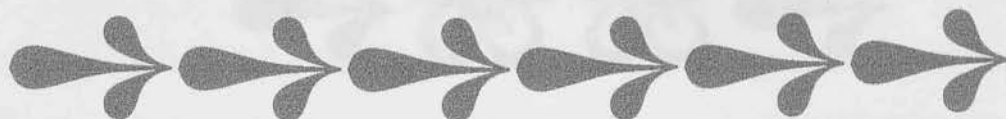
-Πρόταση.

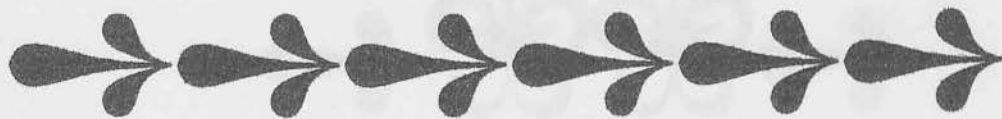
-Σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος.

-Ενημερωτικό σημείωμα που εκδίδει το
Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

-Άρθρα από εφημερίδες/έντυπα.

-Βιβλιογραφία.

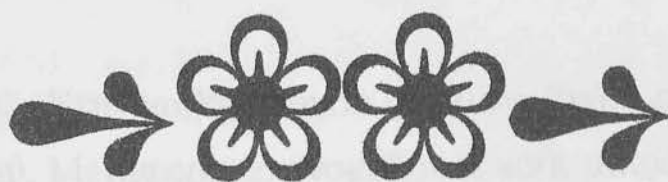

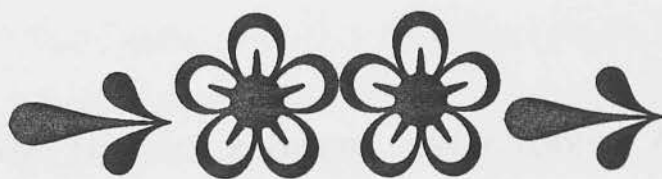
1. Πρόλογος

Η εργασία τούτη, ομολογώ πως ήταν αρκετά επίπονη, μια και το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Δημοσίων Έργων αυτή την στιγμή που μιλάμε κάνει προσπάθειες να συγκεντρώσει στοιχεία σχετικά με την υπάρχουσα κατάσταση των ρεμάτων της Αττικής. Το μόνο θετικό ήταν πώς μερικοί άνθρωποι ευαισθητοποιήθηκαν (μέλροι της επιτροπής μελέτης ρεμάτων στον Οργανισμό Αθήνας και στο Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) και μέσω προσωπικής πια σχέσης, μου έδωσαν τα λιγοστά στοιχεία που είχαν στα αρχεία τους, καθώς και το νέο Προεδρικό Διάταγμα ρεμάτων.

Νιώθω λοιπόν υποχρεωμένη να ευχαριστήσω τους :

- κ. Κωνσταντινίδου Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
- κ. Βασιλούλης Οργανισμός Αθήνας
- κ. Μπουρδούκος Δήμαρχος Ν. Ιωνίας
- κ. Κωτσοβίτης Λεξικό εννοιών
- κ. Νικόλαο Παπαδόπουλο, Γαβριήλ Ρότσκο για την εύρεση ρεμάτων και τη βοήθεια στη λήψη φωτογραφιών.

2. Ορισμοί

1. ΡΕΜΑ

Στην καθαρεύουσα ρεύμα. Προέρχεται από το ρήμα ρέω. Με τη λέξη αυτή χαρακτηρίζεται η κοιλότητα εκείνη του εδάφους όπου ρέουν τα νερά του χειμάρρου. Από τη λέξη ρέμα προέρχεται και η λέξη ρεματιά, που υποδηλώνει την χαράδρα, την ευρύτερη περιοχή της κοίτης του χειμάρρου.

2. ΧΕΙΜΑΡΡΟΣ

Στην αρχαία Ελληνική χειμάρρους, ονομάζουμε το ορμητικό ρεύμα νερού που σχηματίζεται πρόσκαιρα από τις βροχές. Επίσης ονομάζουμε (μεταφορικά) την κοίτη όπου ρέουν τα νερά του χειμάρρου. Οι ταχύτητες του νερού στον χείμαρρο, πολλές φορές ξεπερνούν τα 10 μέτρα το δευτερόλεπτο. Οι μεγάλες αυτές ταχύτητες οφείλονται στην έντονη κατά μήκος κλίση της κοίτης. Σε αντίθεση όταν η κλίση της κοίτης είναι μικρή, τότε δεν έχουμε χείμαρρο αλλά ένα ξηροπόταμο.

3. ΡΥΑΚΙ

Στην αρχαία Ελληνική ρυάξ. Στην καθαρεύουσα ρυάκιον. Ρυάκι ονομάζουμε το μικρό ρεύμα (ρέμα) νερού. Μεταφορικά, ονομάζουμε κάθε μικρού πλάτους ροή στην επιφάνεια του εδάφους όπου ρέουν τα νερά του χειμάρρου. Το μικρό ρεύμα και το μικρό πλάτος του ρέματος υποδηλώνουν εμμέσως μικρή παροχή του νερού. Δεν έχει συμφωνηθεί πόσο μικρό πρέπει να 'ναι για να

χαρακτηριστεί ρυάκι.

4. ΚΛΙΣΗ

Ορίζεται σαν το πηλίκο της κατακόρυφης (υψομετρικής) διαφοράς δύο σημείων πάνω στην κοίτη του ρέματος διά της αντιστοίχου οριζόντιας προβολής της απόστασης των δύο αυτών σημείων που μετράται κατά μήκος του ρέματος. Η κατά μήκος κλίση της κοίτης ενός ρέματος σπανίως είναι η ίδια σε όλο το μήκος του ρέματος.

5. ΔΙΑΤΟΜΗ

Διατομή σε μία ορισμένη θέση ονομάζουμε την τοπογραφική αποτύπωση του ρέματος σ' ένα κατακόρυφο επίπεδο.

6. ΚΟΙΤΗ

Η λέξη κοίτη (ίδια και στην αρχαία Ελληνική) προέρχεται από τη λέξη κείμαι. Στην κυριολεξία σημαίνει την κλίση (το κρεβάτι). Στην υδρολογία κοίτη ονομάζουμε την κοιλότητα του εδάφους όπου ρέουν τα νερά του χειμάρρου, ποταμού, κλπ. Πολλά ρέματα σε διάφορα τμήματά τους έχουν δυο κοίτες, την κύρια (όπου περιορίζεται η ροή στις μικρές πλημμύρες) και τη δευτερεύουσα (ή πλημμυρική κοίτη) την οποία καταλαμβάνει το ρέμα σε μια μεγάλη πλημμύρα.

7. ΒΑΘΕΙΑ ΓΡΑΜΜΗ

Σε κάθε διατομή του ρέματος μπορούμε να βρούμε το σημείο με το μικρότερο υψόμετρο. Ονομάζουμε βαθιά γραμμή τη νοητή γραμμή που συνδέει τα χαμηλότερα σημεία των διαφόρων διατομών του ρέματος.

8. ΟΧΘΗ

Προέρχεται από την αρχαία Ελληνική λέξη όχθος, που σημαίνει μικρό ύψωμα γης. Με τη λέξη όχθη εννοούμε το μέρος της ξηράς που είναι κοντά στο

χειμαρρο. Το μέρος αυτό της ξηράς μπορεί να έχει τη μορφή της πλαγιάς, προανούς, με κλίση προς το ρέμα είτε μεγάλη, είτε μικρή. Οποσδήποτε δεν πρέπει να ταυτίζεται η όχθη με το βρεχόμενη παρειά του εδάφους που περικλείει το ρέμα. Η όχθη εκτείνεται πέρα από τη γραμμή της μέγιστης πλημμύρας. Είναι προφανές ότι δεν υπάρχει αντικειμενικός τρόπος για να οριστεί που τελειώνει η όχθη ενός ρέματος. Η ασάφεια στον καθορισμό του άνω ορίου της όχθης είναι συνυφασμένη με ασαφή ορισμό αυτής. Πριν την αστικοποίηση χώρων κοντά σε ρέματα η ασάφεια αυτή δε δημιουργούσε ιδιαίτερα προβλήματα.

9. ΟΡΙΟΓΡΑΜΜΗ

Στο νόμο **880/1979** ονομάζεται οριογραμμή το υποδεικνυόμενο ή το συμφωνούμενο τέλος της όχθης του ρέματος. Κάθε ρέμα περικλείεται ανάμεσα σε δύο οριογραμμές, την αριστερή και τη δεξιά (δεξιά είναι αυτή που έχουμε στο δεξί μας χέρι κατά την κίνησή μας μέσα στο ρέμα με την φορά της ροής). Για τον καθορισμό των δύο οριογραμμών πρέπει να ληφθούν υπ' όψιν τα παρακάτω :

α) Οι δύο οριογραμμές δεν πρέπει να τέμνουν τη γραμμή πλημμύρας (που αντιστοιχεί σε περίοδο επαναφοράς που οφείλει να συμφωνηθεί και που εν πάση περιπτώσει πρέπει να είναι αρκετά μεγάλη, π.χ. ίσως άνω των 100 ετών για νέες οριοθετήσεις και νέες πολεοδομήσεις) και κατά προτίμηση πρέπει να βρίσκεται αρκετά πέρα απ' αυτήν.

β) Η υφισταμένη περιβαλλοντική κατάσταση π.χ. δασοκάλυψη, βιότοπος κλπ. και ο απαιτούμενος ζωτικός χώρος για την συνέχιση των δραστηριοτήτων αυτών.

10. ΓΡΑΜΜΗ ΠΛΗΜΜΥΡΑΣ

Μετά από μία πλημμύρα το νερό που ρέει στο ρέμα βρέχει τις δύο παρειές

του (τις δύο όχθες) και νοητά, ορίζονται δύο γραμμές (ανά μία στην κάθε όχθη), που διαχωρίζουν το βρεχόμενο από το μη βρεχόμενο τμήμα της όχθης. Οι δύο νοητές γραμμές πάνω στη δεξιά και στην αριστερή όχθη του ρέματος (που υποδηλώνουν το μέγιστο βάθος που πραγματοποιήθηκε σε κάθε διατομή του ρέματος), ονομάζονται δεξιά και αριστερή γραμμή πλημμύρας.

Είναι προφανές ότι η γραμμή πλημμύρας αναφέρεται σε μία ορισμένη ένταση βροχής. Πρέπει συνεπώς να αποφασιστεί ποιά είναι εκείνη η πλημμύρα που θα ληφθεί υπ' όψιν στις νέες οριοθετήσεις. Για την κατασκευή τεχνικών έργων (π.χ. κλειστών υπονόμων- αγωγών) η υιοθέτηση μεγάλης περιόδου επαναφοράς (π.χ. 200 έτη) οδηγεί σε απαγορευτικό κόστος. Για την οριοθέτηση όμως ανοικτών προστατευτέων ρεμάτων, κατά την άποψή μας, πρέπει να υιοθετηθούν μεγάλες περίοδοι επαναφοράς, ίσως της τάξης των 200 ετών, για να εξασφαλιστεί ο αναγκαίος ζωτικός χώρος που θα επιτρέψει τις φυσικές και αναμενόμενες μικρομετακινήσεις της κοίτης του ρέματος, καθώς και χώρος εκτόνωσης μεγάλων πλημμύρων.

3. Ιστορική αναδρομή ❀

Γενικά

“ Ένα ρέμα είναι ο φυσικός αποδέκτης των νερών της βροχής σε όλο το μήκος της διαδρομής του διά μέσου ορεινών και πεδινών εκτάσεων, μεταφέρει τα κατακρημνίσματα που προκαλούνται μέχρι τη θάλασσα και τις λίμνες και εξασφαλίζει ένα μέρος της πολύπλοκης και αέναης κίνησης του νερού πάνω στη γη. Η κίνηση αυτή των υδάτων αναζωογονεί τη φύση και τη ζωή σε όλες της τις μορφές. Παράλληλα, κατά μήκος του ρέματος, εξαιτίας της συγκέντρωσης αυτής των υδάτων και της προστατευόμενης του θέσης μέσα στο τοπίο, δημιουργούνται καλύτερες συνθήκες υγρασίας που ευνοούν την ανάπτυξη και στη συνέχεια την προσέλκυση της χλωρίδας, μ' αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός μικρού βιότοπου σε όλο το μήκος αυτού.

Κατά συνέπεια, κάθε ρεματιά περικλείει αφενός μία αυτοτελή και αναγκαία λειτουργία και αφετέρου ένα μικροβιότοπο και δεν χρειάζεται άλλη ανθρώπινη συνδρομή, για να συνεχίσει να υπάρχει, παρά μόνο την ελευθερία της να λειτουργεί στο μικροσκοπικό της επίπεδο. Ταυτόχρονα, κατά τη διάβασή μας μέσα από την πόλη, η ρεματιά, εκτός από πηγή οξυγόνου, χρησιμεύει και σαν διάδρομος μετακίνησης αερίων μαζών και ανανέωσης της ατμόσφαιρας, εξασφαλίζοντας συγχρόνως τη ζωντανή επικοινωνία της πόλης (άστυ) με το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον.

Μετά από όλα αυτά, το ερώτημα γίνεται πιο επίμονο, πώς σε μία πόλη μεγάλης ατμοσφαιρικής ρύπανσης, όπως η Αθήνα, και ποιάς ορθολογιστικής ή επιστημονικής σκέψης συνέχεια μπορούμε να μετατρέψουμε ένα ρέμα σε

δρόμο ή σε φθινό οικόπεδο για κοινόχρηστες κατασκευές και δημοτικές επιχειρήσεις, ακόμα και αν η υπέρογκη αύξηση της αξίας της γης και η οικονομική αδυναμία των δημοτικών αρχών οδηγούν, πολλές φορές, στο ν' αποτελεί η ζώνη χειμάρρων ένα είδος παρακαταθήκης γης για τον σχεδιασμό και την εγκατάσταση τέτοιου είδους κατασκευών? “

- Τι ήταν τότε τα ρέματα για την Αττική.

Εκτεταμένα δάση κάλυπταν άλλοτε την περιοχή στα βόρεια της Αθήνας (περιοχή Αρχαίας Φλύας) και ο κοντινός πληθυσμός, αποτελούμενος κυρίως από κτηματίες και καλλιεργητές, πλούσιους μεγαλογαιοκτήμονες, ζούσε κυρίως από το κυνήγι και τα προϊόντα καλλιέργειας της γης. Την εποχή εκείνη, που διήρκησε μέχρι τα πρώτα Βυζαντινά χρόνια, η άγρια φύση, με παρουσία πληθωρική στην περιοχή, έχαιρε λατρείας και οι θεότητες ήταν αντιπροσωπευτικές της μυστηριακής της λειτουργίας αλλά και του πνευματικού ενδιαφέροντος και λαϊκού αισθήματος που επικρατούσε.

- Η Αθήνα πρώτη στη δημιουργία Δημόσιου Πάρκου.

Στην ιστορική αναζήτηση βρισκόμαστε μπροστά σε μία **εννοιολογική οντότητα** (concept) αυτήν της “**ίδρυσης και συντήρησης δημόσιου πρασίνου πολλαπλών χρήσεων,**” η επινόηση της οποίας ανάγεται στην πορεία του 5ου π.Χ. αιώνα και πραγματοποιήθηκε στην ευρύτερη περιοχή της τότε πόλης των Αθηνών. Το 468 π.Χ. ο **Κίμων** μετέβαλλε το χώρο της Ακαδημίας, ξερή και άγονη έκταση, σε θαυμάσιο δάσος, αρδευόμενο από δύο κρήνες που τροφοδοτούσε ο **Κηφισός**, με αλέες δενδροστοιχισμένες από δασικά είδη δένδρων, στον ίσκιό των οποίων δίδαξε ο **Πλάτων**.

Η Ακαδημία υπήρξε το πρώτο στον κόσμο κατασκευασμένο δημόσιο πάρκο

και η Αθήνα η πρώτη πόλη που δίδαξε την τέχνη αυτή και την μιμήθηκαν αργότερα η Αντιόχεια, η Αλεξάνδρεια, η Ρώμη κ.α.

Ο **Θεόφραστος** ίδρυσε τον Κήπο των Μουσών στη θέση της σημερινής **Πλατείας Συντάγματος** και συνέγραψε την **“Ιστορία των Φυτών”**. Ήταν συνεργάτης και μαθητής του **Αριστοτέλη**, περιπατητικός φιλόσοφος ο οποίος δίδασκε στο Λύκειο ή Περίπατο, ιερό πάρκο όπου οι Αθηναίοι συμμετείχαν σε θρησκευτικό-πνευματικές, εκπαιδευτικές και αθλητικές εκδηλώσεις.

Οι περίφημοι **Κήποι των Φιλοσόφων** ήταν τοποθεσία ανατολικά του ναού του **Ολυμπίου Διός**, εκτός των τοιχών στις όχθεις του ποταμού **Ιλισού** με ναό της Αφροδίτης **“της εν κήποις”**.

Η ίδια περιοχή ξανάγινε “πράσινο προάστιο” της Αθήνας στους 16ο και 17ο αιώνες (κατά μαρτυρία του **J. -P. Babin, “Description d’ Athenes, 1682**). Οι κήποι αυτοί δημιουργήθηκαν ή αναπλάστηκαν σε φυσικό περιβάλλον για να εξυπηρετήσουν σκοπούς θρησκευτικό-λατρευτικούς, πολιτικούς, πνευματικής ή φιλοσοφικής αναζήτησης, εκπαιδευτικούς. Η επίτευξη των σκοπών αυτών γινότανε διαμέσου των ιερών τελετών, της κοινωνικής επαφής, της συνάντησης και της συζήτησης για την ανταλλαγή απόψεων, της διδασκαλίας και της ρητορείας, του περιπάτου και της ομαδικής άθλησης.

Υπήρξαν στην πορεία της ανθρωπότητας ιδέες και έννοιες ταυτόσημες σε πολλά μέρη του κόσμου, όπως αυτή του **“Ιερού Δάσους”**, είτε αυτό ήταν το τελεστήριο των Λυκομιδείων Μυστηρίων των Φλυέων, είτε ήταν ο κήπος στα βόρεια της πόλης **Ku-Fou** στην επαρχία **Chan-tong**, όπου ο **Κομφούκιος** πέρασε ένα μεγάλο μέρος της ζωής του.

Επίσης η έννοια του “κήπου-αγροκτήματος”, όπως αυτοί του **Αλκίνοου** και

του **Λαέρτη** στην επική **Οδύσσεια** που ήταν βασιλικοί περίφρακτοι κήποι και όπου καλλιεργούσαν οπωροφόρα δένδρα, ή του **“κήπου-παραδείσου”**, σαν αυτόν του **Δαρείου του Μεγάλου και του Κύρου**, στον οποίο οι μεγιστάνες της **Περσίας** εξέτρεφαν και ζώα για κυνήγι.

Εκτός όμως από το **“Ιερό Δάσος”**, χώρο τελετουργικής ή πνευματικής έξαρσης σε φυσικό κατά το πλείστον τοπίο, οι άλλες κατηγορίες κήπων ήταν τεχνητοί οπωροκηπευτικοί στην κατοχή και χρήση βασιλέων και αρχόντων. Στην ίδια κατηγορία ήταν και οι **“κήποι της τέρψης και ψυχαγωγίας”**, ιδιωτικοί καλλωπιστικοί κήποι των αριστοκρατικών κατοικιών της ελληνιστικής και ρωμαϊκής εποχής, κατά μήκος χειμάρρων και χειμαρροποτάμων που εξασφάλιζαν την άρδυσή τους. Οι κήποι αυτοί ήταν σύμβολο ευδαιμονίας και ευζωίας και προνόμιο ευημερούντων κοινωνικών τάξεων.

Χαρακτηριστικό είναι ότι στους κήπους αυτούς εγκαταστάθηκαν σταδιακά οι θεότητες της φύσης από τις θεότητες της ομορφιάς και του έρωτα, όπως η Αφροδίτη, ο Βάκχος, ο Έρως, κλ.π.

Ο όρος **“παράδεισος”** που προέρχεται από την περσική λέξη **“pairidaeza”**, η οποία υποδηλώνει **“έναν περίφρακτο χώρο κυνηγιού για τους Πέρσες Βασιλείς”**, χρησιμοποιήθηκε και στην Παλαιά Διαθήκη για τον κήπο της Εδέμ και σημαίνει **“χώρο απόλυτης ευτυχίας”**. Αυτός ο εννοιολογικός συσχετισμός **“κήπου”** και **“ευφροσύνης”** είναι κοινός στα περισσότερα ανά τον κόσμο πολιτισμικά συστήματα και το μορφολογικό πλαίσιο του συσχετισμού των παραπάνω εννοιών είναι το δασικό τοπίο με το αναπόσπαστο υδάτινο στοιχείο, δύο πηγές στον κήπο του Αλκίνοου, ποταμός στο δάσος του **Κομφούκιου**, ποταμός στην **Εδέμ** (**“ποταμός δ’ εκπορεύεται εξ Εδέμ ποτίζει τον παράδεισο”**, Γένεσις Β´, 10), κλ.π.

Σε μία εποχή διανοητικής και ιδεολογικής κοινωνικοποίησης, κατά την οποία οι σοφοί διδάσκουν ότι η ευδαιμονία ενυπάρχει στη σύμπνοια πνευματικής και σωματικής υγείας, η Αθήνα πρώτη δημιουργεί **δημόσιους χώρους**, όπου οι Αθηναίοι συνδυάζουν την ιδεολογία με την κοινωνική σχέση. Χώρους επικοινωνίας, φιλοσοφικής-πνευματικής αναζήτησης και αμοιβαίας παροχής, αλλά και αθλητικής άμιλλας. Η λατρεία της φύσης ταυτίζεται με την υλική και πνευματική ευημερία, σε θρησκευτική νοοτροπία όχι κριτική ή καταδικαστική.

Έτσι, οργάνωσαν το προφίλ της κοινωνικής και όχι ατομικής ευζωίας σε χώρους ανοικτούς, όπου το φυσικό πράσινο και το νερό ήταν οι πλέον απαραίτητες περιβαλλοντικές προϋποθέσεις.

4. Τα ρέματα σήμερα*

-Δημόσιο Πάρκο.

Το πολεοδομικό στοιχείο του “**Δημόσιου Πάρκου**” είναι ευρύτατα διαδεδομένο σε όλο τον κόσμο στις μέρες μας. Δεν υπάρχει στην οικουμένη πόλη που να μην χρησιμοποιεί το στοιχείο αυτό σαν αναπόσπαστο τμήμα κάθε πολεοδομικής διαμόρφωσης, είναι αδιανόητη λοιπόν η ύπαρξη πόλης χωρίς δημόσιους κήπους.

Εκείνη όμως την εποχή πρώτη η Αθήνα ίδρυσε τον πρώτο δημόσιο κήπο αυτόν της **Ακαδημίας**. Έκτοτε, όμως μόνο το 1927 μ.Χ. δόθηκε στο κοινό της Αθήνας ο “**Βασιλικός Κήπος**”, αφού μετονομάστηκε σε “**Εθνικό Κήπο**”. Από τότε μέχρι σήμερα θεσμοθετήσαμε χώρους πρασίνου, που είναι εύκολο ν’ απαλλοτριωθούν. Όσο για φυτεμένοι ...

Και όλα αυτά συνηγορούν στο ν’ αποδείξουν ότι έχουμε πολύ μεγάλη ανάγκη, όσο ποτέ άλλοτε, εμπειριστατωμένης περιβαλλοντικής πολιτικής.

Στη σύγχρονη πολιτιστική μας εξέλιξη και πορεία δεν περιλαμβανόταν η αγάπη για τη φύση και τη φυσική ζωή. Προφανώς γιατί στην πλειοψηφία μας είμαστε αγροτικός λαός, πρόσφατα και άναρχα αστικοποιημένος, και οι οποίοι έχουμε απορρίψει τις αρχές του παρελθόντος χάρη στην καινούργια κοινωνική αλήθεια, ή διότι είμαστε μέτοικοι που **εξανγκαστήκαμε ν’ αλλάξουμε το κοινωνικό περιβάλλον** κάτω από δυσμενέστερες συνθήκες χωρίς να έχει προβλεφθεί η πνευματική και συναισθηματική μας ένταξη στο νέο χώρο.

-Καταστροφή μη δομημένων χώρων.

Μετά την υποστήριξη του γενικού θέματος, που είναι η διάσωση ενός

χειμαρρικού ρεύματος από τη ρυμοτομική βουλιμία, με πρώτη επιχειρηματολογική αντιμετώπιση σε επίπεδο υπερτοπικής ή ευρύτερης τοπικής περιβαλλοντικής αναγκαιότητας και με δεύτερη θέση στα πλαίσια της εννοιολογικής και σημειολογικής αντιστοιχίας των προθέσεών μας αυτών με το ιδεολογικό και πρακτικό περιβάλλον της εποχής, στην οποία ανατρέξαμε γιατί μας παρέχει πολιτιστική ταυτότητα που είναι παγκοσμίως αδιαμφισβήτητη, πρέπει να επιστρέψουμε στον μείζονα προβληματισμό της σημερινής πραγματικότητας και να εξετάσουμε μία τρίτη πτυχή του θέματος που μας απασχολεί σε τοπική πλέον συλλογιστική βαθμίδα, καθαρά πολεοδομική, αξιοποιώντας ταυτόχρονα και τα όσα αποκομίσουμε από τον ιστορικό μας περίπατο.

Και χρησιμοποιούμε και εδώ τον όρο “περίπατο” για ν’ αναφερθούμε και πάλι στους αρχαίους **Αθηναίους** που φιλοσοφούσαν περπατώντας και ν’ αναλογιστούμε **τη σημερινή καταστροφή της γειτονιάς**, που σαν λειτουργική οντότητα βασισμένη στις επιτόπιες κοινωνικές σχέσεις και διασυνδέσεις και τις απορρέουσες αναγκαίες βιοτικές κινήσεις αποπροσωποιήθηκε από τη βαθμιαία επιβολή δια-τοπικών εξαρτήσεων και κινήσεων που εδραίωσαν την ευρεία χρήση του αυτοκινήτου.

Με τον τρόπο αυτό, ο λιγοστός εκτός δομήσιμου ή δομημένου χώρου χώρος αποδόθηκε στην τροχοφόρα μετακίνηση, που είχε σαν αποτέλεσμα να ελαχιστοποιηθούν οι διαθέσιμοι χώροι για δραστηριότητες που γινόντουσαν με τα πόδια και να καταργηθούν πολλές από αυτές.

Η αναγκαιότητα καθημερινών μακρινών μετακινήσεων και η ταυτόχρονη αύξηση της περιεκτικότητας του χώρου σε άτομα, που επιτεύχθηκε με τα ψηλότερα κτίρια, συνέτειναν στην εξαφάνιση των εγγύς - τοπικών και κοινωνικών σχέσεων (σχέσεις από γείτονεμα).

Η ανάπτυξη, επέκταση και διαμόρφωση του αστικού ιστού βασίστηκε, κατά τη διάρκεια των μεταπολεμικών χρόνων, σχεδόν αποκλειστικά, σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες για την ικανοποίηση αναγκών αλλά και κερδοσκοπικών επιδιώξεων (στις πρωτοβουλίες αυτές συμπεριλαμβάνονται και οι ιδιωτικές αυθαιρεσίες), ενώ η δημόσια συμβολή περιορίστηκε στις υποδομές και τα δίκτυα, με πρώτη επιλογή το **οδικό**.

Το αποτέλεσμα της μονόπλευρης και αλματώδους αξιοποίησης είναι η μορφή του σημερινού αστικού ιστού της Αττικής, ο οποίος διακρίνεται **από την έλλειψη πολυγωνικών δημοσίων ή αστικών πλατειών - πάρκων σε αντίθεση με τους επιμήκεις αστικούς χώρους** (δρόμους), οι οποίοι είναι τόσο στενοί, πολυπληθείς και περίπλοκοι, ώστε να δυσχεραίνουν και την τροχοφόρο κυκλοφορία και τις εκδηλώσεις που απαιτούν πεζή μετακίνηση (περίπατος, αγορά, συνάντηση, παιχνίδι κ.α.). Δεν είναι μόνο η δομή της πόλης στενόχωρη αλλά και η δράση μέσα σ' αυτό δυσκίνητη και δυσλειτουργική, η τροχοφόρος κυκλοφορία δυσχερής και η μετακίνηση πεζή εξαιρετικά προβληματική, εφόσον διενεργείται κατά το μεγαλύτερο μέρος της επάνω σε οδόστρωμα των οδών εξαιτίας της ανεφεκτικότητας των πεζοδρομίων.

Το κοινωνικό φαινόμενο της γειτονιάς παρέμεινε μερικώς μέχρι σήμερα σε περιορισμένες εκδηλώσεις, σε επίπεδο σχέσης μικρών σε ηλικία γειτόνων για το παίξιμο στο δρόμο, βασισμένης αφενός στο ότι οι μικροί πρωταγωνιστές δεν ήταν υποχρεωμένοι μεγάλων μετακινήσεων, ενώ σήμερα χρησιμοποιούν ολοένα και περισσότερο τα σχολικά λεωφορεία, και αφετέρου στην ύπαρξη ιδιωτικών οικοπέδων μη δομημένων ή περιφραγμένων (αλάνες), που έκαναν χρέος πλατείας και τα οποία είναι πλέον **σπάνια και δυσεύρετα**. Άλλο παράδειγμα εκδήλωσης γειτονιάς, που διατηρείται ακόμη κατά τρόπο

χαριστικό, είναι η λαϊκή αγορά, η οποία λειτουργεί περιοδικά κατά μήκος δρόμων σε βάρος της τοπικής κυκλοφορίας.

Αυτή την ανάγκη εξεύρεσης ανοικτών και ήσυχων χώρων, εκτός τροχοφόρου κυκλοφορίας, που θα επαναφέρουν ορισμένες από τις λειτουργίες της χαμένης γειτονιάς, **μπορεί να αντικαταστήσει η παραρρημάτια περιοχή** κατά τόπους ή δήμους, όπως διασχίζονται από τον χείμαρρο.

- Ένταξη της ρεματιάς στον αστικό κλοιό ή όχι?

Στο σημείο αυτό τίθεται και το μεγάλο ερωτηματικό σχετικά με τον τρόπο προστασίας, με τον οποίο μπορεί ν' αναβαθμιστεί και ν' αναδειχθεί η ρεματιά και ταυτόχρονα να συμπεριληφθεί στην καθημερινή κίνηση και δράση μιας οντότητας γειτονιάς, συμμετέχοντας πρωταγωνιστικά στη δημιουργία ύφους και χρώματος, αλλά χωρίς να χάσει την φυσική διεργασία που εξασφαλίζει τη διατήρηση και συντήρηση των φυσικών στοιχείων που περιέχει και περιθάλλει, αλλά ούτε την αισθητική του φυσικού τοπίου από την αδηφάγο εξάπλωση αδρανών τσιμεντινών διαμορφώσεων.

Ο χώρος της Αττικής **δεν εκπέμπει πια τον παλιό του χαρακτήρα**. Λείπει απ' αυτόν η μεγαλοπρέπεια του έργου του ανθρώπου για τον άνθρωπο, το τοπίο που αντανακλά τη δράση του ανθρώπου για τη διατήρηση του είδους του, εκεί που αγαλλιάζει ο περπατητής και συνειδητοποιεί ότι βρίσκεται στον τόπο αυτό με κάποιον σκοπό και όχι για την καθημερινή του ταλαιπωρία.

Πρέπει δηλαδή να βρεθούν μέσα στο συμπαγές, στο μεγαλιθικό, στο αδρανές, στο πανομοιότυπο της υπάρχουσας ρυμοτομίας μας **χώροι άνετοι**, σε κλίμακα ανθρώπου, εύπλαστοι, ποικιλόμορφοι, που δεν σε καταπιέζουν ούτε σε καταθλίβουν, και δεν αρκούν πέντε δέντρα, δύο παρτέρια με παγκάκια και

πλακόστρωτο για να γίνουν οι χώροι αυτοί ανθρώπινοι, όπως δεν αρκούν ένα κρεβάτι μ' ένα τραπέζι και τέσσερις καρέκλες για να αισθανθείς σπίτι σου. Χρειάζεται το εννοιολογικό και συναισθηματικό πλαίσιο που θα κάνει το χώρο αυτό να ανταποκρίνεται σε κάτι το δικό σου, κεκτημένο από παιδείυση ή βίωμα, κατά τον ίδιο τρόπο **ένα βάθρο με προτομή επαρκεί για να γίνει έργο τέχνης, αλλά δεν επαρκεί για να γίνει μνημείο.**

Υπόλοιπα της μορφολογικής κατάστασης του φυσικού τοπίου είναι η περιοχή στα νότια του **Πεντελικού**, η οποία είναι αφενός μεν μια ζώνη περιαστικού σήμερα πρασίνου με έμφαση στους πευκώνες, (η οποία δεν χαίρει ούτε λατρείας, ούτε φροντίδας και μάλιστα κατά καιρούς κινδυνεύει να πυρποληθεί από επίδοξους οικιστές χάρη οικονομικά προσοδοφόρων κατασκευαστικών επεμβάσεων και οικοπεδικών συναλλαγών), αλλά και μερικές κοίτες χειμαρρικών ρευμάτων αφετέρου, οι οποίες εισχωρούν συνεσταλμένα, βαθιά μέσα στον οικιστικό ιστό, και έχουν γλυτώσει από το μπάζωμα ή τη διευθέτηση σε κλειστό αγωγό εξαιτίας της οικονομικής δυσπραγίας των τοπικών αρχών.

Εγκαταλειμμένη πλέον η ρεματιά αποτελεί σήμερα έναν **περιθωριακό χώρο** παρακείμενο των πίσω - ακάλυπτων, αποθηκευτικών και ακατάστατων αυλών των παρόχθιων ιδιοκτησιών.

Η λήψη μέτρων για την αναβάθμιση και αξιοποίηση μιας τέτοιας περιοχής συνεπαγόταν (προφανώς) μέχρι σήμερα την ένταξή της στον πολεοδομικό ιστό και τον καθορισμό χρήσεων γης.

Αυτή είναι η πρώτη, κοινή, πολεοδομική αντιμετώπιση μιας παραμελημένης έκτασης (από αισθητική άποψη και από λειτουργική), εφαπτόμενης όμως στο ισχύον σχέδιο, την ακεραιότητα και συνοχή της οποίας επιβουλεύονται οι παρόχθιοι και γενικά όλοι όσοι έχουν τη δυνατότητα να το πράξουν.

5.ΚΙΝΗΤΡΟ ΓΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ Η ΠΛΗΜΜΥΡΑ

-Ο Κτιριοδομικός Κανονισμός.

Ο κίνδυνος καταστροφών λόγω πλημμύρας υπήρξε σήμερα το μοναδικό κίνητρο για τη νομοθετική κατοχύρωση της ακεραιότητας της κοίτης σε ικανό πλάτος που να χωράει συμπτωματικά τις πιθανές μεγάλες πλημμυρικές παροχές κάθε είκοσι ή πενήντα χρόνια.

Το **Προεδρικό Διάταγμα του 1979** καθορίζει τις γραμμές προστασίας του ρέματος (κυανές γραμμές) σε όλο το μήκος του κατά τις δυο πλευρές της κοίτης. Νομοθετική ρύθμιση του ίδιου έτους ορίζει τον τρόπο και τις διαδικασίες για τον καθορισμό των οριογραμμών των ρεμάτων και παρέχει την αρμοδιότητα οριοθέτησης αυτών στους Νομάρχες. Η μεταξύ των οριογραμμών περιοχή προστατεύεται από την κάθε δόμηση και από τον κάθε **Κτιριοδομικό Κανονισμό του 1989**.

Είναι προφανές ότι η λογική αυτή αντιμετωπίζει τον χειμάρρο, στη γενική του έννοια, σαν αγωγό όμβριων υδάτων και η νομοθετική τακτοποίηση έχει σαν σκοπό την προστασία των γύρω κατοικημένων περιοχών, όπως συμπεραίνεται και από τις διατάξεις του **Κτιριοδομικού Κανονισμού**, ο οποίος καθορίζει σε ποιές αποστάσεις από τις γαλάζιες γραμμές επιτρέπεται η δόμηση ανάλογα με το αν έχουν γίνει ή όχι τα έργα διευθέτησης του χειμάρρου.

Η **διευθέτηση του χειμάρρου**, έννοια που δεν ορίζεται ούτε ελέγχεται νομοθετικά, γίνεται το αποκλειστικό κριτήριο και χρήσιμο εργαλείο για όσους θελήσουν να μελετήσουν την αξιοποίηση της ευρύτερης παραρρεματίας

περιοχής που δεν διεκδικείται από το εκάστοτε σχέδιο πόλης. Μοναδικός ελεγκτής της ορθότητας της πρότασης διευθέτησης είναι η **Ε.Υ.Δ.Α.Π.**

Έτσι υπό τον όρο της διευθέτησης, με μόνη και αποκλειστική ανάγκη ρύθμισης την επίτευξη της μόνιμης θέσης της κοίτης (που δεν μεταβάλλεται από τις διαβρώσεις ή τις εναποθέσεις υλικών) και της επάρκειας της χωριτικότητας της κοίτης του χειμάρρου, κλιμακώνονται διάφορα στάδια επεμβάσεων, από την απλή σταθεροποίηση των πρανών μέχρι τον εγκιβωτισμό της κοίτης και την πλήρη κάλυψη του ρέματος.

6.ΤΑ ΡΕΜΑΤΑ ΚΑΙ Η ΑΧΑΡΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥΣ.

Χρήσιμο εργαλείο για τους επίδοξους μελετητές της επιθυμητής αξιοποίησης αποτελεί η σχετική πρόταση διευθέτησης, προκειμένου να απελευθερωθούν χώροι από τη δέσμευση του κινδύνου πλημμύρας και αποδοθούν σε άλλες συμφέρουσες ή και αναγκαίες χρήσεις.

Με τον τρόπο αυτό, σκεπάζοντας το ρέμα, γίνεται δυνατή η κατασκευή επάνω από αυτού αυτοκινητόδρομου, πεζόδρομου, ή και οποιουδήποτε άλλου έργου.

Σε άλλη περίπτωση, εάν η υδραυλική μελέτη αποδείξει ότι η γραμμή πλημμύρας σε παροχή πεντηκονταετίας επιτρέπει τη συρρίκνωση της προστατευόμενης **Ζώνης**, τότε με γνωμοδότηση του Υπουργείου ο **Νομάρχης** δύναται να μετατοπίσει τις οριογραμμές μέχρι το όριο πλημμύρας, προκειμένου να ελευθερωθεί οικόπεδο που θα χρησιμοποιηθεί είτε για την επέκταση του σχεδίου πόλεως, είτε για τη δημιουργία κοινοφελών χρήσεων, δημοτικών επιχειρήσεων, κ.α.

Έτσι η ισχύουσα νομοθεσία παρουσιάζει ένα κενό, διότι παραβλέπει παντελώς την περιβαλλοντική και οικολογική σημασία των ρεμάτων. Και αν

υδραυλικά αντικαταστήσουμε ένα ρέμα με ένα τσιμεντένιο αγωγό των 2*2, με ποιόν τρόπο αντιμετωπίζουμε την καταστροφή της οικολογικής ισορροπίας που θα φέρει σαν αποτέλεσμα τη σταδιακή εξαφάνιση της χλωρίδας λόγω υγρομετρικής ένδειας, καταστροφής των δέντρων και μη φυσικής ανανέωσης

-Ρέμα Πολιτείας-

ανανέωσης των φυτών από την έλλειψη επαρκούς υγρασίας αλλά και από τη συμπίεση γαιών από μη συμβατές με το δάσος χρήσεις?

Επίσης δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι:

α) Σοβαρές συνέπειες στην περιοχή του ρέματος έχει η εφαρμογή του δικαιώματος μεταφοράς του **Συντελεστή Δόμησης** είτε των ρυμοτομούμενων τμημάτων των οικοπέδων επί των υπολοίπων άρτιων, είτε από άλλες περιοχές, με αποτέλεσμα την αύξηση του ύψους των κτιρίων κατά έναν όροφο και του όγκου αυτών στην παραρρημάτια περιοχή.

και

β) Επίσης οι διάφορες κατά περίπτωση “ευνοϊκές” διατάξεις της νομοθεσίας επιτρέπουν την ανέγερση οικοδομών, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, στην περιοχή του ρέματος, παραβλέποντας την ουσιαστική προστασία αυτού, για χάρη κάποιας αξιοποίησης, και αγνοώντας το

-Ρέμα Κοκκιναρά-

σημαντικότερο ρόλο που παίζει το ρέμα αυτό (το εκάστοτε ρέμα) μέσα στον πολεοδομικό ιστό.

(Σε πολλές περιοχές τα ρέματα δεν είναι σημειωμένα στις πινακίδες των πολεοδομικών αρχών και η ύπαρξή τους αγνοείται παντελώς!)

Την παράλειψη αυτή της νομοθεσίας, προτείνει να συμπληρώσει η Επιτροπή για την προστασία και την ανάδειξη της ρεματιάς Πεντέλης - Χαλανδρίου, και στο πόρισμά της καθορίζει ένα τελείως νέο σκεπτικό για την προάσπιση των ρεμάτων.

-Ρέμα στο δημαρχείο της Κηφισιάς-

7.ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΡΕΜΑΤΩΝ.

Δύο είναι τα οικοσυστήματα που χαρακτηρίζουν την έκταση του προστατευμένου αντικειμένου. Το πρώτο είναι το **φυσικό οικοσύστημα της κοίτης** και των πρανών της ενδορεμάτιας περιοχής με τις διάφορες ανθρωπογενείς αυθαίρετες επεμβάσεις που έχουν κατά καιρούς αλλοιώσει το τοπίο και τις οποίες θέλουμε ν' απομακρύνουμε με το παρών σχέδιο του Προεδρικού Διατάγματος. Στη συνέχεια είναι το **ανθρωπογενές οικοσύστημα του τεχνητού δομημένου περιβάλλοντος της παραρεμάτιας περιοχής**, το οποίο θέλουμε να προσαρμόσουμε στις

ανάγκες της γειτνίασης με τις φυσικές λειτουργίες του χειμάρρου.

-ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΑΤΤΙΚΗΣ.

Η **Αττική**, όπως και όλη η **Ελλάδα**, χαρακτηρίζεται από τη μεγάλη ποικιλία του κλίματος, λόγω της πολυμορφίας του ανάγλυφού της και της ιδιόμορφης τοπογραφικής διαμόρφωσής της. Για τον λόγο αυτό, μπορούμε να συναντήσουμε κλιματικές διαφορές μεταξύ τόπων που βρίσκονται σε μικρή απόσταση μεταξύ τους. Οποιοσδήποτε ενέργειες του ανθρώπου που θα μεταβάλλουν τη μορφολογία του εδάφους ή τη βλάστηση και γενικά η αστικοποίηση έχουν σαν αποτέλεσμα και τη μεταβολή του μικροκλίματος της περιοχής. Γενικά μπορούμε να ισχυριστούμε ότι η τοπογραφία του περιβάλλοντος, υπό τη στενή του έννοια, τροποποιεί τις κλιματολογικές παραμέτρους. Ακόμη και τα μικρά υψώματα, οι μικρές λαγκαδιές, οι διαφορές της κλίσεως αυτών ως και ο προσανατολισμός τους επιδρούν επί του μικροκλίματος, πολλές φορές κατά έναν τρόπο εκπληκτικό.

Η πλέον γνωστή τοπογραφική επίδραση επί του μικροκλίματος μίας κλιτύς (πλαγιάς) ή μιας πτυχής του εδάφους (ρεματιάς) είναι η πνοή ψυχρού αέρα κατά μήκος αυτών. Η ταχύτητα κίνησης του ψυχρού ανέμου είναι συνήθως μικρότερη του 1μ/sec. Η ταχύτητα όμως αυτή αυξάνει κατά πολύ εφόσον η διαφορά υψομέτρου είναι μεγάλη, σ' αυτήν δε προστίθεται και η συνιστώσα η οφειλόμενη στο βαρομετρικό πεδίο.

Γενικότερα, τα στοιχεία για τις κλιματολογικές συνθήκες της περιοχής προέρχονται από τα δεδομένα του **Μετεωρολογικού Σταθμού Αναβρύτων** (290μ) και θεωρούμε ότι εκφράζουν τις επικρατούσες συνθήκες στην περιοχή που αναπτύσσεται ο χειμάρρος (Πεντέλη - Χαλάνδρι). Σύμφωνα με τα στοιχεία του σταθμού αυτού, οι μέσες ετήσιες βροχοπτώσεις

ανέρχονται σε **517,0 μ.μ.**, με συγκέντρωση των βροχοπτώσεων κατά τη διάρκεια του χειμώνα (**219,0 μ.μ.**), όπου ακολουθούν το φθινόπωρο (**154,6 μ.μ.**), την άνοιξη (**101,8 μ.μ.**) και το καλοκαίρι (**32,0 μ.μ.**). Σαν ξηρότεροι μήνες του έτους παρουσιάζονται ο Αύγουστος (**2,9 μ.μ.**) και ο Ιούλιος (**9,0 μ.μ.**) η δε ξηροθερμική περίοδος διαρκεί σχεδόν πέντε μήνες, από Μάιο μέχρι και Σεπτέμβριο.

Η μέση ετήσια θερμοκρασία αέρος ανέρχεται σε **16,7** βαθμούς Κελσίου με ψυχρότερο μήνα τον Ιανουάριο (**8,1** βαθμούς Κελσίου) και θερμότερο μήνα τον Ιούλιο (**26,6** βαθμούς Κελσίου).

Η μέση σχετική ετήσια υγρασία αέρος ανέρχεται σε **65%** με εμφάνιση της μικρότερης τιμής τον Ιούλιο με Αύγουστο (**46%**) και της μεγαλύτερης της το Δεκέμβριο και Ιανουάριο (**78%**).

Οι άνεμοι που επικρατούν στην περιοχή είναι οι **N.Δ.** κατά τους μήνες Ιανουάριο, Φεβρουάριο, Απρίλιο, Μάιο και Ιούνιο και με μέση ταχύτητα 1,8-2,1 Beauforts και οι **B.-B.A.** κατά τους υπόλοιπους μήνες, με μέση ταχύτητα 1,9-3,2 Beauforts.

Από βιοκλιματική άποψη, ο χαρακτήρας του βιοκλίματος της περιοχής είναι ο ασθενής θερμομεσογειακός με αριθμό (X) βιολογικά ξηρών ημερών (κατά τη διάρκεια δηλαδή ημερών στις οποίες η βλάστηση υποφέρει λόγω ξηρασίας), στη θερινή περίοδο, που κυμαίνεται από 100 έως 125 ($100 < X < 125$).

Η περιοχή ανήκει στον **ημίξηρο βιοκλιματικό όροφο** με χειμώνα ήπιο έως θερμό, ενώ στα ανώτερα όρια της περιοχής εμφανίζεται ο ύφυγρος βιοκλιματικός όροφος με χειμώνα ήπιο. Κατά το μήκος βέβαια της ρεματίας το κλίμα διαφοροποιείται εμφανιζόμενο υγρότερο και ψυχρότερο, ενώ παράλληλα βελτιώνονται οι συνθήκες υγρασίας του εδάφους εξαιτίας της συγκέντρωσης των υδάτων.

Σχετικά με τον χειμάροο **Πεντέλης - Χαλανδρίου** έχουμε να παρατηρήσουμε ότι ο προσανατολισμός της ρεματιάς είναι βόρειος-βορειοανατολικός (**B.-B.A.**) και συμπίπτει με τη διεύθυνση του επικρατούντος ανέμου. Στην περιοχή, όπως και προαναφέραμε , τη μεγαλύτερη ετήσια συχνότητα έχει ο **B.-B.A. άνεμος**.

Η σύμπτωση αυτή των προσανατολισμών των επικρατούντων ανέμων και του ρέματος έχει σαν αποτέλεσμα το ότι οι ψυχρές αέριες μάζες κινούνται με μεγάλη συχνότητα από το βουνό της Πεντέλης προς και μέσα από το άστυ, ακολουθώντας τη διεύθυνση της ρεματιάς, και συσσωρεύονται στις χαμηλότερες περιοχές.

Ο χώρος όμως, που αρχικά κατείχε ο ψυχρός αέρας, πρέπει να καταληφθεί από άλλες αέριες μάζες. Έτσι δημιουργείται μια δεύτερη κίνηση θερμότερου αέρα. Η όλη αυτή κυκλοφορία των αέριων μαζών έχει την επίδρασή της στο μικροκλίμα της περιοχής και συγκεκριμένα :

- α) στο μετριασμό των υψηλών ημερήσιων θερμοκρασιών κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού, και
- β) στην ύπαρξη ρεύματος αέρα αναγκαίου για την απομάκρυνση του “νέφους” από τη γύρω περιοχή.

Η περιοχή κατά μήκος της ρεματιάς είχε πλούσια βλάστηση, η οποία, στη συνέχεια των πλείστων ανθρωπογενών επεμβάσεων που έχει υποστεί, έχει σήμερα παραμείνει σε κάποιο μόλις ανεκτό βαθμό. Είναι επιστημονικά αποδεκτό ότι η βλάστηση επιδρά στο μικροκλίμα. Η κάλυψη του εδάφους από βλάστηση προκαλεί μεγαλύτερη απορρόφηση της άμεσης, μικρού κύματος ακτινοβολίας από εκείνη που συντελείται από το γυμνό έδαφος ή το

καλυμμένο κατά μεγάλο μέρος από κτίσματα.

Επί πλέον, η εκπεμπόμενη ακτινοβολία μεγάλου μήκους είναι μικρότερη. Αυτά σημαίνουν διάθεση μεγαλύτερης ποσότητας ηλιακής ενέργειας στα εδάφη με βλάστηση.

Έτσι στην περιοχή με βλάστηση έχουμε, κατά τη θερινή εποχή, θερμοκρασίες χαμηλότερες από αυτές της γύρω περιοχής που δεν έχει βλάστηση, κατά δε τη χειμερινή εποχή θερμοκρασίες υψηλότερες.

Ακόμη, η θερμομετρική διαφορά μεταξύ της περιοχής με βλάστηση και των γυμνών (χωρίς βλάστηση) γειτονικών περιοχών δημιουργεί μια ασθενή κυκλοφορία αέρα, ανάλογη με την αύρα ξηράς - θάλασσας.

Μ' αυτόν τον τρόπο, μια πράσινη περιοχή επηρεάζει το μικροκλίμα των γύρω περιοχών καθιστώντας το πιο ήπιο, μετριάζοντας τις υψηλές θερμοκρασίες του καλοκαιριού και αντίστοιχα τις χαμηλές του χειμώνα, βοηθώντας παράλληλα και στην απομάκρυνση του "νέφους".

Από τις υπόλοιπες επιδράσεις της βλάστησης, σπουδαιότερη είναι η συμβολή της στο λεγόμενο "υδρολογικό κύκλο", όπου συγκρατούν τα δέντρα μεγάλη ποσότητα νερού καθιστώντας παράλληλα και το έδαφος πορώδες. Έτσι διευκολύνεται η απορρόφηση και συγκράτηση του νερού της βροχής που φθάνει σ' αυτό.

8. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΡΕΜΑ ΤΟΥ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ.*

-ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΕΚΤΑΣΗ.

Κατά μήκος **10,36** χιλιομέτρων ρέματος εκτείνεται μια έκταση **1,792** τετραγωνικών χιλιομέτρων, η οποία προεκτείνεται για προστασία. Απ' αυτά, τα **0,658** τετραγωνικά χιλιόμετρα αποτελούν τη ζώνη απολύτου προστασίας ή “προστατευόμενο φυσικό σχηματισμό” που περιέχει τον χείμαρρο. Τα **1,134** τετραγωνικά χιλιόμετρα είναι η μεταβατική ζώνη ειδικών διατάξεων ή “προστατευόμενο αστικό τοπίο”, η οποία αποτελείται από τα πρώτα παραρρημάρια οικοδομικά ισχύοντα τετράγωνα.

-ΡΕΜΑ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ (οδός Κηφισσού)-

-ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.

Το ρέμα Πεντέλης - Χαλανδρίου αποτελείται από τρεις κλάδους στο Β.Α. τμήμα που ενώνονται και σχηματίζουν στα Ν.Δ. ένα κεντρικό ρέμα.

Στην παρούσα φάση μελετήθηκε ο αριστερός, ο δεξιός και ένα τμήμα του ενδιάμεσου κλάδου, καθώς και όλο σχεδόν το εμφανές τμήμα του κεντρικού ρέματος.

Το συνολικό μήκος της κοίτης των τριών κλάδων και του κεντρικού ρέματος ανέρχεται σε 10 περίπου χιλιόμετρα, ενώ αυτοί ανήκουν διοικητικά τους Δήμους Χαλανδρίου, Αμαρουσίου, Βριλησίων Μελισσίων και τις κοινότητες Νέας και Παλαιάς Πεντέλης.

-ΡΕΜΑ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ (στο θέατρο)-

-ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ.

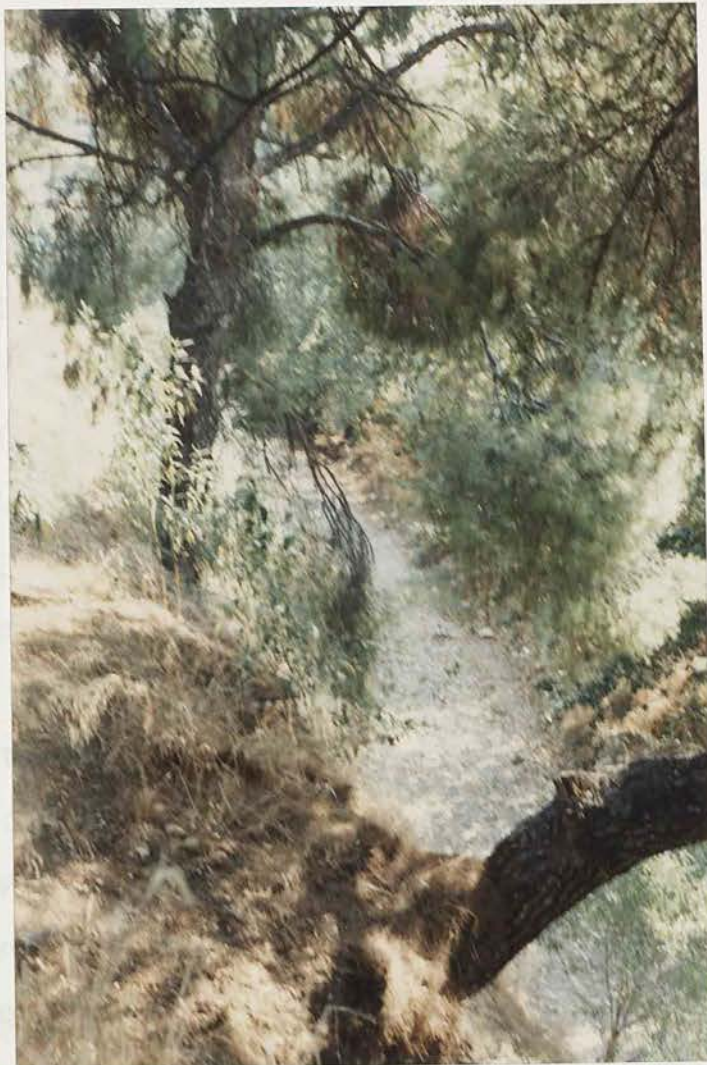
Η περιοχή μελέτης καταλαμβάνει τα Ν.-Ν. Δ. τμήματα του όρους του **Πεντελικού**. Η μορφολογία του εδάφους στα Β.Δ. τμήματα είναι λοφώδης - ημιλοφώδης (400-250 μ. πάνω από τη θάλασσα), ενώ στα Ν.Δ. τμήματα είναι πεδινή (250-150 μ. πάνω από τη θάλασσα).

-ΡΕΜΑ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ-

Τις ημέρες που έγιναν αυτοψίες παρατηρήθηκε ροή ύδατος στις κοίτες του αριστερού και δεξιού κλάδου, το οποίο προέρχεται κυρίως από τις πηγές του όρους του Πεντελικού.

-ΡΕΜΑ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ-

9. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΡΕΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ ΛΗΨΗΣ ΜΕΤΡΩΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΑΥΤΩΝ.

Πρωταρχικό, ίσως δε και το σπουδαιότερο λίκνο της παγκόσμιας σκέψης και του σύγχρονου τρόπου διανόησης, ο **χώρος της Αττικής** βρίσκεται σήμερα αισθητικά και σημειολογικά υποβαθμισμένος, καθόλου αντιπροσωπευτικός της απανταχού πολιτιστικής του απήχησης.

Εκεί όπου δημιουργήθηκαν και εξελίχθηκαν οι βάσεις της ιδεοπολιτικής και φιλοσοφικής εξέλιξης του μετέπειτα ανθρώπινου πνεύματος, υπάρχει σήμερα ένας εντελώς προβληματικός και αξιοθρήνητος χώρος που δεν εμπνέει στους χρήστες του παρά δυσκολία διαβίωσης, αισθητική μιζέρια, ψυχολογική πίεση

και δυσφορία και ιδίως απώλεια συνείδησης της πολιτιστικής αναφοράς στον χώρο γέννησης αρχών και αξιών που διέπουν ανά τον κόσμο τη γνώση και την πνευματική αναζήτηση.

Η εξάρτηση του τόπου μας για μεγάλο χρονικό διάστημα μέχρι σήμερα, από ξένα πολιτιστικά φαινόμενα, στα οποία δεν συμμετείχαμε σαν λαός ενεργά και συνειδητά, αλλά και η έλλειψη άμεσης συνέπειας σ' αυτές τις κυρίαρχες πολιτιστικές αξίες και αλήθειες κατέστρεψαν την ιστορική μνήμη και συγχρόνως την πολιτιστική μας ταυτότητα, απελευθέρωσαν την άσκηση της χρησιμοθηρίας και την πρακτική του υλικού ωφελισμού με δυσμενή επακόλουθα για το περιβάλλον μας.

Μπορούμε να διαπιστώσουμε σήμερα ότι ένα ιδιότυπο κοινωνικό - οικονομικό φαινόμενο, που συντελείται στη χώρα μας από αρκετά πλέον χρόνια, έχει σαν αποτέλεσμα τη **διαρκή καταρράκωση του τοπίου και την ποιοτική υποβάθμιση του υλικού και νοητού περιβάλλοντος του ανθρώπου**, με σοβαρότατες επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική δημόσια υγεία. Οι δυσμενείς αυτές συνθήκες ζωής σημειώνονται με ιδιαίτερη έξαρση στο χώρο της ευρύτερης Αθήνας και με τάσεις ταχείας εξάπλωσης σε όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής, αλλά και στην υπόλοιπη χώρα. Στην παρούσα μελέτη δεν μας ενδιαφέρει τόσο η ανάλυση επέκτασης του φαινομένου, όσο η αναγνώριση των επεκτάσεων και συνεπειών που έχει το φαινόμενο στην ποιότητα του χώρου και του τρόπου διαβίωσης, στις ανθρώπινες σχέσεις στο ίδιο το Περιβάλλον.

Αλλά επίσης, σημαντικότερη είναι και η συνειδητοποίηση ότι το περιβάλλον του ανθρώπου είναι άμεσα συνδεδεμένο με τη δράση του ατόμου και ότι πρέπει να καταπολεμηθεί το πλαίσιο που περιθάλλει την περιβαλλοντική καχεξία του τοπίου που μας αγκαλιάζει και του οποίου είμαστε αναπόσπαστο

τιμήμα. Νοσούμε μαζί με το τοπίο που μας περιβάλλει, γιατί στο τοπίο του καθενός μας συμπεριλαμβανόμαστε και όλοι οι υπόλοιποι εμείς. **“Το τοπίο πρέπει ν’ αντανακλά τη δράση του ατόμου. Η δράση αυτού μέσα στο τοπίο του πρέπει να είναι η διατήρηση της ζωής, το δε τοπίο πρέπει να επιτρέπει την αγαλλίαση του ανθρώπου”**. Έτσι ορίζει η Χάρτα του Τοπίου (Cambridge, 1979) και από αυτό συμπεραίνουμε ότι εάν το τοπίο γύρω μας νοσεί, τότε και ο δικός μας θάνατος δε θ’ αργήσει να φανεί.

Η διάγνωση της νόσου για το λεκανοπέδιο της **Αττικής** είναι γεγονός αναμφισβήτητο. Η νόσος αυτή έχει **προέλθει από την καταχρηστική αξιοποίηση του εκμεταλλεύσιμου χώρου**. Έγινε εκμετάλλευση και των παραμικρών αποδοτικών δυνατοτήτων του τόπου και κάθε εφικτή χρήση πρόσφορων, αναγκαίων και προσοδοφόρων λύσεων.

Είναι αλήθεια ότι στη χώρα αυτή, όπου τα παραγωγικά μέσα είναι λιγοστά, οι ανάγκες στέγασης δημιούργησαν μια εσωτερική αγορά αξιών και καθιέρωσαν την οικοδομή σαν κύρια βιοποριστική απασχόληση για μια μερίδα πληθυσμού και απετέλεσε αυτή το βασικότερο τρόπο διακίνησης χρήματος και κινητήρια δύναμη αγοράς επί σειρά ετών. Σήμερα πάντως η καχεξία του τοπίου είναι αντιληπτή σε πολλούς και γίνεται αισθητή με όλα τα αισθητήρια όργανα που διαθέτουμε.

Εξάλλου, η τυποποίηση ευτελών λύσεων οργάνωσης και διαμόρφωσης του περιβάλλοντος αφενός, είτε χάρη της ευκολίας, του μικρού κόστους ή και της οικονομίας των μέσων, είτε για το γρήγορο κέρδος και την άμεση αποδοτικότητα, η υιοθέτηση κακόγουστων και φθηνών προτύπων αφετέρου - με συνέπεια την ευρεία διάδοση και την επανάληψη αυτών - αλλά και η αποδοχή τους, εξαιτίας της μη μοναδικότητας και αποκλειστικότητάς τους στη διάθεση, ή και από σχετική έλλειψη ορθής κρίσης και ανεπάρκεια

αρμόζουσας αισθητικής παιδείας στους καταναλωτές και χρήστες, οδηγούν σε μείωση της δημιουργικότητας για την αλλαγή προτύπων και την μη ανανέωση του πλαισίου, μέσα στο οποίο εξελίσσονται οι συνθήκες προσφοράς και ζήτησης.

Έτσι το ποιοτικό πρόβλημα που δημιουργείται και στο οποίο βρισκόμαστε δεν μας παρέχει τη δυνατότητα διαφυγής αλλά και αντίθετα, μας αναγκάζει στην αποδοχή υποχρεωτικών συμβιβαστικών λύσεων ή και μόνο ευκαιριακών - προσωρινών λύσεων. Και επειδή ακριβώς το φαινόμενο αυτό απαντάται από πολλά χρόνια, χωρίς να υπάρχει δυνατότητα σύγκρισης με άλλη κατάσταση, έχει σαν αποτέλεσμα την απουσία σωστής αισθητικής αντίληψης και ευαισθησίας. Έχουμε δηλαδή **ένα φαινόμενο σταδιακής προσαρμογής στο άσχημο και κακότεχνο**. Εξάλλου, η αισθητική πενία στο τεχνητό, δομημένο ή διαμορφωμένο, περιβάλλον και η ανεπάρκεια των μέσων διαφυγής από αυτό ενδέχεται να οδηγήσει στη σταδιακή απάθεια μέχρι και την απώλεια συνείδησης και την αδιαφορία, με συνέπεια την έκφραση βαρβαρότητας προς το άμεσο περιβάλλον μας (αποτέλεσμα αυτών οι **χιλιάδες πευκοφυτεμένες περιοχές που γίνονται στάχτη λόγω συμφερόντων λίγων που φοράνε παρωπίδες και δεν αντιλαμβάνονται την καταστροφή που προκαλούν ακόμα και στον ίδιο τους τον εαυτό μακροπρόθεσμα**).

Εξάλλου, ο διοικητικός και πληθυσμιακός συγκεντρωτισμός της πόλης, και γενικότερα της περιοχής του λεκανοπεδίου της Αττικής επέβαλλε την αισθητική της άποψη και σε πολλές περιοχές της υπόλοιπης χώρας, σε βάρος των κατά τόπους παραδοσιακών πρακτικών και γνώσεων.

Έτσι, **καταργήθηκαν σταδιακά τα διάφορα τοπικά χρώματα** μέσα στο λεκανοπέδιο από την εξάπλωση σε όλη την επικράτεια του ενός αισθητικά και

ποιοτικά κοινότυπου και χαμηλού κόστους κατασκευαστικού πασπαρτού, καθώς και μιας απλής άχαρης διαχείρισης - διαμόρφωσης του χώρου, απόρροια της ανάγκης εξερεύνησης και επινόησης άμεσης λύσης στα διάφορα οικιστικά προβλήματα που συνάντησε ο τόπος, καθώς και της εκμετάλλευσης που έχει υποστεί η επίλυση της ανάγκης αυτής.

Έτσι, δυστυχώς έχουμε φθάσει στο σημερινό αποτέλεσμα, του ομοιομορφισμού, της μορφολογικής μονοτονίας του αστικού τοπίου, όπου ο κάθε δρόμος και η κάθε πλατεία αποτελούν πανομοιότυπες αντιγραφές των προηγούμενων και των επόμενων. Η κάθε συνοικία έχει την ίδια ρυμοτομία με όλες τις άλλες συνοικίες του λεκανοπεδίου. Οι διαφορές που υφίστανται από τόπο σε τόπο ενυπάρχουν μόνο στον τρόπο δόμησης και στο γεωφυσικό ανάγλυφο του τοπίου. Η καταστροφή της χλωρίδας, που θα αποτελούσε διακριτικό γνώρισμα ορισμένων περιοχών (όπως ο γέρικος πλάτανος κ.λ.π.), συντέινει στην πανομοιότητα αυτή. Έχουν τροποποιηθεί ή καταστραφεί τα περισσότερα στοιχεία του τοπίου που του χάριζαν προσωπικότητα και ξεχωριστό ύφος.

Η ονομασία πια είναι το μόνο που κάνει τις γύρω από την Αθήνα συνοικίες να διαφέρουν.

Στο σκεπτικό αυτό υπεισέρχεται και η μελέτη για την προστασία και ανάδειξη των ρεμάτων της Αττικής.

Η διάσωση αυτών των ρεμάτων και η προστασία της φυσικής λειτουργίας του χειμάρρου τους και η διατήρηση της φυσικής μορφής της κοίτης τους με την ταυτόχρονη προσαρμογή των γύρω τους λειτουργιών - μορφών - χρήσεων στην ανενόχλητη ροή των υδάτων, που στο πέρασμά τους αναζωογονούν την φυτική ρύση από

τα βουνά προς την πόλη, αλλά και ο καθορισμός κατά μήκος αυτών ήπιων παρεμβάσεων που όμως δεν αλλοιώνουν το φυσικό ύφος του τοπίου, είναι ένα μεγαλεπήβολο έργο αυτοσεβασμού των ανθρώπων.

Και αν κανείς αναλογιστεί τις συνθήκες που επικρατούν τώρα, τότε το έργο τούτο γίνεται “το μνημείο της αφύπνισής μας” από το λήθαργο της ποιοτικής υποβάθμισης του τοπίου μας, αφύπνισης από τη λήθη που μας εμποδίζει να αξιολογήσουμε το χώρο της ρεματιάς.

Είναι αναγκαίο να μη γίνει σύγχυση μεταξύ ενός έργου δημιουργίας ή συντήρησης αστικού πρασίνου και της προστασίας και ανάδειξης ενός ζωντανού αυτόνομου οργανισμού, όπως αυτός του χειμαρρικού ρεύματος στη διέλευσή του, στη ροή του, μέσα στον αστικό ιστό.

Οι δυο περιπτώσεις απέχουν αξιολογικά και ιδεολογικά. Στην πρώτη ερχόμαστε να κοσμήσουμε μια διαμόρφωση συγκεκριμένης **αστικής χρήσης**, ενώ στη δεύτερη έχουμε την **ανάδειξη του ρέματος διατηρώντας το φυσικό τοπίο και διασφαλίζοντας την φυσική του λειτουργία**.

Η χλωρίδα του χειμαρρικού τοπίου συμμετέχει στον κύκλο αυτοσυντήρησης και αυτοαναπαραγωγής της.

Επιπρόσθετα, το περιβάλλον του χειμάρρου δίνει τη δυνατότητα διαφυγής από τη μορφολογική τυποποίηση και συμμετρία της αστικής προοπτικής και παρέχει το αίσθημα του απεγκλωβισμού από τους περιορισμένους ορίζοντες - όχι μόνο οπτικούς αλλά και νοητούς - του συμπαγούς δομημένου χώρου.

Αυτό διότι το χειμαρρικό περιβάλλον το διακρίνει - και τούτο είναι μια προϋπόθεση για την πετυχημένη διατήρησή του μέσα στον ιστό της πόλης - το ίδιο κύριο χαρακτηριστικό που διακρίνει και το φυσικό τοπίο και το οποίο

είναι το αίσθημα της ελευθερίας που προκαλεί στους χρήστες του διότι δεν εντάσσεται στο σύστημα χρησιμοθηρικού ορθολογισμού του τεχνητού κόσμου και στον **“μηχανισμό διατροφής - αναπαραγωγής - συντήρησης”** (Huizinga) που εφαρμόζει ο σύγχρονος άνθρωπος.

Αυτό το αίσθημα ελευθερίας και αγαλλίασης είναι το μέσο διαφυγής από τους νοητούς περιορισμένους ορίζοντες που προαναφέραμε και από την καταπίεση του σύγχρονου τρόπου ζωής.

Αισθητικά, το αναδειγμένο **θέμα** (του οποίου έχουν γίνει τα απαιτούμενα έργα διευθέτησης υδάτων, καθώς και συντήρησης και εμπλουτισμού της χλωρίδας) περιέχει σαν χώρος την **έξαρση και ποιότητα**, που αντιμάχονται την πεζή ακαμψία του δομημένου στοιχείου.

Ενώ το αστικό πράσινο παραμένει εξάρτημα του στατικά οργανωμένου χώρου, η χλωριδική ζώνη του χειμαρρικού τοπίου γίνεται θεατής της αένας και σταθερής κινητικότητας του υγρού στοιχείου, το οποίο έρχεται και φεύγει συνταιριάζοντας θωπευτικά τη ροή του στις ανωμαλίες και καμπύλες του εδάφους που διατρέχει και αφήνοντας το κέλαρσμα να διηγείται την περιπέτεια επαφής του με τη γη.

Στην πορεία του από το βουνό προς την πόλη, το **υδάτινο θέμα** παρασύρει και μεταφέρει ψυχρά στρώματα καθαρού αέρα, που είναι βαρύτερος του θερμού, ακολουθεί πιστά την κατωφερή πορεία της διαυγούς ροής, στην επαφή του με την οποία διατηρεί τη θερμοκρασία του και τη βαρύτητά του. Φθάνοντας στο εσωτερικό του αστικού ιστού, οι ψυχρές και καθαρές αέριες μάζες συμπιέζουν τα κατώτερα στρώματα των εκεί θερμών και ελαφρότερων αερίων όγκων, οι οποίοι ωθούμενοι από κάτω, διαφεύγουν προς τα πάνω παρασέρνοντας και τους ρύπους της μεγαλούπολης. Με τον τρόπο υποβιβάζονται και οι ψηλές θερμοκρασίες των θερινών μηνών.

Στο σημείο αυτό του προβληματισμού μας μπαίνουμε στο δεύτερο σκέλος της επιχειρηματολογίας μας και ενδιαφέρει να συνειδητοποιήσουμε τη σημειολογική αναφορά και εννοιολογική σχέση και συνάφεια του αντικειμένου που πραγματευόμαστε με την ιστορική πραγματικότητα του συγκεκριμένου χώρου σε μια εποχή, από την οποία αντλούμε εμείς σήμερα την πολιτιστική μας ταυτότητα.

-PEMA ΚΟΚΚΙΝΑΡΑ-

Πρέπει δηλαδή να γίνει αντιληπτό ότι το τοπίο και η διαχείριση του περιβάλλοντος στον συγκεκριμένο ευρύτερο χώρο, όπως προτείνεται από την παρούσα μελέτη, ήταν μια ιστορική πραγματικότητα πριν από δύομισι χιλιάδες χρόνια από σήμερα, καθώς και ότι υπήρχε τότε το κατάλληλο ιδεολογικό - λατρευτικό, διαπαιδαγωγικό και παραδοσιακό υπόβαθρο που ευνοούσε τις παρόμοιες διαμορφώσεις.

10. ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΡΕΜΑΤΩΝ.

Στο σημείο αυτό, μετά την κριτική των προτεινόμενων τρόπων αξιοποίησης ενός ρέματος, αξίζει να επιμείνουμε στον προβληματισμό, προκειμένου να σκιαγραφηθεί ένα είδος **ανάδειξης** εφόσον, ομολογουμένως, η σημερινή του κατάσταση, σε γενικές περιπτώσεις, είναι μάλλον **περιθωριακή** όπως προείπαμε. **Η αξιοποίηση αυτή του ρέματος πρέπει να μην αντιτίθεται στην φύση του, στο γεωφυσικό του ανάγλυφο, στη λειτουργία του και στο βαθμό συμβατότητάς του με το περί αυτό δομημένο περιβάλλον.**

Στην αρχή του προβληματισμού τονίστηκε ότι η πιο κοινή σκέψη μέχρι τώρα για την αναβάθμιση ενός παραμελημένου χώρου, έγκλειστου μέσα στον πολεοδομικό ιστό μιας πόλης, είναι η **ενταξή του στον αστικό χώρο** με κάποιες λειτουργίες ή χρήσεις γης. Είναι ακριβώς ότι επιδίωξαν οι διάφορες μελέτες που έγιναν και γι' αυτό κρίνονται απορριπτές. Και αυτό γιατί ο κανόνας μπορεί να ισχύσει σε οποιοδήποτε υποβαθμισμένο χώρο αρκεί να μην εκπληρεί κάποια αυτόνομη φυσική λειτουργία.

Η συμβατότητα του κανόνα με τα ρέματα προέρχεται από το ότι ζητείται να ενταχθεί ο φυσικός χείμαρρος - ζωή και διασφάλιση του φυσικού πρασίνου που τον περιβάλλει - στον τεχνητό κόσμο του αστικού χώρου (δηλαδή, θα λέγαμε απλά : ο κόσμος ανάποδα).

Αυτό το πρώτο συμπέρασμα οδηγεί και σε μια πρώτη αρχή στην προσπάθεια να δοθεί μια ορθολογική λύση στον προβληματισμό, και για να μην έχουμε τον κόσμο ανάποδα αρκεί ίσως, πολύ απλοϊκά, να αντιστρέψουμε την

πρόταση. Μήπως δηλαδή επιβάλλεται να ενταχθούν οι παραρεμάτιες αστικές περιοχές, κατά το δυνατό, στο φυσικό τοπίο του ρέματος, και η προσπάθεια αυτή αναβαθμίσει και αναδείξει ταυτόχρονα και το ρέμα ? Εάν οι παραρεμάτιες ιδιοκτησίες παύσουν να επεκτείνονται σε βάρος των πρανών του ρέματος, σταματήσει η εναπόθεση μπαζών, η απόρριψη σκουπιδιών, κάθε είδους αποβλήτων, εξωραϊστούν οι πίσω ακάλυπτοι και αποθηκευτικοί χώροι στις αυλές των κατοικιών, αξιοποιηθούν οι πίσω κήποι, σοβατιστούν - επικαλυφθούν οι τσιμεντένιες και πλίνθινες μάντρες, προσαρμοστούν οι όγκοι και οι όψεις των παραρεμάτιων κτισμάτων στη μορφολογία του τοπίου, τότε θα γίνει το μεγαλύτερο βήμα για την ανάδειξη της ρεματιάς.

-ΡΕΜΑ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ-

Άλλη ασυμβατότητα μεταξύ των προτεινόμενων μελετών για το ρέμα **Πεντέλης - Χαλανδρίου** και τη μορφολογία αυτή της φοράς του ρέματος είναι οι **αστικές χρήσεις** που προτείνονται μέσα στο χώρο του ρέματος (καφετέριες, θέατρα, γήπεδα, παιδικές χαρές, εκθεσιακοί χώροι, πολιτιστικοί χώροι) προϋποθέτουν και λειτουργικά αλλά και σημειολογικά τη δημιουργία αστικών χώρων.

Τέτοιοι **αστικοί χώροι** είναι οι πλατείες και οι δρόμοι, με γεωμετρικά χαρακτηριστικά καθορισμένα και ευανάγνωστα, που στη συγκεκριμένη περίπτωση έρχονται σε αντίθεση ή και σε ανταγωνιστικότητα με τη γραμμικότητα της ροής του χειμάρρου.

Δεδομένης επίσης της αναγκαστικής υψομετρικής διαφοράς μεταξύ της αστικής και της φυσικής λειτουργίας, για τους γνωστούς λόγους πλημμύρας, η φυσική λειτουργία υποβαθμίζεται έναντι της αστικής, οπότε, ακόμη και στις μελέτες όπου ο χείμαρρος διατηρείται ανοικτός, μορφολογικά συνυπάρχει, σε δεύτερη μοίρα, με την πρωταρχική αστική χρήση.

Συμπέρασμα των δύο αυτών παρατηρήσεων είναι η **λειτουργική, εννοιολογική και μορφολογική ασυμβατότητα μεταξύ του περιβάλλοντος του χειμάρρου και του αστικού χώρου**, που οδηγεί στην ανάγκη αλλαγής τρόπου σκέψης, προκειμένου να βρεθεί η ιδεώδες υδραυλική, πολεοδομική και αρχιτεκτονική (αισθητικά) αντιμετώπιση των χειμάρρων μέσα στην πόλη.

Η αντίστροφη αυτή μέθοδος συλλογισμού μπορεί να ξεκινήσει από τον τρόπο διευθέτησης του χειμάρρου. Η συνήθης πρακτική υπαγορεύει τον υπολογισμό μιας μεγάλης παροχής για τον συγκεκριμένο χείμαρρο, π.χ. πεντηκονταετίας ή εκατονταετίας, και τη διασφάλιση, με διάφορα έργα, αφενός της επάρκειας

στην χωρητικότητα (παροχευτικότητα) του ρέματος και αφετέρου της σταθεροποίησης της κοίτης, προκειμένου να μη μεταβληθούν οι παράμετροι και κατά συνέπεια οι διασφαλιζόμενες συνθήκες.

Η αντίστροφη λογική λέει ότι στα διερχόμενα από τον αστικό ιστό ρέματα η μεγαλύτερη συλλογή υδάτων, συγκριτικά στα διάφορα τμήματα του συνολικού μήκους του χειμάρρου, γίνεται στη **λεκάνη απορροής**. Οπότε η διευθέτηση της λεκάνης απορροής κατά τις επιταγές της ορεινής υδρονομίας, μπορεί να εξασφαλίσει τον έλεγχο των παροχών στο υπόλοιπο μήκος του χειμάρρου, και ν' αποφευχθούν έτσι οι κίνδυνοι πλημμύρας. Η συγκράτηση των υδάτων στο χώρο της λεκάνης απορροής επιτυγχάνεται με **εγκάρσια φράγματα**, τα οποία αφήνουν μικρή ποσότητα του παρακρατούμενου όγκου ύδατος να διαφεύγει, επιτυγχάνοντας έτσι και τη ροή του ρέματος κατά ένα

-ΡΕΜΑ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ-ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ-

ποσοστό και κατά τους μήνες της ξηρασίας. Εγκάρσια έργα μπορούν επίσης να τροποποιήσουν τη φορά της ροής των υδάτων προκειμένου ν' αποφευχθούν οι διαβρώσεις των πρανών. Η σταθεροποίηση των πρανών, εφόσον δεν υπάρχουν πλέον οι μεγάλες πιέσεις των παροχών πλημμύρας, μπορούν να γίνουν με φυτοτεχνικές εργασίες ή άλλες ελαφρές κατασκευές αποφεύγοντας έτσι το beton.

Μικρά φράγματα, κατά την πορεία του χειμάρρου, δημιουργούν επιφάνειες ηρεμίας, και η κατακρήμνιση των υδάτων σε **καταρράκτες** συντελεί στην καλύτερη οξυγόνωσή του και τον καθαρισμό του.

Παγίδες σε καίρια σημεία κλειδιά να περισυλλέγουν τα **ξένα σώματα** που κολυμπούν κατά το μήκος του ρέματος.

-ΡΕΜΑ ΦΙΛΟΘΕΗΣ-

Η επέκταση της υδραυλικής μελέτης και στις εκτός σχεδίου περιοχές μέχρι και τη λεκάνη απορροής, επεκτείνει αυτόματα και την προστατευόμενη Ζώνη και την περιοχή μελέτης ανάδειξης. Το πέρασμα του χειμάρρου μέσα στον αστικό ιστό πρέπει να νοηθεί μορφολογικά σαν εισβολή φυσικού τοπίου μέσα στην συμπαγή μάζα της τσιμεντούπολης, σαν μία δροσερή καταπράσινη ρύση που κατρακυλώντας από το βουνό έρχεται να διαταράξει την αυστηρότητα του ορθογωνικού αστικού τοπίου, αφήνοντας έτσι και μία διέξοδο στους παγιδευμένους κατοίκους, αλλά και στους ατμοσφαιρικούς ρύπους. Έτσι διαφαίνεται η επείγουσα ανάγκη νομοθετικής ρύθμισης για την προστασία της φυσικής μορφής του χειμάρρου και του περιβάλλοντος αυτόν φυσικού στοιχείου και διαγράφονται οι επιδιώξεις και στόχοι της παρούσας μελέτης.

-ΡΕΜΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ-

11. ΠΟΡΙΣΜΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΡΕΜΑΤΙΑΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ - ΠΕΝΤΕΛΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΓΕΝΙΚΑ.

Η Επιτροπή για την προστασία και την ανάδειξη της ρεματίας Χαλανδρίου, Βριλησίων, Αμαρουσίου, Νέας και Παλαιάς Πεντέλης, που συστήθηκε με την **28026/3077/γ**, της 28 Νοεμβρίου 1990, απόφαση του **Γενικού Γραμματέα Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.**, μετά την τρίμηνη εργασία της και μέσα στα τακτά από την απόφαση χρονικά περιθώρια, ολοκλήρωσε το έργο της.

Η Επιτροπή, στην αρχή των εργασιών της και αφού ενημερώθηκε για την ανάγκη άμεσης λήψης αποφάσεων προκειμένου να διασωθεί το φυσικό τοπίο, να διευθετηθεί η υδρολογική λεκάνη του χειμάρρου και γενικότερα να προστατευθεί, εξυγιανθεί και αναδειχθεί η ευρύτερη περιοχή του παραπάνω ρεύματος, διέτρεξε τον χειμάρρο, κατά τη διάρκεια επανειλημμένων αυτοψιών, στη συνέχεια των οποίων κατέληξε στις παρακάτω διαπιστώσεις.

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΡΕΜΑΤΩΝ

Το ρέμα Χαλανδρίου - Πεντέλης, όπως και τα περισσότερα ρέματα του λεκανοπεδίου Αττικής που επισκεφτήκαμε με αφορμή τούτη την εργασία, με τους συμβάλλοντες σ' αυτό μικρότερους κλάδους και τις κάποιες (ελάχιστες) ακόμα υπάρχουσες, πευκόφυτες παραρεμάτιες εκτάσεις (όπως π.χ. το πευκοδάσος Μελισσιών) αποτελούν τον τελευταίο χώρο μιας μεγάλης πυκνοδομημένης περιοχής, στον οποίο κυριαρχεί ακόμη ο χαρακτήρας του φυσικού περιβάλλοντος και όπου ο χειμάρρος λειτουργεί σαν αποδέκτης των

απορροεόντων υδάτων αυτής της περιοχής.

Συνέπεια της ελλιπούς πληροφόρησης, της άγνοιας, της κακής νοοτροπίας και της πλημμελούς αγωγής, της ανεπάρκειας των μέσων, της ανευθυνότητας και της γενικής αδιαφορίας των πολιτών και της πολιτείας, είναι η σημερινή όψη του ρέματος αυτού :

* Η ζώνη την οποία καταλαμβάνει ο χείμαρρος (κοίτη και πρηνή) έχει κατά θέσεις αλλοιωθεί από ανθρώπινες δραστηριότητες, με αποτέλεσμα το πλάτος της να εμφανίζεται κατά τόπους σαφώς περιορισμένο.

- Η εναπόθεση μπαζών, - Η απόρριψη σκουπιδιών και άχρηστων αντικειμένων (φθαρμένα στρώματα και παλαιά έπιπλα),
- Το πέταγμα στερεών αποβλήτων (μαρμαράδικα),

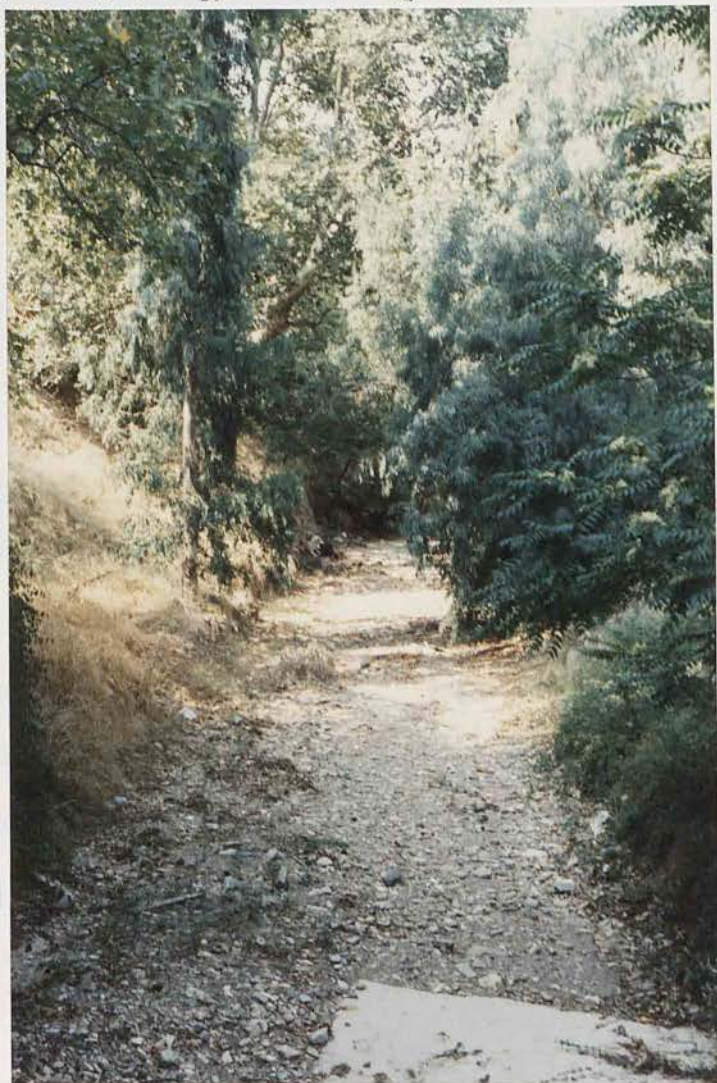
-ΡΕΜΑ ΧΕΛΙΔΟΝΟΥΣ-

είναι μερικοί από τους λόγους συρρίκνωσης του χειμάρρου και εκτροπής της κοίτης του, μ' αποτέλεσμα τη διάβρωση των πρανών, την υποσκαφή τους και την σταδιακή υποχώρηση και πτώση γαιών και των επ' αυτών δένδρων.

*Τσιμεντένια τοιχία και τοίχοι από τσιμεντόλιθους, κακής αισθητικής παρουσίας και συχνά μεγάλου ύψους, έχουν κτισθεί για να σταθεροποιήσουν τους κήπους και τις αυλές των παρόχθιων κατοικιών, παράνομα, μέσα στην κοίτη του χειμάρρου, ελαττώνοντας το πλάτος της. *πολυκατοικία, νόμιμα υφιστάμενη, είναι κτισμένη στην πορεία του ρέματος και εντός της κοίτης αυτού, η οποία έχει αναγκαστικά εκτραπεί. *Θέατρο είναι κατασκευασμένο επάνω σε, διευθετημένη πλέον σε κλειστό αγωγό, κοίτη του ρεύματος (π.χ. Χαλανδρίου)

*Υγρά απόβλητα συνεργείων αυτοκινήτων - πρατηρίων καυσίμων, λύματα κατοικιών, νοσοκομείων και υπαίθριων αποχωρητηρίων σε κήπους έρχονται να μολύνουν το περιβάλλον, συμβάλλοντα και αυτά στην παραμόρφωση του φυσικού τοπίου.

*Καταπατητές έχουν εγκαταστήσει φυτώρια, κτήματα με κοτέτσια και διάφορα κατοικίδια ζώα ή και κατοικίες, ξύλινες καλύβες, υπόστεγα και κάθε είδους κατασκευές, όπου και συσσωρεύουν ότι λογής παλαιά αντικείμενα θέλουν ν' αποθηκεύσουν.

-ΡΕΜΑ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ-ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ-

Και όλα αυτά μέσα στα ρέματα, πολλές φορές σε σημεία ιδιαίζουσας και πανέμορφης βλάστησης.

Η κατασκευή αγωγών από οπλισμένο σκυρόδεμα και η επιχωμάτωση των ρευμάτων, χάριν κάποιας βέβαια αναγκαιάς

διαμόρφωσης, είτε κυκλοφοριακής ή αρχιτεκτονικής, συμβάλλουν σε ορισμένα σημεία, στην ολοκληρωτική παραμόρφωση του γεωφυσικού ανάγλυφου του τοπίου, στην κατάργηση της φυσικής απορροής των όμβριων - και εφόσον δεν έχει προβλεφθεί τεχνητή απορροή των υδάτων, στη δημιουργία κινδύνων πλημμύρας - καθώς και στην τροποποίηση των υδρομετρικών παραμέτρων της περιοχής με πιθανές επιπτώσεις στη βλάστηση και γενικότερα στο οικοσύστημα.

ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Μετά τις διαπιστώσεις αυτές, η Επιτροπή ενημερώθηκε σχετικά με το θεσμικό καθεστώς, που ισχύει σήμερα γενικά για όλα τα ρέματα και το οποίο είναι:

- 1) Ο **Νόμος 880/79** (Φ.Ε.Κ. 58/Α/22.3.79), άρθρο 6, με τις διατάξεις του οποίου ορίζεται ο τρόπος, οι διαδικασίες και η αρμοδιότητα καθορισμού των οριογραμμών εντός ρέματος και εκτός ρυμοτομικού σχεδίου, αλλά, συγχρόνως, παρέχεται στους **Νομάρχες** η δυνατότητα του καθορισμού αυτού.
- 2) Ο **Κτιριοδομικός Κανονισμός** (Φ.Ε.Κ. 59/Δ/ 3.2.89), άρθρο 6 (“Δόμηση κοντά σε ρέματα”), σύμφωνα με τις διατάξεις του οποίου στα ρέματα, όπου οι οριογραμμές έχουν καθοριστεί κατά το άρθρο 6 του Νόμου 880/79 όπως ισχύει, η ανέγερση κτιρίων, εγκαταστάσεων ή περιτοιχισμάτων και γενικά η δόμηση ρυθμίζεται ως εξής :
  - **Απαγορεύεται** απολύτως η δόμηση μέσα στην έκταση που περικλείεται από τις οριογραμμές του ρεύματος. Έξω από την έκταση αυτή, επιτρέπεται η δόμηση σύμφωνα με τους όρους δόμησης της περιοχής, μόνο εφόσον έχουν

κατασκευαστεί τα έργα διευθέτησης του ρέματος. Εάν τα έργα διευθέτησης του ρέματος δεν έχουν κατασκευαστεί, τότε η δόμηση επιτρέπεται σε απόσταση **τουλάχιστον 10 μέτρων** από την οριογραμμή.

- Στα ρέματα των οποίων οι οριογραμμές δεν έχουν ακόμα καθοριστεί σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις, η δόμηση επιτρέπεται σε απόσταση από την οριογραμμή που ορίζεται προσωρινά από την πολεοδομική υπηρεσία :

α) **Μεγαλύτερη των 20 μέτρων**, σύμφωνα με τους όρους δόμησης της περιοχής, χωρίς άλλους πρόσθετους περιορισμούς.

β) **Μικρότερη των 20 μέτρων**, μόνο εφόσον έχουν προηγουμένως εκτελεστεί τα τεχνικά έργα που τυχόν απαιτούνται κάθε φορά για την ελεύθερη ροή των νερών και την ασφάλεια του κτιρίου και των λοιπών δομικών έργων που πρόκειται ν' αναγερθούν. Τα έργα αυτά πρέπει να έχουν εκτελεστεί τουλάχιστον σε όλο το πρόσωπο που έχει το υπόψη οικόπεδο προς το ρέμα.

γ) Τα παραπάνω απαιτούμενα τεχνικά έργα καθορίζονται από την αρμόδια υπηρεσία και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να παρεμποδίζουν τη μελλοντική εκτέλεση των έργων διευθέτησης του ρέματος, που τυχόν προβλέπονται σε σχετικές εγκεκριμένες μελέτες.

δ) Η οικοδομική άδεια χορηγείται από την αρμόδια πολεοδομική υπηρεσία ύστερα από έγκρισή της με ορισμένες προϋποθέσεις.

- Στα ρέματα που διαπιστώνεται ότι έχουν καταρτηθεί, αλλά απεικονίζονται στα εγκεκριμένα σχέδια, η δόμηση επιτρέπεται ύστερα από σχετική βεβαίωση της αρμόδιας υπηρεσίας. Εάν το ρέμα έχει αντικατασταθεί με άλλον αποδέκτη, η δόμηση επιτρέπεται μόνον και εφόσον διαπιστωθεί ότι δεν παραβλάπτονται οι κοινόχρηστοι αγωγοί (π.χ. στο ρέμα στο Δημαρχείο της Κηφισιάς).

Ειδικότερα για το ρέμα Χαλανδρίου - Πεντέλης ισχύουν οι διατάξεις του Προεδρικού Διατάγματος 14/12/79 (Φ.Ε.Κ. 7/Δ/80), όπου :

- Με το άρθρο 1 “εγκρίνονται αι οριογραμμαί των ρεμάτων Πολύδροσου και τμήματος του ρεύματος Πεντέλης, των διερχομένων εκ των ρυμοτομικών σχεδίων των Δήμων Χαλανδρίου και Αμαρουσίου και των κοινοτήτων Μελισσίων, Βριλησίων, Πεντέλης και νέας Πεντέλης, ως εμφανίζονται δια κυανής γραμμής εις τα υπό του Γενικού Διευθυντού Οικισμού θεωρημένα δια της υπ’ αριθμ. Γ.32116/1979 πράξεως αυτού 9 (εννέα) σχετικά πρωτότυπα διαγράμματα υπό κλίμακα 1:2000”.

- Με το άρθρο 2 εγκρίθηκε η αναθεώρηση των ρυμοτομικών σχεδίων των παραπάνω Δήμων και Κοινοτήτων.

- Με το άρθρο 3 (παράγραφος 1) επιβλήθηκαν προκήπια διαφόρου πλάτους κατά το πρόσωπο των οικοπέδων, οικοδομημένων ή όχι, που βρίσκονται μέσα στην αναθεωρούμενη περιοχή και (παράγραφος 2) απαγορεύτηκε κάθε δόμηση και οποιαδήποτε περίφραξη των οικοπέδων στην μεταξύ των οριογραμμών των ρευμάτων ζώνη.

- Με το άρθρο 5 επιτρέπεται η μεταφορά του συντελεστή δόμησης (Σ.Δ.) των οικοπέδων που ρυμοτομούνται εν μέρει από τη διάνοιξη των εμπρός από τα οικόπεδα πεζοδρομών. Ο Σ.Δ. του ρυμοτομούμενου τμήματος του οικοπέδου μεταφέρεται στο μη ρυμοτομούμενο τμήμα αυτού, εφόσον παραμένει άρτιο. Στην αντίθετη περίπτωση, ή εάν το οικόπεδο εμπίπτει σε χώρο που προβλέπεται σαν κοινόχρηστος, τότε μεταφέρεται ο συνολικός Σ.Δ. σε ζώνη Αγοράς Συντελεστών (Ζ.Α.Σ.) και το οικόπεδο παραχωρείται στο Δημόσιο ή στον Δήμο.

Με την υπουργική απόφαση Γ.44760/2982 (Φ.Ε.Κ.660/Δ/1981) κυρώνονται

εννέα τοπογραφικά φύλλα, σε κλίμακα 1:500, σαν λεπτομερειακά διαγράμματα τμημάτων των ρυμοτομικών σχεδίων Χαλανδρίου, Αμαρουσίου, Μελισσίων, Βριλησίων κατά μήκος του ρεύματος Χαλανδρίου-Μελισσίων, και τα οποία αναθεωρήθηκαν από το Προεδρικό Διάταγμα της 14-12-79.

-ΡΕΜΑ ΣΤΟ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ ΤΗΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ-

ΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ

Μετά την ενημέρωση αυτή, η Επιτροπή προσκάλεσε τις Δημοτικές αρχές των ενδιαφερομένων Δήμων, προκειμένου να εκθέσουν τις απόψεις και προθέσεις τους στην επίλυση του συγκεκριμένου θέματος προστασίας και αξιοποίησης της ρεματιάς. Αυτές, με εκπροσώπους τους, ενημέρωσαν τα μέλη της Επιτροπής σχετικά με τις ενέργειες που έχουν ήδη γίνει επί του θέματος

και τις μελέτες που έχουν εκπονηθεί για τον καθορισμένο χώρο. Ειδικότερα, οι θέσεις των Δημοτικών Αρχών είναι οι ακόλουθες :

1. ΧΑΛΑΝΔΡΙ :

Με την υπουργική απόφαση **31509/1365/1990** (Φ.Ε.Κ.166/Δ/1990) ακυρώνεται η **34814/Τ-2415/1989** (Φ.Ε.Κ. 760/Δ/1989) απόφαση του **Νομάρχη Ανατολικής Αττικής** αναθεώρησης του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και των όρων δόμησης στην παραρεμάτια περιοχή του **Δήμου Χαλανδρίου**.

Ο **Δήμος Χαλανδρίου** έχει προσφύγει στο **Συμβούλιο της Επικρατείας** και ζητάει την ακύρωση της απόφασης αυτής του **Υπουργού**. Η απόφαση του **Νομάρχη** ήταν βασισμένη σε μελέτη της παραπάνω περιοχής από ιδιώτη μελετητή για λογαριασμό του **Δήμου**, η οποία προβλέπει, μεταξύ άλλων, και την τροποποίηση των οριογραμμών (γαλάζιων γραμμών) του ρεύματος και των ρυμοτομικών και οικοδομικών γραμμών των παρακειμένων οικοδομικών τετραγώνων, προκειμένου να βρεθεί χώρος οικοδομήσιμος για την κατασκευή κτιρίων και τη δημιουργία χώρων κοινωφελών λειτουργιών όπως π.χ. κτίρια κοινωνικής πρόνοιας, διοίκησης, πολιτιστικών εκδηλώσεων, αναψυκτηρίου, εκπαίδευσης καθώς και χώροι συνάθροισης κοινού κ.α. Πολλές από αυτές τις λειτουργίες προτείνονται μέσα στην σήμερα ισχύουσα ενδορεμάτια περιοχή (εντός των γαλάζιων γραμμών), την καθορισμένη από το **Προεδρικό Διάταγμα** της 14-12-79 (Φ.Ε.Κ. 7/Δ/80), το οποίο τροποποιούσε η ακυρωθείσα απόφαση του **Νομάρχη Ανατολικής Αττικής**, μειώνοντας σημαντικά το εύρος του ρέματος.

Η συρρίκνωση αυτή της ενδορεμάτιας περιοχής στηρίζεται στην υπάρχουσα “μεγάλη” απόσταση μεταξύ γαλάζιας γραμμής και γραμμής πλημμύρας του ρέματος, όπως αυτή η τελευταία υπολογίζεται από την προαναφερθείσα

μελέτη, με παραδοχή συχνότητας πενήκονταετίας. Παράλληλα με τα παραπάνω, το Χαλάνδρι ζητάει μείωση του ύψους στις παρά το ρέμα οικοδομές. Σημειώνεται ότι στο εγκεκριμένο Γ.Π.Σ. Χαλανδρίου (Φ.Ε.Κ. 419/Δ/16-06-89), η περιοχή του ρέματος χαρακτηρίζεται σαν τοπίο ιδιαίτερου φυσικού κάλλους με κύριες χρήσεις την αναψυχή και τις κοινωφελείς λειτουργίες.

2. ΒΡΙΑΗΣΣΙΑ :

Παρόμοια μελέτη με την παραπάνω και από τον ίδιο μελετητή προβλέπει τροποποίηση των ρυμοτομικών, οικοδομικών και προστασίας του ρέματος γραμμών, προκειμένου να δημιουργηθούν χώροι περιπάτου και πρασίνου. Σχέδιο τροποποίησης του Προεδρικού Διατάγματος της 14-12-79 έχει υποβληθεί για έγκριση στο Σ.Χ.Ο.Π. και έκδοση απόφασης του Νομάρχη.

-ΡΕΜΑ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ-ΒΡΙΑΗΣΣΙΩΝ-

3. ΑΜΑΡΟΥΣΙΟ :

Καμία πρόβλεψη για το ρέμα δεν έχει υπάρξει μέχρι στιγμής. Οι παραρρηματίες περιοχές εντάχθηκαν τελευταία στο σχέδιο πόλης και η οικοδομική γραμμή συμπίπτει με τη γραμμή προστασίας του ρέματος του 1979. Μέσα από την γαλάζια γραμμή προβλέπονται δρόμος, ο οποίος και έχει μερικώς (σε μεγάλο μήκος) κατασκευαστεί.

4. ΜΕΛΙΣΣΙΑ :

Στα Μελίσσια ισχύει, προς το παρόν, το **Προεδρικό Διάταγμα** της 14-12-197 τροποποιημένο από την **20185/273/25-05-86** (Φ.Ε.Κ. 775/Δ/1986) απόφαση του **Νομάρχη Ανατολικής Αττικής**. Στην τροποποίηση αυτή προβλέπεται η διευθέτηση της ροής σε κλειστό αγωγό και η κατασκευή πεζόδρομων επάνω σ' αυτόν. Οι **Δημοτικές Αρχές των Μελισσίων** έχουν και αυτές ακολουθήσει την ίδια με τους άλλους **Δήμους** μέθοδο πρόβλεψης για την αξιοποίηση της περιοχής του ρέματος. Έχουν υποβάλλει αίτηση έγκρισης τροποποίησης των οριογραμμών του ρέματος προκειμένου να κατασκευαστούν αναψυκτήριο, αθλητικοί χώροι, θέατρο, πεζόδρομοι, παιδότοποι, αστικό πράσινο. Εδώ όμως υπάρχει η διαφορά ότι οι μελέτες τους **προβλέπουν το κλείσιμο μεγάλων τμημάτων του χειμάρρου και την κατασκευή κλειστών αγωγών για την παροχέτευση των όμβριων**. Στην περιοχή ήδη έχουν κλείσει σχεδόν όλους τους μικρότερους συμβάλλοντες κλάδους του ποταμού, καθώς και μεγάλα τμήματα του ενός από τους δύο βασικούς κλάδους αυτού. Παλαιά απόφαση του τότε Κοινοτικού Συμβουλίου προέβλεπε το κλείσιμο του ρέματος από τη λεωφόρο Δημοκρατίας μέχρι την οδό Θήρας, Μελέτη που εκπονήθηκε για λογαριασμό του Δήμου από τη Διεύθυνση Ειδικών Έργων Αναβάθμισης Περιοχών του

Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., για την ανάδειξη του πευκοδάσους και της ρεματιάς στο τμήμα της μεταξύ των παραπάνω οδών, προέβλεπε τον χειμάρρο ανοικτό δε όλο σχεδόν το μήκος αυτό, πλην μίας προέκτασης ήδη υπάρχοντος αγωγού, κατά 200 μέτρα, παρά την οδό **Θήρας**.

Και τούτο διότι στο σημείο αυτό το εύρος του χειμάρρου που είχε απομείνει δεν υπερέβαινε τα **5-6 μέτρα**, απόσταση μέσα στην οποία έπρεπε να περάσει ο προβλεπόμενος, από το τροποποιημένο ρυμοτομικό σχέδιο, πεζόδρομος. Επί πλέον, οι ανατολικά του ρέματος κατοικίες, οι οποίες έχουν πρόσβαση από τις οδούς **Τήνου και Κυκλάδων**, δεν μπορούν ν' αποχετευτούν, λόγω υψομετρικής διαφοράς με τους δρόμους αυτούς, παρά μόνο προς τη μεριά του χειμάρρου. Η ίδια μελέτη διατηρούσε ψηλά πρανή στις δύο πλευρές του πεζόδρομου, για να θιγεί κατά το ελάχιστο δυνατό το γεωφυσικό ανάγλυφο του τοπίου. Είναι αξιοπερίεργο ότι στην πρόταση τροποποίησης, που τα **Μελίσσια** έχουν υποβάλλει για έγκριση στο **Σ.Χ.Ο.Π.**, και στο διάστημα του ρέματος από την οδό **Δημοκρατίας μέχρι τον κλειστό αγωγό στην οδό Θήρας**, εμφανίζεται η λέξη **πεζόδρομος** επάνω στο σχέδιο του χειμάρρου ενώ η μελέτη της **Δ.Ε.Ε.Α.Π.** (Διεύθυνση Ειδικών Έργων Αναβάθμισης Πόλεως) έχει μετατοπίσει τον πεζόδρομο, προκειμένου να παραμείνει το ρέμα ανοικτό. Άλλη μελέτη ιδιώτη μελετητή, το πεδίο της οποίας άπτεται της προηγούμενης αλλά από την απέναντι πλευρά της οδού **Θήρας**, προβλέπει την **επέκταση του κλειστού αγωγού για ακόμη περίπου 100 μέτρα**, προκειμένου να κατασκευαστεί επί του ρέματος θέατρο, αναψυκτήριο και ελεύθερα γήπεδα. Και αυτά προβλέπονται στο σημείο συμβολής των δύο κυρίων βραχιόνων του χειμάρρου, σε τοπίο που διατηρεί τον φυσικό του χαρακτήρα, με ανεπτυγμένη βλάστηση. Ο δεύτερος

αυτός βραχίονας διχοτομείται και πάλι από την οδό **Χαλανδρίου**, αλλά αυτό το σκέλος είναι κλειστό πλέον σε όλο το μήκος του. Ομολογουμένως στα **Μελίσσια** υπάρχει μία έντονη τάση διευθέτησης του χειμάρρου σε κλειστούς αγωγούς.

5. ΝΕΑ ΠΕΝΤΕΛΗ :

Με την **314/11/1990** (Φ.Ε.Κ. 412/Δ/1990) απόφαση του **Νομάρχη Ανατολικής Αττικής** τροποποιούνται οικοδομικά τετράγωνα της περιοχής του ρεύματος καθώς και η οριογραμμή αυτού. Σκοπός των τροποποιήσεων αυτών είναι η **ένταξη μιας παραρεμάτιας περιοχής στο σχέδιο πόλης**. Πλην αυτών, ουδεμία άλλη πρόβλεψη προστασίας ή ανάδειξης του ρέματος υπάρχει στην κοινότητα **Νέας Πεντέλης** προς το παρόν.

Εκπρόσωπος της **Κοινοτικής Αρχής** δήλωσε στην **Επιτροπή** το έντονο ενδιαφέρον τους για τη συμμετοχή τους σ' ένα πρόγραμμα προστασίας και ανάδειξης του όλου ρέματος.

6. ΠΕΝΤΕΛΗ :

Δεν υπάρχει σχέδιο προστασίας ή αξιοποίησης του ρέματος.

Ο Εκπρόσωπος της **Κοινοτικής Αρχής** ανέφερε στην **Επιτροπή** ότι **λύματα του 414 Στρατιωτικού Νοσοκομείου Πεντέλης πέφτουν στο ρέμα, καθώς επίσης και στερεά απόβλητα λατομείων, τα οποία ρυπαίνουν το περιβάλλον.**

ΚΡΙΤΙΚΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΩΝ.

Η μη ανταπόκριση των μελετών, που οι Δήμοι έχουν εκπονήσει, σε πραγματικές ανάγκες της ευρύτερης περιοχής αποδεικνύεται και από το ότι όλοι ανεξαιρέτως προγραμματίζουν, ανεξάρτητα ο καθένας από τους άλλους,

τις ίδιες ακριβώς λειτουργίες (θέατρα, γήπεδα, κολυμβητήρια, αναψυκτήρια), για να γίνουν δύο ή τρεις φορές η κάθε μία, στη σειρά, σε μήκος πέντε χιλιομέτρων ρέματος, και χωρίς να αντιπροσωπεύουν τον χώρο στον οποίο γίνονται.

Αντίθετα, στις μελέτες αυτές, καμία λειτουργική πρόβλεψη **δεν είναι χαρακτηριστική του τόπου και του τοπίου** πάνω στο οποίο και για το οποίο σχεδιάζονται.

Οι προτεινόμενες λύσεις μπορούν να εφαρμοστούν σε οποιοδήποτε ελεύθερο οικόπεδο, ανεξάρτητα από το περιβάλλον του ρέματος, ενώ τα στοιχεία του ειδικού χώρου δεν αναδεικνύονται, ούτε και λαμβάνονται υπόψη στη λογική και την επεξεργασία της μελέτης.

Εξάλλου, το χρησιμοποιούμενο, από τις μελέτες αυτές, σκεπτικό για τη **διευθέτηση των οριογραμμών** (ή γραμμών προστασίας) του χειμάρρου, σε σύνδεση με τη λεγόμενη γραμμή πλημμύρας - που καθορίζει το ανώτατο όριο συνήθους ή ανά πεντακονταετία υπερχείλισης της λεκάνης του χειμάρρου - είναι τόσο πολύ "τεχνικό" σαν κριτήριο, που υποβαθμίζει τον ρόλο του ρεύματος σε κοινό αποχευτικό αγωγό (οχετό).

ΑΠΟΨΕΙΣ ΣΥΛΛΟΓΩΝ

Μετά τις **Δημοτικές Αρχές**, η **Επιτροπή** συμβουλευτήκε τις απόψεις των διαφόρων περιβαλλοντικών και πολιτιστικών **Συλλόγων** προστασίας της ρεματιάς, από υπομνήματα που οι ίδιοι οι **Σύλλογοι** υπέβαλλαν στην **Επιτροπή**, μετά από σχετική πρόσκλησή της.

Ένα γενικό συμπέρασμα από την ανάγνωση αυτή είναι ότι οι **Σύλλογοι** αγωνίζονται προς κάθε κατεύθυνση προκειμένου να διατηρήσουν το ρέμα και

την γύρω από αυτό περιοχή με την μορφή του φυσικού άλσους και αντιτίθενται σε οποιαδήποτε προσπάθεια δημιουργίας μίας διαμορφωμένης αστικού πρασίνου μορφής, που οι **Δήμοι** προτείνουν.

Η διαφορά των απόψεων είναι σαφής : οι μεν **Δήμοι** προσπαθούν να εντάξουν την περιοχή του ρέματος στο αστικό περιβάλλον, διατεινόμενοι ότι έτσι είναι ο καλύτερος τρόπος προστασίας, συντήρησης και ελέγχου αυτού του παραμελημένου χώρου, οι δε **Σύλλογοι** πιστεύουν ότι αυτές οι λιγοστές πλέον εκτάσεις φυσικού τοπίου κινδυνεύουν να χάσουν, από τις διάφορες προσπάθειες αξιοποίησης, αυτό το φυσικό τους κάλλος, για το οποίο ακριβώς μας είναι τόσο πολύτιμες. Τις απόψεις τους αυτές οι **Σύλλογοι** ήρθαν να εκθέσουν, με **Εκπροσώπους τους**, στην **Επιτροπή** με την παρουσία των **Δημοτικών Αρχών των Δήμων**.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ - ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Στη μελέτη του **Χαλανδρίου** ο μελετητής χρησιμοποιεί ένα δάσος ευκαλύπτων σαν υπόβαθρο διαμόρφωσης "**πλατείας**" με υπαίθριο κινηματογράφο, θεατράκι σχολικών παραστάσεων, διώροφο αναψυκτήριο κοντά σε ήδη υπάρχον εστιατόριο, κιόσκια κ.λ.π., αδιαφορώντας για τους χώρους στάθμευσης που χρειάζονται οι λειτουργίες αυτές και επιβαρύνοντας ένα ήδη κυκλοφοριακά βεβαρημένο εμπορικό κέντρο δύο πλατειών με μια τρίτη πλατεία. Λίγα μέτρα πιο πάνω, στην οδό **Προφήτη Ηλία**, απαλλοτριώνεται οικόπεδο απέναντι από το ήδη υπάρχον "**θέατρο της ρεματιάς**" για να γίνει διοικητικό και πολιτιστικό κτίριο με εκθεσιακούς χώρους, βιβλιοθήκη, κλειστός κινηματογράφος κ.λπ. Κτίρια κοινωνικής **Πρόνοιας**, σχολεία συμπληρώνουν την προσπάθεια δημιουργίας νέου

διοικητικού κέντρου στον ευαίσθητο χώρο της ρεματιάς.

Στα **Βριλήσσια** η μελέτη προβλέπει μόνο γήπεδα και αστικό πράσινο, ενώ τα **Μελίσσια** δε διστάζουν να σκεπάσουν το ρέμα όταν ο παράπλευρος χώρος δεν επαρκεί για την ανάπτυξη του σχεδιαζόμενου χώρου.

Η μη ανταπόκριση των **μελετών** αυτών σε πραγματικές ανάγκες της ευρύτερης περιοχής αποδεικνύεται από το ότι **όλοι οι Δήμοι προγραμματίζουν, ανεξάρτητα ο καθένας από τους άλλους, τις ίδιες ακριβώς λειτουργίες (θέατρα, γήπεδα, αναψυκτήρια)**, για να γίνουν δύο ή τρεις φορές η κάθε μία στη σειρά, σε μήκος πέντε χιλιομέτρων ρέματος και χωρίς να αντιπροσωπεύουν το χώρο πάνω στον οποίο γίνονται, οι προτεινόμενες λύσεις μπορούν να εφαρμοστούν σε οποιοδήποτε ελεύθερο οικόπεδο, ανεξάρτητα από το περιβάλλον του ρέματος, ενώ τα στοιχεία του ειδικού χώρου δεν αναδεικνύονται, ούτε και λαμβάνονται υπόψη στη λογική και την επεξεργασία της μελέτης.

Εξάλλου, το χρησιμοποιούμενο, από τις μελέτες αυτές, σκεπτικό για τη διευθέτηση των **οριογραμμών** (ή γραμμών προστασίας) του χειμάρρου σε σύνδεση με τη λεγόμενη γραμμή πλημμύρας -που καθορίζει το ανώτατο όριο συνήθους υπερχείλισης της λεκάνης απορροής - είναι τόσο πολύ **“τεχνικό”** σαν κριτήριο, που **υποβιβάζει, το ρόλο του ρέματος σε κοινό αποχετευτικό αγωγό.**

Ταυτόχρονα, στη ισχύουσα σχετική νομοθεσία, και μετά τη μεταβίβαση αρμοδιοτήτων στους **Νομάρχες** (Ν. 880/79, Π.Δ. 183/86), απλουστεύονται οι διαδικασίες για τον καθορισμό και την επικύρωση των οριογραμμών των ρευμάτων, με αποτέλεσμα να είναι πιο εύκολη η μεταβολή - μετατόπιση αυτής της γαλάζιας γραμμής, με δυσάρεστες συνέπειες για την προστασία του

χειμάρρου.

Έτσι παρέχεται η δυνατότητα : **α) της νομιμοποίησης**, άλλοτε επιχωματωμένων και άλλοτε καταπατημένων, εκτάσεων σε βάρος του ρέματος με την έγκριση της επέκτασης ή της αναθεώρησης ή και τροποποίησης ακόμη του σχεδίου στην παρά και εντός του ρέματος περιοχή, και

β) της δημιουργίας κοινόχρηστων χώρων, χωρίς διαδικασία απαλλοτριώσης, προς όφελος των **Δήμων**, μετατρέπόμενων στη συνέχεια σε χώρους κοινωφελών λειτουργιών, που αντικαθιστούν το κοινόχρηστο πράσινο, επιβαρύνουν την ζώνη του χειμάρρου με κτιριακούς όγκους και προκαλούν έτσι την αντίστοιχη περιβαλλοντική υποβάθμιση.

Επίσης, δεν πρέπει να παραβλέπεται ότι :

α) Σοβαρές συνέπειες στην περιοχή του ρέματος έχει η εφαρμογή του δικαιώματος μεταφοράς του Συντελεστή Δόμησης των ρυμοτομούμενων τμημάτων των οικοπέδων επί των υπολοίπων άρτιων, με αποτέλεσμα την αύξηση του ύψους των κτιρίων κατά έναν όροφο και του όγκου αυτών στην παραρρημάτια περιοχή.

β) Επίσης, οι διάφορες κατά περίπτωση “ευνοϊκές” διατάξεις της νομοθεσίας επιτρέπουν την ανέγερση οικοδομών, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, στην περιοχή του ρέματος, παραβλέποντας την ουσιαστική προστασία αυτού, για χάρη κάποιας αξιοποίησης, και αγνοώντας το σημαντικό ρόλο που παίζει το ρέμα αυτό (και το κάθε ρέμα) μέσα στον πολεοδομικό ιστό.

Σε πολλές περιοχές τα ρέματα δεν είναι σημειωμένα στις πινακίδες των **Πολεοδομικών Αρχών** και η ύπαρξή τους αγνοείται παντελώς.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ.

Στο σημείο αυτό, η **Επιτροπή**, αξιολογώντας :

- α) τις πολλαπλές αυτοψίες που πραγματοποίησε στα ρέματα της Αττικής
- β) τις επαφές που είχε με τους αρμόδιους φορείς (Δήμους - Κοινότητες) των περιοχών των ρεμάτων καθώς και με συλλόγους προστασίας αυτών
- γ) την ισχύουσα και εφαρμοζόμενη σήμερα νομοθεσία,

επισημαίνει τη βαρύτητα του θέματος, κρίνει ότι επείγει η λήψη μέτρων, προκειμένου να διασφαλιστεί η ακεραιότητα των τμημάτων των ρεμάτων που δεν έχουν αλλοιωθεί ακόμα καθώς και εκείνων που η αλλοίωσή τους δεν είναι ανεπανόρθωτη.

Η Επιτροπή προτείνει να σταματήσουν άμεσα όλες οι διαδικασίες τροποποιήσεων σχεδίων, χαρακτηρισμών εκτάσεων και εντάξεων περιοχών στο σχέδιο πόλεως στις παραρεμάτιες περιοχές και ν' ανασταλούν οι εκδόσεις οικοδομικών αδειών και οι άδειες εκτέλεσης εργασιών σε όλα τα επαπτόμενα στα ρέματα οικοδομικά τετράγωνα. Να μελετηθεί, από διεπιστημονική ομάδα μελέτης και ν' οριοθετηθεί ζώνη "**προστατευόμενης ευρύτερης περιοχής ρέματος**". Να οριστεί αυτή με ενιαίο νομικό καθεστώς και να τεθεί στην αρμοδιότητα και εποπτεία των Υπηρεσιών Περιβάλλοντος του Υπουργού **ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.** Στην περιοχή αυτή να καθοριστούν, με ειδικές διατάξεις, τα έργα και οι επεμβάσεις που μπορούν να γίνουν χωρίς να θίγουν την αισθητική του περιβάλλοντος και τη διατήρηση του φυσικού τοπίου, αλλά και όσα απαιτούνται και επιβάλλονται για την καλή λειτουργία του χειμάρρου.

Ειδικότερα η Επιτροπή προτείνει :

1. Να οριστεί μία περιοχή, εκατέρωθεν του χειμάρρου, που περικλείει το εκάστοτε ρέμα, τα προνή και την παραρεμάτια έκταση μέχρι τις σήμερα ισχύουσες ρυμοτομικές (πράσινες) γραμμές ή τις αντίστοιχες οικοδομικές γραμμές (ερυθρές) στην περίπτωση που δεν υπάρχουν πράσινες, στις οποίες και να εφάπτεται. Η περιοχή αυτή ν' αποτελεί την ζώνη **A'** ζώνη της προστατευόμενης ευρύτερης περιοχής του ρέματος.

Εάν η γειτονική με το ρέμα έκταση δεν έχει ακόμα ενταχθεί στο σχέδιο πόλεως, ή δεν έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία ένταξης, τότε τα όρια της **A'** ζώνης της "**προστατευόμενης ευρύτερης περιοχής ρέματος**" να καθοριστούν σε σχέση με τη μορφή και την φύση του περιβάλλοντα χώρου (το γεωφυσικό ανάγλυφο του τοπίου, την υπάρχουσα βλάστηση κ.λπ.) και σε συνεργασία με τις Υπηρεσίες που μελετούν το σχέδιο πόλεως.

Σε καμία πάντως περίπτωση, η **A'** ζώνη της "**προστατευόμενης ευρύτερης περιοχής ρέματος**" δεν μπορεί να είναι μικρότερη από την περιοχή που περικλείεται από τις γαλάζιες γραμμές τις καθορισμένες από το **Προεδρικό Διάταγμα της 14-12-79**. Ν' ακυρωθεί κάθε τροποποίηση των γαλάζιων γραμμών του 1979, που έχει γίνει με απόφαση **Νομάρχη**, καθώς και κάθε άλλη απόφαση που μεταβάλλει το καθεστώς του 1979.

2. Να οριστεί σαν **B'** ζώνη της "**προστατευόμενης ευρύτερης περιοχής ρέματος**" το σύνολο των περιγραμμάτων των πρώτων παραρεμάτιων οικοδομικών τετραγώνων ή και οικοπέδων όπως αυτά ισχύουν σήμερα ή όπως ήθελε η ομάδα μελέτης να τα τροποποιήσει.

Να χωριστούν και να διακριθούν τα οικοδομικά αυτά τετράγωνα σε δύο κατηγορίες : α) σε αυτά που έχουν "πρόσωπο" προς το ρέμα (ζώνη **B'1**) και β) σε αυτά που έχουν πλάτη προς το ρέμα (ζώνη **B'2**).

3. Να χαρακτηριστεί η "**προστατευόμενη ευρύτερη περιοχή ρέματος**"

(**A' και B' ζώνη**), όπως αυτή προκύπτει από τις περιγραφές στις παραπάνω παραγράφους 1 και 2 σαν προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός σύμφωνα με το άρθρο 19 παράγραφος 1 του Ν. 1650/86 (Φ.Ε.Κ. 160/A/16-10-86), “για την προστασία του περιβάλλοντος”.

Με το **Προεδρικό Διάταγμα** χαρακτηρισμού της “**προστατευόμενης ευρύτερης περιοχής ρέματος**” σαν προστατευόμενο φυσικό σχηματισμό, να καθοριστούν τα όρια των ζωνών (**A', B'1, B'2**) μέσα στα οποία θα επιτρέπονται συγκεκριμένες χρήσεις και δραστηριότητες, βασικές αρχές των οποίων καθορίζει ήδη η **Επιτροπή** με το παρόν πόρισμα.

4. Ο καθορισμός των ακριβών ορίων των ζωνών, τόσο της ενδορρεματίας περιοχής (**ζώνη A'**) όσο και της παραρρεματίας περιοχής (**ζώνη B'**), καθώς και οι χρήσεις και επεμβάσεις που επιτρέπονται σε κάθε μία από τις ζώνες αυτές, ν' αποτελεί αντικείμενο εκτενέστερης μελέτης μιας ομάδας εργασίας, που θα συγκροτηθεί από ειδικευμένους επιστήμονες, από υπηρεσιακούς παράγοντες σε συνεργασία με τους εκάστοτε Δήμους και η οποία, σε τακτό χρονικό διάστημα (τρίμηνο), θα παραδώσει στην **Επιτροπή Πλήρη Περιβαλλοντική Ειδική Μελέτη**.

5. Η μελέτη αυτή προτείνεται να διέπεται από τις παρακάτω βασικές αρχές όσον αφορά τις δραστηριότητες και τις χρήσεις για την καθεμιά από τις οριζόμενες ζώνες :

α) ΖΩΝΗ A' :

Στην ζώνη A' της “**προστατευόμενης περιοχής ρέματος**” να επιτραπεί η κατασκευή οδών ήπιας κυκλοφορίας (*woonerf*) - μεγίστου πλάτους οδοστρώματος 3,5 μέτρων και συνολικού πλάτους 6 μέτρων - εφαπτόμενων στις ρυμοτομικές γραμμές των οικοπεδικών τετραγώνων και οικοπέδων που έχουν “**πρόσωπο**” στο ρέμα. Το οδόστρωμα, σε σχήμα τεθλασμένης γραμμής

για να μη διευκολύνει τα διερχόμενα οχήματα να αναπτύσσουν ταχύτητα, να μην επιτρέπει τη διάβαση αυτοκινήτων με άλλο προορισμό, αλλά να εξυπηρετεί μόνο όσους πρέπει να έχουν πρόσβαση στις εκεί κατοικίες. Οι οδοί αυτοί να μην επιτρέπουν επίσης την πρόσβαση σε μεγάλους χώρους στάθμευσης, υπόγειους ή μη, κοινωφελών ή άλλων κτιρίων με μεγάλη προσέλευση κοινού. Αντίθετα, εκατέρωθεν του οδοστρώματος αυτού, να είναι δυνατή η διαμόρφωση κάποιων parkings, για την αποκλειστική χρήση των γύρω κατοίκων. Παγκάκια, ζαρντινιέρες με φυτικό χώμα και γενικός εξοπλισμός πεζοδρόμων μπορούν να συμπληρώσουν την όλη διαμόρφωση μέχρι το μέγιστο πλάτος των 6 μέτρων. Οι ρυθμίσεις αυτές να ισχύουν και για τις προεκτάσεις των οδών αυτών εκτός “προστατευόμενης περιοχής ρέματος”.

-ΡΕΜΑ ΦΙΛΟΘΕΗΣ-

Στα οικοδομικά τετράγωνα που έχουν “πλάτη” στο ρέμα να επιτρέπεται η διαμόρφωση πεζοδρόμων μεγίστου πλάτους 2,5 μέτρων, οι οποίοι να εφάπτονται και αυτοί στη ρυμοτομική γραμμή. Πλησίον του ρέματος, μέσα στην Α' ζώνη, προτείνεται η κατασκευή, επί των πρανών, μονοπατιού - πεζοδρόμου, μεγίστου πλάτους 1,80 μέτρων. Το μονοπάτι αυτό να μπορεί να διασχίζει το χείμαρρο επάνω σε μικρές γέφυρες. **Σκοπός αυτού του μικρού πεζοδρόμου είναι να δίνει τη δυνατότητα στον περιπατητή να διατρέχει το χείμαρρο από άκρη σε άκρη.**

Ν' απαγορεύεται η χρήση ξένων υλικών προς την φύση, το δάσος και το τοπίο. Να χρησιμοποιηθούν φυσικοί κυβόλιθοι, πέτρα, ξύλο, και κάθε άλλο υλικό που εναρμονίζεται αισθητικά με το περιβάλλον.

Εντός της Α' ζώνης, εκτός από τα παραπάνω κυκλοφοριακά έργα, να επιτρέπονται επίσης οι ακόλουθες κατασκευές : κιόσκια, και πέργκολες από ξύλο, καθιστικά, παιδικές χαρές με ξύλινα παιχνίδια, καταφύγια μικρών ζώων ή πτηνών, ξύλινα προστατευτικά κιγκλιδώματα και φράχτες μεγίστου ύψους 1 μέτρου, ξύλινες ή τσιμεντένιες επενδυμένες γέφυρες, πέτρινα περιφράγματα όχι ψηλότερα από 0,60 του μέτρου, τσιμεντένια πείθρα επενδυμένα με πέτρα, πέτρινοι αναβαθμοί και ραμπόσκαλες από κορμούς δένδρων, μικρά ξύλινα ή πέτρινα περίπτερα - καντίνες (που να μην υπερβαίνουν τα 30 τ.μ. το καθένα και δυναμικότητας μέχρι το πολύ 10 υπαίθριων τραπεζιών, όχι περισσότερα από ένα κατά Δήμο, σε θέσεις που θα καθοριστούν σε εμφανές σημείο για εύκολο ανεφοδιασμό από την υπάρχουσα οικοδομή και ν' απέχουν μεταξύ τους τουλάχιστον 1 Km.). Εκτός των παραπάνω κατασκευών, ν' απαγορευτεί κάθε δόμηση ή περίφραξη μέσα στην ζώνη Α'.

Στη ζώνη αυτή τυχόν υπάρχουσες διεκδικήσεις θα ρυθμιστούν κυρίως με

μεταφορά συντελεστή δόμησης.

β) ΖΩΝΗ Β' : Στην ζώνη Β' να επιβληθούν χρήσεις αμιγούς κατοικίας και για την ζώνη Β'1 (οικόπεδα και οικοδομικά τετράγωνα που έχουν “πρόσωπο” προς το ρέμα) να προβλεφθεί μείωση του ύψους των οικοδομών, για δε την ζώνη Β'2 (οικοδομικά τετράγωνα και οικόπεδα με “πλάτη” προς το ρέμα) να μειωθούν αισθητά ο Σ.Δ. των οικοπέδων και το ύψος των οικοδομών.

Η δυνατότητα μεταφοράς του Σ.Δ. - που ισχύει σήμερα πριν από την προτεινόμενη μείωση - από την ζώνη Β'2 σε περιοχή Ζώνης Αγοράς Συντελεστή (Ζ.Α.Σ.), καθώς και η δυνατότητα ανταλλαγής των οικοπέδων της ζώνης αυτής μα άλλα σε διαφορετική περιοχή των σχετικών Δήμων, θ' αποτελέσει ισχυρό κίνητρο παραχώρησης στους Δήμους ή το Δημόσιο παραρεμάτιων εκτάσεων που θα μετατραπούν αποκλειστικά και μόνο σε χώρους πρασίνου και θα ενταχθούν στην ζώνη Α'.

Η θέσπιση του μέτρου αυτού εκτός από τη διεύρυνση της ενδορεμάτιας ζώνης, δεδομένου ότι η πλειονότητα των οικοπέδων αυτών βρίσκεται επάνω στα πρανή του χειμάρρου, έχει και τη λογική της αισθητικής αναβάθμισης της περιοχής με την αποφυγή περαιτέρω δημιουργίας πίσω - ακάλυπτων, αποθηκευτικών και ακατάστατων χώρων.

Η όλη περιοχή (ζώνες Β'1 και Β'2) να εξαιρεθεί από ζώνες Αγοράς Συντελεστή (Ζ.Α.Σ.).

Στην ζώνη Β' τα τμήματα των καθέτων προς το ρέμα οδών, τα οποία χωρίζουν τα οικοδομικά τετράγωνα, να διαμορφωθούν και αυτά σε οδούς ήπιας κυκλοφορίας.

6. Θεωρείται άμεσης προτεραιότητας ν' ανατεθούν και συμπληρωθούν οι υπάρχουσες τμηματικές υδραυλικές μελέτες, έτσι ώστε να υπάρξει

ολοκληρωμένη υδραυλική μελέτη για το σύνολο του μήκους του ρεύματος. Κατά μήκος αυτού να προβλεφθούν εγκάρσια φράγματα για τη δημιουργία επιφανειών ύδατος, καθώς και παγίδες ξένων σωμάτων για τον καθαρισμό του χειμάρρου.

Επίσης να μελετηθεί η καλλιέργεια των υπαρχουσών πηγών. Η σταθεροποίηση και αντιστήριξη των πρανών να γίνει, κατά προτίμηση και εφόσον καθίσταται δυνατό, με φυτοτεχνικές εργασίες, ενώ στην περίπτωση όπου επιβάλλεται η χρήση beton, να επικαλύπτεται τούτο με πέτρα. Ταυτόχρονα να προβλεφθούν έργα πυρασφάλειας.

7. Ν' απαγορευτεί η οποιαδήποτε απόρριψη ακαθαρσιών, στερεών και υγρών αποβλήτων, κάθε ξένου προς το ρέμα σώματος και γενικά η κάθε ρύπανση και μόλυνση των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος και του φυσικού σχηματισμού που προστατεύεται. Επίσης ν' απαγορευτούν οι επιχωματώσεις και όποιες άλλες επεμβάσεις είναι ικανές ν' αλλοιώσουν την φυσική ροή των υδάτων και τη μορφή του τοπίου και του γεωφυσικού του ανάγλυφου. Να προβλεφθούν αυστηρές ποινές για τους παραβάτες και σύστημα συνεχούς αστυνόμευσης.

8. Να δοθεί οικονομική ενίσχυση στο **Νομαρχιακό Ταμείο** από τα **συναρμόδια Υπουργεία**, με σκοπό να γίνουν επιχορηγήσεις στους **Δήμους** που θα έχουν και τη διαχείριση της ρεματιάς, ή και με άλλον τρόπο προς την **Τοπική Αυτοδιοίκηση**.

Με τον παραπάνω προτεινόμενο χαρακτηρισμό της περιοχής, της μελετούμενης σαν "**προστατευόμενο φυσικό σχηματισμό**" η ρεματιά αντιμετωπίζεται στο σύνολό της (όρια και χρήσεις), παραμένει το φυσικό οικοσύστημα και δεν παρέχεται η ευχέρεια σε κάθε **Δήμο ή Κοινότητα** να προτείνει τροποποίηση της χρήσης, της μορφής και των ορίων, τμηματικά στα

στενά διοικητικά τους όρια, με σκοπό την αδάπανη εξασφάλιση κοινόχρηστων χώρων που, είτε οικοδομούνται είτε όχι, αλλοιώνουν την οικολογική και αισθητική αξία του φυσικού σχηματισμού και δεν συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και την προστασία των φυσικών πόρων. Μέχρις ότου εκδοθεί το σχετικό **Προεδρικό Διάταγμα** για τον χαρακτηρισμό της περιοχής, με τον τρόπο που λέχθηκε παραπάνω, η Επιτροπή προτείνει την άμεση έκδοση κοινής **Υπουργικής Απόφασης των Υπουργών Γεωργίας και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.**, σύμφωνα με το άρθρο 21 παράγραφος 6 του Ν. 1650/86, που απαγορεύει κάθε επέμβαση και δραστηριότητα, η οποία δύναται να έχει επιζήμια αποτελέσματα για τον υπόψη φυσικό σχηματισμό, εκτός ίσως των απόλυτα αναγκαίων υδραυλικών εργασιών.

-ΡΕΜΑ ΠΟΔΟΝΙΦΤΗ-

ΚΗΦΙΣΣΟΣ : ΑΛΛΑΓΗ ΑΥΤΟΥ ΣΕ ΠΡΟΤΥΠΟ ΡΕΜΑ.

1. Αντικείμενο της παρέμβασης

Με το υπάρχον θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των ρεμάτων ο Κηφισός κινδυνεύει να εξαφανιστεί όπως έγινε ήδη με τα υπόλοιπα ρέματα του Λεκανοπεδίου (Ιλισός κ.λπ.) γιατί αυτά τα αντιμετωπίζει σαν υδραυλικούς Υποδοχείς και αντιπλημμυρικούς αγωγούς και δε λαμβάνει καθόλου υπόψη του τη σημαντική συμβολή τους στη διατήρηση του οικοσυστήματος της ευρύτερης περιοχής και τη βελτίωση των συνθηκών του περιβάλλοντος.

Αποτέλεσμα της μη επαρκούς προστασίας του είναι η διαρκής συρρίκνωσή του, η μορφολογική του αλλοίωση με εκτεταμένα μπαζώματα, οικοδόμηση, διαμορφώσεις, ρύπανση κ.λπ.

-ΚΗΦΙΣΣΟΣ (ΕΘΝΙΚΗ ΟΔΟΣ)-

Έτσι προκύπτει επιτακτική η ανάγκη άμεσης προστασίας του τόσο με διοικητικά μέτρα, όσο και με εκτέλεση εξυγιαντικών έργων.

Η παρέμβαση αυτή στοχεύει στον καθορισμό **Ζώνης Προστασίας του Κηφισού** με τους παραχειμάρρους που εκβάλλουν σε αυτόν και τη λεκάνη απορροής του, στο τμήμα που αυτός παραμένει ακόμα αδιαμόρφωτος στην εκτός σχεδίου πόλεως περιοχή των Δήμων Ν. Φιλαδέλφειας, Μεταμόρφωσης, Ν. Κηφισιάς και Ν. Ερυθραίας και τις κοινότητες Άνοιξης και Κρουνερίου.

1.2. Ένταξη στο Γενικό Σχεδιασμό

Η θεσμοθέτηση **Ζώνης Προστασίας** στον Κηφισό, εντάσσεται στη γενικότερη προσπάθεια για την κάλυψη στόχων και κατευθύνσεων του **Νόμου 1515/859** Φ.Ε.Κ. 18Δ/18-02-1985 όπου συγκεκριμένα αναφέρεται : στο άρθρο 3.1β “η βελτίωση της ποιότητας ζωής για όλους τους κατοίκους της και η προστασία του Αττικού περιβάλλοντος”.

Επίσης στο ΓΠΣ Δήμου Αχαρνών (Φ.Ε.Κ. 145Δ/89) προτείνεται : “**καθορισμός Ζώνης πρασίνου για την προστασία του Κηφισού σε όλο του το μήκος και να δοθεί διέξοδος σε όλα τα τυφλά ρέματα**” και στο ΓΠΣ της Κηφισιάς (Φ.Ε.Κ. 75Δ/91) αναφέρεται : “**τα ρέματα να χαρακτηριστούν χώροι πρασίνου και αναψυχής. Για τις υπάρχουσες ιδιοκτησίες να δοθεί δυνατότητα μεταφοράς Συντελεστή Δόμησης**”.

1.3. Το ενδιαφέρον του κοινού και φορέων για τον Κηφισό.

Τα τελευταία χρόνια με συνεχώς αυξανόμενη συχνότητα και ένταση απ’ όλο και περισσότερους κρατικούς ή κοινωνικούς φορείς (**Βουλή, Πολιτιστικοί Σύλλογοι, Δημόσιες Υπηρεσίες κ.λπ.**) γίνονται διαβήματα,

διατυπώνονται έντονες διαμαρτυρίες για την κακοποίηση και καταστροφή του Κηφισού και των ρεμάτων που εκβάλλουν σε αυτόν (π.χ. **Πύρνα, Χελιδονούς, Ρέμα Βαρυμπόμπης**) και προβάλλεται η κοινή απαίτηση για τη λήψη μέτρων διάσωσής τους από την οικοπεδοποίηση, τη βάνανυση παραμόρφωση του περιβάλλοντος και την συντελούμενη οικολογική καταστροφή.

-ΡΕΜΑ ΧΕΛΙΔΟΝΟΥΣ-

Το ίδιο συχνές και έντονες είναι και οι δημοσιεύσεις γύρω από το θέμα αυτό τόσο στον ημερήσιο όσο και στο τοπικό τύπο, στον οποίο μάλιστα αποτελεί μόνιμο σημείο αναφοράς. Οι παραπάνω φορείς και οι κάτοικοι των γύρω περιοχών που εκπροσωπούν, απειλούν, με μαζικές κινητοποιήσεις αν δεν ληφθούν μέτρα που θα εμποδίσουν την εξαφάνιση του **Κηφισού** (που με τους κλάδους του και τους παραχειμάρρους του αποτελεί ένα ζωντανό

οικοσύστημα) και θα αποκαταστήσουν όσες βλάβες έχει υποστεί, προκειμένου να επανέλθει στην προηγούμενη φυσική του κατάσταση.

Μεταξύ των μέτρων που προτείνονται είναι :

- να γίνει κτηματογράφηση της παραρEMATIAS Ζώνης (για να επιλυθεί το ιδιοκτησιακό πρόβλημα)
- να οριοθετηθεί Ζώνη Προστασίας του
- να ανατεθεί η διαχείριση και η προστασία των κατά τόπους τμημάτων του στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (ερώτηση στη Βουλή προς τον Υπουργό ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. 5/6/90).

2. ΑΝΑΛΥΣΗ

2.1. Ο Κηφισός σήμερα

Ο Κηφισός με τους κλάδους και τους χείμαρρους που εκβάλλουν σ' αυτόν, είναι το τελευταίο μεγάλο ρέμα του Λεκανοπεδίου, που παρά τις τόσες μεγάλες αλλοιώσεις που έχει υποστεί, διατηρεί σε ένα μεγάλο τμήμα του, από τις πηγές του στην **Πάρνηθα** και την **Πεντέλη** μέχρι το νεκροταφείο **Κόκκινου Μύλου** στο **Δήμο Ν. Φιλαδέλφειας**, τα φυσικά του χαρακτηριστικά. Σήμερα από τον **Όρμο του Φαλήρου** όπου εκβάλλει διασχίζοντας τον **Ελαιώνα**, μέχρι το ύψος του **Δήμου Μεταμόρφωσης**, οι διαστάσεις του ρέματος έχουν περιοριστεί στην κοίτη, η οποία και έχει πλήρως διευθετηθεί. Από την εκβολή μέχρι το σημείο αυτό δεν υπάρχει φυσική κοίτη.

Από το ύψος της **Μεταμόρφωσης** μέχρι τη γέφυρα της **Βαρυμπόμπης** στην **Εθνική οδό** διατηρείται ακόμη στην φυσική του μορφή, αλλά με μεγάλες κακοποιήσεις και αλλοιώσεις.

Από τη γέφυρα της **Βαρυμπόμπης** μέχρι τις πηγές του στην **Πεντέλη** και την **Πάρνηθα** διατηρείται στην φυσική του μορφή με ελάχιστες κατά τόπους αλλοιώσεις.

Η συνολική έκταση της κοίτης με τα πρηνή από τη **Μεταμόρφωση** έως τον **Άγιο Στέφανο**, ανέρχεται περίπου στα 3.000 στρέμματα και έχει μήκος 13,5 χιλιόμετρα περίπου. Η συνολική έκταση της **Ζώνης Προστασίας** που περιλαμβάνεται στην πρόταση φθάνει τα 10.580 στρέμματα.

2.2 Η σημασία του Κηφισού για το λεκανοπέδιο.

Περιβαλλοντικά ο **Κηφισός** είναι ιδιαίτερα σημαντικός για τις πυκνοδομημένες περιοχές του Κέντρου, γιατί πέρα από τις ιδιότητές του σαν ρέμα, λειτουργεί και σαν φυσικός αγωγός εξαερισμού του Λεκανοπεδίου, κατευθύνοντας και δίνοντας ταχύτητα στους Βόρειους ανέμους που απομακρύνουν το “**νέφος**”.

Η θέση του ρέματος στον άξονα B-N , τα γεωφυσικά του χαρακτηριστικά και το ανάγλυφο της ευρύτερης περιοχής του **Άγ. Στεφάνου** και του **Κρουνερίου** δημιουργούν ένα ιδανικό φυσικό σύστημα εξαερισμού. Οι Βόρειοι άνεμοι υποβοηθούνται, αποκτούν ταχύτητα και κατεύθυνση στον άξονα **Άγ. Στέφανος - Φάληρο** λειτουργώντας σαν ρέμα ανανέωσης στην κορεσμένη με ατμοσφαιρική μόλυνση **Αθήνα**, πηγή οξυγόνου και αγωγός εξαερισμού του Λεκανοπεδίου.

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι ο **Κηφισός** με τις διακλαδώσεις του αποτελεί σημαντικό σύστημα φυσικών αποδεκτών της περιοχής του Λεκανοπεδίου και το τελευταίο μεγάλο ρέμα, του οποίου σημαντικό τμήμα στις πηγές του διατηρεί ακόμα αρκετά από τα φυσικά χαρακτηριστικά του, περιβάλλεται από αδόμητες εκτάσεις και έχει και περιβαλλοντική αξία για

τις πυκνοδομημένες - υποβαθμισμένες περιβαλλοντικά περιοχές του Κέντρου.

2.3. Γεωφυσικά χαρακτηριστικά.

Ο χαρακτήρας του ρέματος είναι δασικός με λίγες γεωργικές εκτάσεις κατά τόπους ανάμεσα στα πρηνή.

Μεγάλες δενδρόφυτες εκτάσεις κατά μήκος του ρέματος, κήκαν στις πυρκαγιές του 1981 και 1984 χωρίς έκτοτε να εκτελεστεί κάποιο πρόγραμμα αναδάσωσης.

Τα εκτεταμένα μπαζώματα, οι παράνομες υλοτομήσεις και τα παντός είδους απόβλητα έχουν συμβάλει επίσης δραματικά στην αλλοίωση και υποβάθμιση της βλάστησης, που πριν λίγα χρόνια αποτελούσε ένα όμορφο δάσος πλατανιών και πεύκων.

Η εξάλειψη του μεγαλύτερου τμήματος του **Κηφισού** ποταμού που έχει αφηθεί απροστάτευτος σε καταπατήσεις, επιχωματώσεις και παντός είδους εμπορική εκμετάλλευση, αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση γεωφυσικής αλλοίωσης από ανθρώπινες δραστηριότητες.

Όμως παρά τις πυρκαγιές, τα μπαζώματα, τα στερεά και υγρά απόβλητα, τις καταπατήσεις, την συνεχώς αυξανόμενη οικοδομική δραστηριότητα ο **Κηφισός** συνεχίζει να ζει και ν' ανάπνέει.

Αυτό οφείλεται στη βλάστηση που διατηρεί και αναγεννά, από τα είδη της χλωρίδας και πανίδας που φιλοξενεί και από τα δροσερό μικροκλίμα που δημιουργεί.

Σε πολλά σημεία του ρέματος, τα πρηνή είναι σχεδόν κατακόρυφα και **βαθιά** ρέματα όπως της **Μεταμόρφωσης, της Χελιδονούς, της Πύρνου, της Βαρυμπόμπης** και άλλα καταλήγουν στον κύριο κορμό του **Κηφισού**.

2.4. ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

2.4.1. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα σε κάθε προσπάθεια για θεσμοθέτηση μέτρων προστασίας του **Κηφισού** είναι το ιδιοκτησιακό, δηλαδή οι ιδιωτικές εκτάσεις που υπάρχουν ανάμεσα στα πρανή, αρκετές φορές με κτίσματα και οι πολλές διεκδικήσεις των εκτάσεων αυτών από ιδιώτες. Οι περισσότερες από αυτές εμφανίζονται στους κτηματολογικούς χάρτες του **Υπουργείου Γεωργίας** σαν δασικές.

2.4.2. Οι βιομηχανικές περιοχές.

Το δεύτερο μεγαλύτερο πρόβλημα που έρχεται σ' αντίφαση με τις όποιες προσπάθειες για τη λήψη μέτρων σωτηρίας του **Κηφισού** είναι η δραστηριότητα των βιομηχανιών που βρίσκονται μέσα στις βιομηχανικές περιοχές τα όρια των οποίων, όπως έχουν διαμορφωθεί μέχρι σήμερα, καταλαμβάνουν τα πρανή και την κοίτη του ρέματος (**Βιομηχανική περιοχή Μεταμόρφωσης - Κηφισιάς - Μενιδίου - Κρουνερίου**).

Αποτέλεσμα είναι οι συνεχείς επεκτάσεις εργοστασίων στα όρια της κοίτης (**ΚΟΥΡΟΣ** τσιμέντα) και η ανέγερση νέων μονάδων σε πολύ μικρή απόσταση από αυτήν ή τα πρανή (μονάδα έτοιμου σκυροδέματος **ΣΤΑΜΟΣ**). Έτσι το άμεσο περιβάλλον του ρέματος, υποβαθμίζεται σοβαρά και η κοίτη περιορίζεται σε βαθμό ιδιαίτερα επικίνδυνο (ακόμη και για την ασφάλεια των ίδιων των εργοστασίων), η συνέχεια του ρέματος διακόπτεται και η προσπάθεια για δημιουργία συνεχούς **Ζώνης** πρασίνου κατά μήκος του ρέματος, που να συνδέει την πόλη με το περιαστικό πράσινο αποβαίνει αναποτελεσματική.

Λόγω των μεγάλων και αδόμητων ιδιοκτησιών, των σχετικά χαμηλών τιμών της γης σε σχέση με άλλες περιοχές του Λεκανοπεδίου, τη μικρή απόσταση από το Κέντρο και την εύκολη πρόσβαση από την Εθνική Οδό, η περιοχή εξακολουθεί να έλκει βιομηχανικές - βιοτεχνικές μονάδες.

-ΡΕΜΑ. ΚΗΦΙΣΣΟΥ-

Ακόμη οι απαραίτητες εγκαταστάσεις εξυπηρέτησης των βιομηχανιών π.χ. αποθήκευση προϊόντων - φόρτωση, απαιτούν την κατασκευή έργων που αλλοιώνουν το ρέμα μορφολογικά και γενικότερα την **παραρεμάτια Ζώνη**.

2.4.3. Αυθαίρετα κ.λπ. κτίσματα στο ρέμα

Αυθαίρετα ή με οικοδομική άδεια κτίσματα βρίσκονται ανάμεσα στα προνή

και ακριβώς δίπλα στην κοίτη, μειώνοντας με τεχνικά έργα π.χ. μπαζώματα - τοιχία, το εύρος της.

Τα κτίσματα αυτά που κτίζονται στην **Ζώνη του ρέματος** (ανάμεσα ή πάνω στα πρανή της ποταμοκοιλιάδας) φορτίζουν την περιοχή με κτιριακούς όγκους, διασπούν την συνέχεια του τοπίου και με τις γύρω από αυτά διαμορφώσεις (τοιχία περιφράξεις, προσβάσεις και βοηθητικές εγκαταστάσεις) αλλάζουν ριζικά την ιδιαίτερη μορφολογία της Ζώνης του ρέματος.

2.4.4. Γεωφυσικές αλλοιώσεις

Η συντελούμενη αλλαγή της φυσικής μορφής των πρανών και της κοίτης με μεγάλης κλίμακας παράνομα μπαζώματα και διαμορφώσεις, με σκοπό την επέκταση ιδιοκτησιών σε δημόσιες δασικές εκτάσεις και τη δημιουργία θερμοκηπίων ή άλλων εγκαταστάσεων.

Οι εκχερσώσεις, καταλήψεις, παράνομες περιφράξεις, κ.λ.π. εργασίες που σκοπό έχουν τη δημιουργία τετελεσμένων γεγονότων για την οικοπεδοποίηση του ρέματος, είναι κανόνας και σύνηθες φαινόμενο στην περιοχή και η αστυνόμευση από τις αρμόδιες αρχές φαίνεται ότι δεν επαρκεί.

Άμεσο αποτέλεσμα είναι η καταστροφή της χλωρίδας και η παραπέρα υποβάθμιση του οικοσυστήματος της περιοχής. Υπάρχει πλήθος σχετικών Δικαστικών Αποφάσεων χωρίς όμως να επιτευχθεί το σταμάτημα των παράνομων δραστηριοτήτων : τεράστιες σε μέγεθος επιχωματώσεις για την επέκταση θερμοκηπίων επεκτείνονται καθημερινά.

2.4.5. Τουριστικές εγκαταστάσεις.

Στα όρια της Ζώνης που εξετάζεται, λειτουργούν σήμερα τρία Kambings και

αρκετά κέντρα αναψυχής.

Οι εγκαταστάσεις αυτές, χωρίς την απαραίτητη υποδομή, ρυπαίνουν με τα απόβλητά τους την περιοχή του ρέματος και απαιτούν έργα κυκλοφορίας, χώρους στάθμευσης και βοηθητικές εγκαταστάσεις που καταλαμβάνουν σημαντικές επιφάνειες και καταστρέφουν ανεπανόρθωτα το τοπίο.

2.4.6. Τα Υγρά και Στερεά απόβλητα.

Υγρά είναι τα βιομηχανικά ή άλλα λύματα που παράνομα διοχετεύονται στον Κηφισό χωρίς την κατάλληλη επεξεργασία (π.χ. από βουστάσια, νοσοκομεία κ.λ.π.). Τα στερεά απορρίμματα, (όπως απόβλητα εργοστασίου, βιολογικού καθαρισμού στο ρέμα της Πύρνας - στερεά απόβλητα βιομηχανιών, βιοτεχνιών επεξεργασίας μαρμάρου κ.λ.π.).

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση απόρριψης ακόμη και οικιακών απορριμμάτων από γειτονικό Δήμο στο ρέμα.

Δίπλα ακριβώς στην κοίτη λειτουργούν κτηνοτροφικές μονάδες π.χ. χοιροστάσια που ρυπαίνουν με τα λύματα τους.

Ο βιολογικός καθαρισμός στο ρέμα της Πύρνας αποτελεί άλλη μία περίπτωση κοινωφελούς χρήσης που όμως έχει συντελέσει και εξακολουθεί να συντελεί στην καταστροφή και αλλοίωση του χώρου.

2.4.7. Η γενικότερη υποβάθμιση της αυτοφυούς βλάστησης και της πανίδας της περιοχής.

Ένα μεγάλο ρέμα σαν αυτό του Κηφισού λόγω της συνέχειας, του μικροκλίματος, της βλάστησης και των ιδιαίτερων φυσικών χαρακτηριστικών του, αποτελεί ένα ιδανικό περιβάλλον για ανάπτυξη αυτοφυών φυσικών κοινοτήτων και καταφύγιο μικρών άγριων ζώων. Η συνεχιζόμενη

καταστροφή της φυσικής μορφής του ρέματος, μοιραία οδηγεί στην εξαφάνιση όλων αυτών, με την αναστροφή της φυσιολογικής λειτουργίας του μικροβιότοπου που δημιουργεί η κοίλη μορφή του ρέματος.

Κάθε ρεματιά περικλείει μία αυτοτελή φυσιολογική λειτουργία που για την συνέχιση της ύπαρξής της δεν χρειάζεται άλλη ανθρώπινη συνδρομή παρά μόνο της ελευθερία της να λειτουργεί στο μικροκοσμικό της επίπεδο. Η λειτουργία αυτή απειλείται άμεσα από τις ανθρώπινες δραστηριότητες στην περιοχή.

2.4.8. Οι συνεχείς επεκτάσεις των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως που εφάπτονται με τα πρανή του ρέματος.

Εγκρίθηκαν πρόσφατα επεκτάσεις σχεδίων σημαντικής επιφάνειας σε πολύ μικρή απόσταση από το ρέμα (π.χ. Αδάμες - Φοίνιξ). Οι ίδιοι Δήμοι επιδιώκουν πολλές φορές με την επέκταση σχεδίου πόλεως, την ανέξοδη εξασφάλιση κοινόχρηστων χώρων για κοινωφελείς λειτουργίες του Δήμου.

3. ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Οι στόχοι της προσπάθειας για την σωτηρία του Κηφισού είναι :

- 1) να προστατευθεί το ρέμα Κηφισού, οι κλάδοι των παραχειμάρρων που εκβάλλουν σ' αυτόν και η άμεση περιοχή της λεκάνης απορροής τους από την αλλοίωση της μορφολογίας τους και να διατηρηθούν τα φυσικά χαρακτηριστικά τους. Να τερματιστούν οι καταπατήσεις δημοσίων εκτάσεων και να διαφυλαχθεί η γεωργική γη που κινδυνεύει να οικοπεδοποιηθεί.
- 2) να δημιουργηθεί κατά μήκος του άξονα του ρέματος μία Ζώνη κοινοχρήστου πρασίνου - αναψυχής υπερτοπικής σημασίας, ένα συνεχές γραμμικό πάρκο με έντονα στοιχεία αυτοφυούς βλάστησης που θα συνδέει τις πυκνοδομημένες περιοχές του Κέντρου του Λεκανοπεδίου και των γύρω περιαστικών Δήμων, με τον Εθνικό Δρυμό της Πάρνηθας και τον

προστατευόμενο ορεινό όγκο της Πεντέλης.

3) να εξασφαλιστεί η ανάσχεση της εξάπλωσης της πόλης και των Βιομηχανικών πάρκων στην Ζώνη αυτή, ώστε μετά την εξυγίανσή της ν' αποτελέσει ένα πνεύμονα ζωής και ανανέωσης και μία νησίδα ασφαλείας για τα οικοσυστήματα της περιοχής με ιδιαίτερα σημαντική περιβαλλοντική αξία.

4) η αναστροφή της περιβαλλοντικής υποβάθμισης των ρεμάτων και η λήψη όλων των αναγκαίων για το σκοπό αυτό προληπτικών μέτρων και η αποκατάσταση του περιβάλλοντος με εκτέλεση εξυγιαντικών έργων.

4. ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΝΙΣΤΩΣΕΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ.

Η πρόταση καθορισμού της Ζώνης προστασίας βασίζεται κατ' αρχήν στους στόχους που αναφέρθηκαν προηγουμένως και την προσπάθεια αντιμετώπισης των προβλημάτων της περιοχής.

4.1. Η προστασία του περιβάλλοντος.

Κύριο λόγο στη διαμόρφωση της πρότασης έχει ο καθορισμός και η διαφύλαξη του φυσικού περιβάλλοντος των φυσικών αποδεκτών σε συνδυασμό με ορθολογική χρήση της γης από τον άνθρωπο. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες τις περισσότερες φορές συγκρούονται με την ανάγκη προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος, ειδικά κοντά σε αστικές ή βιομηχανικές περιοχές, όπως στον Κηφισό. Το ζητούμενο είναι η χρυσή τομή που θα συμβάλλει στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και θα το αξιοποιήσει κατάλληλα για την εξυπηρέτηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων.

4.2. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς, βασικός ρυθμιστής της πρότασης.

Ανασταλτικός παράγοντας σε κάθε προσπάθεια που καταβάλλεται σήμερα για

την προστασία του ρεμάτος, είναι το ιδιοκτησιακό θέμα. Τα διαγράμματα της κτηματογραφικής υπηρεσίας του Υπουργείου Γεωργίας, στα οποία έχει βασιστεί η ανάλυση, μόνο σαν ενδεικτικά μπορούν να θεωρηθούν ως προς το ιδιοκτησιακό γιατί υπάρχει πλήθος διεκδικήσεων και αμφισβητήσεων από ιδιώτες.

Η εναλλακτική λύση καθορισμού ορίων μίας αμιγώς κοινόχρηστης Ζώνης, θα οδηγούσε σε πολύ σημαντική μείωση των ορίων της λόγω κόστους απαλλοτριώσεων, με αποτέλεσμα να ελαττωθεί κατά πολύ η περιβαλλοντική - οικολογική αξία της επιχειρούμενης ρύθμισης και η σημασία της για την πόλη. Η δημιουργία της επιθυμητής Ζώνης κοινοχρήστων λειτουργιών πιστεύεται ότι είναι δυνατόν να γίνει σε επόμενη φάση μετά την πλήρη κτηματογράφηση της καθορισμένης Ζώνης προστασίας. Μέχρι τότε και προκειμένου να διαφυλαχθεί αδόμητη η Ζώνη κατά μήκος της κοίτης, αντί των κοινοχρήστων λειτουργιών μπορεί ν' απαγορευτεί η δόμηση σε ορισμένη ακτίνα από τον άξονα των ρεμάτων.

4.2.1. Κριτήρια που ελήφθησαν για τον καθορισμό ορίων προστασίας.

Κατά τον καθορισμό των ορίων της Ζώνης προστασίας του Κηφισού και παραχειμάρρων ελήφθησαν υπόψη, από τους μελετητές τα εξής :

1. τα όρια των εγκεκριμένων σχεδίων ή τα προτεινόμενα όρια για επέκταση αυτών και λοιπές λειτουργίες - χρήσεις γης των παραρεμάτων Δήμων.
2. τα όρια των βιομηχανικών περιοχών του Προεδρικού Διατάγματος 84/84 (Φ.Ε.Κ. 33Α/84) οι θεσμοθετημένες ή αποδεκτές από τον Οργανισμό Αθήνας βιομηχανικές περιοχές που προβλέπονται από τους κανονισμούς των Δήμων και Κοινοτήτων και οι προωθούμενες για θεσμοθέτηση βιομηχανικές Ζώνες

της περιοχής.

3. τα όρια προστασίας ορεινών όγκων (Πεντέλης - Πάρνηθας -Ποικίλου Όρους) που έχουν θεσμοθετηθεί ή προτείνονται από το τμήμα περιβάλλοντος του Οργανισμού Αθήνας.
4. οι προσωρινοί κτηματικοί χάρτες 1:5000 της Γενικής Διεύθυνσης Δασών ως προς τη μορφή και τις χρήσεις της γης.
5. οι εγκαταστημένες βιομηχανίες και οι συγκεντρώσεις κτιρίων στην υπόψη περιοχή
6. τα μορφολογικά - φυσικά χαρακτηριστικά του περιβάλλοντα τα ρέματα χώρου (απότομα πρανή, γεωφυσικό ανάγλυφο, δασική βλάστηση κ.λ.π.)
7. διάφορα τεχνικά έργα που αποτελούν φυσικά όρια όπως οδικά έργα, στρατιωτικές εγκαταστάσεις, νεκροταφεία, αγωγοί αερίου κ.λ.π.
8. τα όρια της αδόμητης Γεωργικής γης που περιβάλλει το ρέμα.
9. η λεκάνη απορροής Κηφισού και παραρρεμάτων.

5.ΠΡΟΤΑΣΗ.

Για το σταμάτημα της παρατέρα υποβάθμισης και τη σταδιακή εξυγίανση και αποκατάσταση του συστήματος ρεμάτων Κηφισού, αισθητικά και λειτουργικά στην φυσική τους μορφή προτείνοντας τα εξής :

5.Α1. Η έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος για τον καθορισμό Ζώνης προστασίας όπου προσδιορίζονται χρήσεις και επιβάλλονται όροι και περιορισμοί δόμησης που θα περιορίζουν σημαντικά την δυνατότητα δόμησης των γηπέδων της παραρρεμάτιας αυτής περιοχής.

Θα εξασφαλιστούν ότι δε θα εγκατασταθούν άλλες ρυπογόνες και επιβλαβείς για το περιβάλλον του ρέματος χρήσεις και εγκαταστάσεις και θα στοχεύουν στη διατήρηση και ενίσχυση της γεωργικής χρήσης, θα απαγορεύεται δε

τελείως η δόμηση σε απόσταση 50 μέτρων από τις οριογραμμές ή τον άξονα του ρέματος. Έτσι διαφυλάσσεται μία ελεύθερη Ζώνη πλάτους 100 μέτρων κατά μήκος της κοίτης η οποία σε επόμενο στάδιο μετατρέπεται σε κοινόχρηστο πράσινο.

5.Α2. Αυστηρή αστυνόμευση και έλεγχο της ρύπανσης με στερεά και υγρά απόβλητα - επιβολή κυρώσεων.

Αυστηρή επιβολή των κυρώσεων που προβλέπονται από τις σχετικές διατάξεις του άρθρου 40 Ν. 1337/83 και τις λοιπές διατάξεις περί αυθαιρέτων κατασκευών. Παράλληλα ενεργοποίηση από τις αρμόδιες πολεοδομικές υπηρεσίες της κείμενης νομοθεσίας (άρθρο 29 και 30 του Ν. 1650/86) για την επιβολή ποινικών (φυλάκιση τριών μηνών έως δύο έτη) και διοικητικών κυρώσεων (πρόστιμο έως 10 εκατομμύρια) σε όσους προκαλούν ρύπανση ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος ή παραβαίνουν τις διατάξεις του πιο πάνω Νόμου ή των κατά εξουσιοδότηση εκδιδόμενων διαταγμάτων ή Υπουργικών ή Νομαρχιακών αποφάσεων.

Επί πλέον θα πρέπει εκτός από τα παραπάνω, να γίνει συστηματικός έλεγχος όλων των παραρεμάτων Βιομηχανικών, Βιοτεχνιών, κ.λ.π. εγκαταστάσεων, για να διαπιστωθεί εάν διοχετεύονται στο ρέμα του **Κηφισού** ή στους άλλους κλάδους που καταλήγουν σ' αυτόν, ανεπεξέργαστα ή πλημμελώς επεξεργασμένα λύματα, ή απορρίπτονται στερεά απόβλητα επιβάλλοντας κατά περίπτωση τις ανάλογες κυρώσεις και μέτρα επί προθεσμία όπως π.χ. σύνδεση με τυχόν διερχόμενο κοντινό λυμάτων αγωγό (εργοστάσια κοντά στην Εθνική Οδό) ή την κατασκευή έργων χημικού και βιολογικού καθαρισμού, ώστε τα λύματα που χύνονται τελικά στο ρέμα να είναι καθαρά. Αυτό μπορεί να γίνει μ' ενεργοποίηση των άρθρων 15 και 16 του Ν. **1650/86** και των αρμοδίων υπηρεσιών περιβάλλοντος του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

5.A3. Ευαισθητοποίηση των αρμόδιων υπηρεσιών για την αποτελεσματική προστασία και περιβαλλοντική αναβάθμιση της Ζώνης του Κηφισού.

Ενεργοποίηση των αρμόδιων υπηρεσιών και φορέων, για την προστασία, απορρύπανση και αναβάθμιση της περιοχής του ρέματος, όπως του Υπουργείου Γεωργίας για αναδάσωση των καμένων ή εκχερσωμένων δασικών εκτάσεων (πυρκαγιά του 1981 που κατέστρεψε το μεγαλύτερο τμήμα του δάσους στην περιοχή του ρέματος), τον καθορισμό ζωνών πρασίνου στις πολεοδομικές μελέτες των Βιομηχανικών περιοχών κατά μήκος της Ζώνης προστασίας, τη θέσπιση κινήτρων από πλευράς Υπουργείου Γεωργίας για δενδροφύτευση των ιδιωτικών εκτάσεων, τη διενέργεια δενδροφυτεύσεων από τους Δήμους κ.λ.π. φορείς στους κοινόχρηστους χώρους των εγκεκριμένων σχεδίων παράλληλα με τα όρια της ζώνης προστασίας, τη θέσπιση πρασιών στις πολεοδομικές μελέτες των περιοχών που εντάχθηκαν πρόσφατα στο σχέδιο πόλης, στα όρια της Ζώνης.

5.A4. Την αναστολή εκδόσεως οικοδομικών αδειών και εργασιών στα όρια της προτεινόμενης περιοχής προστασίας και σε 50 μέτρα από τον άξονα των ρεμάτων Κηφισού, Πύρνας και Κρουνερίου στα όρια των Βιομηχανικών περιοχών Μεταμόρφωσης, Μενιδίου, Κηφισιάς και Κρουνερίου.

Β' ΦΑΣΗ

Στην επόμενη φάση αμέσως μετά τη δημοσίευση του Προεδρικού Διατάγματος καθορισμού της Ζώνης προστασίας προτείνεται :

5.B1. Η σύνταξη ολοκληρωμένου κτηματολογίου της πιο πάνω Ζώνης και στη συνέχεια η οριοθέτηση κατά μήκος της κοίτης μίας ζώνης με χρήση κοινόχρηστου πρασίνου - αναψυχής.

Αφού γίνει η σύνταξη των απαραίτητων πράξεων εφαρμογής και καταβληθούν οι εκδικασμένες αποζημιώσεις (ή τίτλοι μεταφοράς συντελεστή

δόμησης), να γίνει ανάθεση μελέτης γενικής οργάνωσης της κοινόχρηστης αυτής Ζώνης και Μελετών εφαρμογής, όπως περιβαλλοντικής αναβάθμισης - αποκατάστασης του τοπίου κ.λ.π. , ώστε το ρέμα με την εκτέλεση τμηματικά των αναγκαίων έργων να επανέλθει σταδιακά στην φυσική του κατάσταση.

5.B2. Ο χαρακτηρισμός του ρέματος σαν προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός και προστατευόμενο τοπίο, προκειμένου να τύχει της προβλεπόμενης προστασίας από τη σχετική νομοθεσία περί περιβάλλοντος.

Συγκεκριμένα προτείνεται μετά την σύνταξη περιβαλλοντικής μελέτης (σύμφωνα με την απόφαση με αριθμό **69269/5387/24-10-90** του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.) η οποία είναι απαραίτητη για την τεκμηρίωση της σημασίας του προστατευόμενου αντικειμένου και την σκοπιμότητα των προτεινόμενων μέτρων προστασίας βάσει του άρθρου 21 του **Ν. 1650/86 - Φ.Ε.Κ. 160Α/16-10-86** να χαρακτηριστεί η καθοριζόμενη Ζώνη προστασίας της περιοχής Κηφισού (ή η ευρύτερη αν απαιτείται από την παραπάνω περιβαλλοντική μελέτη) σαν προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός (παρόχθια βλάστηση κ.λ.π.) σε εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 18 και 21 του πιο πάνω Νόμου.

Με τον προτεινόμενο χαρακτηρισμό η μελετούμενη περιοχή αντιμετωπίζεται στο σύνολό της (όρια και χρήσεις) και διέπεται από εκδιδόμενους κατά το άρθρο 21 παρ.2 κανονισμούς λειτουργίας και διαχείρισης, όπου εξειδικεύονται τα αναγκαία μέτρα προστασίας οργάνωσης και λειτουργίας και οι όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων.

5.B3. Θέσπιση γενικών προδιαγραφών εκτέλεσης έργων διαμόρφωσης από τοπική Αυτοδιοίκηση ή άλλους φορείς.

Η όποια μελλοντική επέμβαση στην περιοχή θα πρέπει να αποφύγει το σύνηθες μοντέλο της διευθέτησης της κοίτης και να έχει στόχο την

αποκατάσταση της αρχικής φυσικής μορφής του ρέματος και τη δημιουργία γύρω από αυτό μίας μορφής φυσικού άλσους με σαφή διάκριση από το αστικό περιβάλλον.

Οι διαμορφώσεις θα πρέπει να είναι μικρής κλίμακας και να σέβονται τα μορφολογικά χαρακτηριστικά του τοπίου (π.χ. χωμάτινα σκαλοπάτια, γεφυράκια πέτρινα μικροί καταρράκτες κ.λ.π.). Γενικά στις κατασκευές θα πρέπει να χρησιμοποιούνται κύρια το ξύλο και η πέτρα για λόγους προσαρμογής στο περιβάλλον και μόνον όπου είναι απόλυτα αναγκαίο το μπετόν, με αισθητικά επεξεργασμένη την ορατή του επιφάνεια.

6. ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΥ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΟΣ.

“Καθορισμός ζώνης προστασίας του ποταμού Κηφισού και των παραχειμάρρων”

Το σχέδιο του Π. Δ/τος έχει ήδη υπογραφεί από τους συναρμόδιους Υπουργούς Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., ΓΕΩΡΓΙΑΣ, και Υφ/ργό ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ - ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ και ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ - ΕΜΠΟΡΙΟΥ και βρίσκεται στο Συμβούλιο της Επικρατείας για την τήρηση της νόμιμης διαδικασίας.

Περιλαμβάνει δε τις πιο κάτω ρυθμίσεις :

1. Διαβάθμιση των μέτρων προστασίας σε δύο περιοχές:

A. Την περιοχή Α.

Τα όρια της περιοχής Α τίθενται σε απόσταση 50 μέτρων εκατέρωθεν του άξονα των ρεμάτων. Εξαιρούνται τα ρέματα Κρουνέρι 1 και Κρουνέρι 2 και για το τμήμα τους που είναι παράλληλο με τα όρια του εγκεκριμένου σχεδίου όπου τα όρια της Ζώνης Α τίθενται σε απόσταση 25 μέτρων εκατέρωθεν του άξονα και μέχρι τα όρια του εγκεκριμένου σχεδίου.

Στην περιοχή αυτή απαγορεύεται η ανέγερση κάθε κτίσματος και η αλλοίωση

της φυσικής μορφής του εδάφους με τεχνικά έργα, εκτός από εκτάσεις που ανήκουν στο Δημόσιο όπου επιτρέπεται η δημιουργία εγκαταστάσεων και η διαμόρφωση χώρων για υπαίθρια διημέρευση εκδρομέων ή επισκεπτών και όλες οι κατασκευές που επιτρέπονται σε κοινόχρηστους χώρους της πόλης σύμφωνα με το άρθρο **19 Ν. 1577/85**.

Επιτρέπεται η γεωργική χρήση και επιβάλλεται η δημιουργία υψηλού και χαμηλού πρασίνου.

Νομίμως υφισταμένες κατά τη δημοσίευση του παρόντος **Π. Δ/τος** στην περιοχή **A** εγκαταστάσεις βιομηχανιών - βιοτεχνιών και λοιπών ειδικών κτιρίων επιτρέπεται ν' ανανεώσουν την άδεια λειτουργίας τους, αφού συνταχθεί μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στα **άρθρα 3 έως 10 της 69269/5387/1990 (Β 678)** κοινής υπουργικής απόφασης.

Στις παραπάνω εγκαταστάσεις απαγορεύεται κάθε επέκταση.

Επιτρέπονται μόνο επισκευές για λόγους χρήσεως και εκσυγχρονισμού των νόμιμα υπαρχόντων κτισμάτων χωρίς επέμβαση στον περιβάλλοντα χώρο.

B. Την περιοχή B.

1. Η περιοχή **B** εκτείνεται μεταξύ των ορίων της περιοχής **A** και των ορίων της **Ζώνης Προστασίας Κηφισού** και παραχειμάρρων.

2. Επιτρέπονται οι χρήσεις ελεύθερων χώρων - αστικού πρασίνου - και κατοικίας και ειδικότερα :

αναψυκτήρια, χώροι συνάθροισης κοινού, αθλητικές εγκαταστάσεις, πολιτιστικά κέντρα και εν γένει πολιτιστικές εγκαταστάσεις και δραστηριότητες υπαίθριες και ημιυπαίθριες, κατοικίες, αντλητικές εγκαταστάσεις, υδατοδεξαμενές, θερμοκήπια, κ.λ.π.

Επιπλέον των παραπάνω, σε εκτάσεις που ανήκουν στο δημόσιο επιτρέπονται

οι κατασκευές που προβλέπονται από το άρθρο 19 του **ΓΟΚ/ 1985**.

3. Οι όροι και περιορισμοί δόμησης των παραπάνω περιοχών Β καθορίζονται ως εξής :

α. ελάχιστο εμβαδόν γηπέδου 20.000 τ.μ.

β. κατά παρέκκλιση της προηγούμενης παραγράφου θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα γήπεδα εφόσον εξακολουθούν να έχουν τις αριότητες που ισχύουν μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος.

γ. ο συντελεστής δόμησης των γηπέδων ορίζεται ως εξής :

- για το τμήμα του γηπέδου μέχρι 4.000 τ.μ. σ.δ. 0,04 με μέγιστη επιτρεπόμενη συνολική επιφάνεια κτιρίου 150 τ.μ.

- για γήπεδα άρτια κατά κανόνα ή κατά παρέκκλιση σύμφωνα με τις προηγούμενες παραγράφους, κατά τη δημοσίευση του παρόντος **Π. Δ/τος** είναι δυνατή η δόμηση κατοικίας 70 τ.μ. τουλάχιστον.

- για το τμήμα του γηπέδου από 4.000 τ.μ. και άνω ο συντελεστής δόμησης είναι ίσος με το γινόμενο του υπόλοιπου εμβαδού του γηπέδου επί 0,01 με μέγιστη επιτρεπόμενη συνολική επιφάνεια κτιρίου μικρότερη των 300 τ.μ. (δηλαδή : $\text{Επιφάνεια κτιρίου} = \{(\text{Εμβ. γηπ.} - 4.000) * 0,01 + 150\} \leq 300 \text{ τ.μ.}$)

δ. ο μέγιστος αριθμός ορόφων των κτιρίων ορίζεται σε δύο με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος επτά μέτρα μετρούμενο από το γύρω έδαφος (φυσικό ή διαμορφωμένο) τηρουμένων κατά τη διαμόρφωση του των λοιπών περιορισμών του παρόντος διατάγματος.

ε. πάνω από το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος του κτιρίου επιβάλλεται κεραμοσκεπής στέγη μέγιστου ύψους ενός μέτρου και είκοσι εκατοστά του μέτρου (1,20 μ.).

στ) για τους λοιπούς όρους και περιορισμούς δόμησης εφαρμόζονται κατά χρήση οι διατάξεις του από **6-10-78 Π. Δ/τος (Δ538) κ' 24-5-85 Π.Δ.**

(Δ 270) όπως ισχύουν.

ζ) για την χορήγηση οικοδομικής άδειας γεωργικών εγκαταστάσεων απαιτείται η προηγούμενη έγκριση του Υπ. Γεωργίας.

4. Οι νομίμως κατά τη δημοσίευση του παρόντος **Π. Δ/τος** υφιστάμενες εγκαταστάσεις βιομηχανιών, και λοιπών ειδικών κτιρίων επιτρέπεται να επισκευάζονται και εκσυγχρονίζονται σύμφωνα με τις διατάξεις του **Π. Δ/τος 84/84 (Α33)** καθώς και ν' ανανεώσουν ή τροποποιήσουν την άδεια λειτουργίας τους αφού συνταχθεί μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στα άρθρα 3 έως και 10 της **69269/5387/1990** κοινής υπουργικής απόφασης.

Επιτρέπεται η αλλαγή χρήσης υφισταμένων εγκαταστάσεων σε άλλες μικρότερης όχλησης, εφόσον αυτό αποδεικνύεται από μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο.

Τυχόν επέκταση των παραπάνω κτιρίων για λόγους χρήσεων ή εκσυγχρονισμού τους **δε μπορεί να υπερβαίνει το 10%** του εμβαδού και του όγκου των νόμιμα υφιστάμενων κτισμάτων μέχρι τη δημοσίευση του **Π. Δ/τος**.

Κατ' εξαίρεση της προηγούμενης παραγράφου επιτρέπεται η επέκταση κτιρίων και εγκαταστάσεων σε υφιστάμενες χρήσεις εκπαίδευσης κοινωνικής πρόνοιας, περίθαλψης, κοινωφελών εξυπηρετήσεων σε ποσοστό που υπερβαίνει το 10% των υφιστάμενων κτισμάτων, μετά από απόφαση του **Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων**.

Σε ολόκληρη την Ζώνη προστασίας Κηφισού ισχύουν επί πλέον οι παρακάτω περιορισμοί κατά τη δόμηση ή την εκτέλεση έργων.

1. Δεν επιτρέπονται οι περιφράξεις. Κατ' εξαίρεση επιτρέπονται όπου είναι αναγκαίες για την προστασία καλλιεργειών ή άλλων ειδικών χρήσεων μετά

από γνώμη του αρμόδιου φορέα με ελαφριές κατασκευές (συρματοπλεγμα, ξύλο).

2. Απαγορεύεται η αλλοίωση της φυσικής μορφής του εδάφους με εκσκαφές και επιχώσεις κάθε μορφής με εξαίρεση τις απολύτως απαραίτητες για τη θεμελίωση κτιρίων και εγκαταστάσεων και την κατασκευή των αναγκαίων τεχνικών έργων (στάθμευσης κ.λ.π.).

Κατ' εξαίρεση επιτρέπονται διαμορφώσεις από την τοπική Αυτοδιοίκηση ή άλλο Δημόσιο Οργανισμό στις περιοχές των ανενεργών λατομείων ή περιοχές με κλίσεις εδάφους **μεγαλύτερες του 30%** για τη διάσωση και αποκατάσταση του τοπίου μετά από άδεια της οικείας Πολεοδομικής Υπηρεσίας.

3. Σε περίπτωση γηπέδου που εμπίπτει σε περισσότερες της μιας περιοχής ή τέμνεται από το όριο προστασίας του **Κηφισού** η αρτιότητα υπολογίζεται σε ολόκληρο το γήπεδο, το κτίριο όμως κατασκευάζεται σ' εκείνο το τμήμα του γηπέδου που είναι δυνατή η ανέγερση σύμφωνα με τις λοιπές διατάξεις του Π. Δ/τος.

4. Οι μελέτες κατασκευής των κτιρίων και διαμορφώσεων που επιτρέπονται στην Ζώνη προστασίας σύμφωνα με το **Π. Δ/γμα** πρέπει να προβλέπουν τις δυνατότητες προσπέλασης, τροφοδοσίας και στάθμευσης με την κατασκευή των απαιτούμενων τεχνικών έργων (οδοί και πεζόδρομοι) σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

5. Τοίχοι αντιστήριξης επιτρέπονται μόνο για την προστασία κτιρίων, εγκαταστάσεων ή τεχνικών έργων υποδομής ύψους μέχρι 1,50 μέτρα από το φυσικό έδαφος.

7. Αναστολή οικοδομικών εργασιών και χορήγηση οικοδομικών αδειών.

Με απόφαση **Υπ. ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.** που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα της

Κυβέρνησης ανεστάλησαν οι οικοδομικές εργασίες και η χορήγηση οικοδομικών αδειών σε Ζώνη πλάτους 100 μέτρων εκατέρωθεν του άξονα των ρεμάτων της Ζώνης προστασίας του Κηφισού.

-ΡΕΜΑ ΚΗΦΙΣΟΥ-

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΑ ΡΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ.

1. ΡΕΜΑ ΚΗΦΙΣΟΥ.

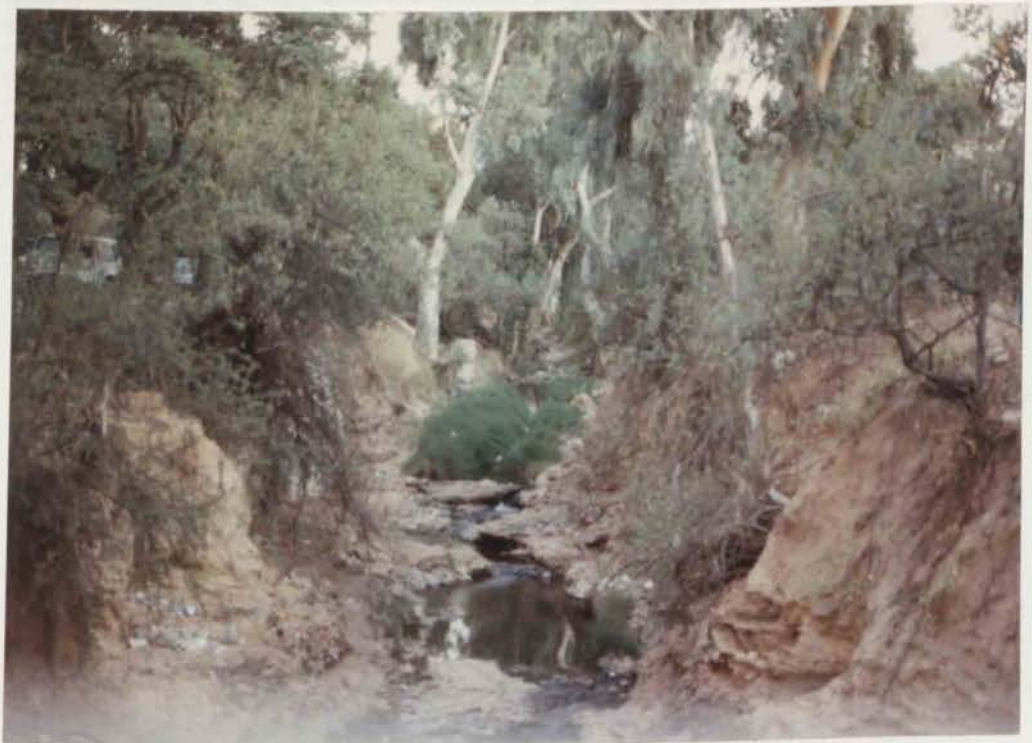

Το μέρος που απεικονίζει η φωτογραφία είναι στο ύψος της Εθνικής Οδού, προς το Κρυονέρι.

Ο Κηφισός στο ύψος της Εθνικής σφίζει από πράσινο σε αρκετά σημεία παρά τις επεμβάσεις ερχοστασίων και άνανδρων κατοίκων, που προσπαθούν να τον αποξηλώσουν μετατρέποντάς τον σε αυλή, κοτέστι κ.λπ.

2. ΡΕΜΑ ΦΙΛΟΘΕΗΣ

ΡΕΜΑ ΦΙΛΟΘΕΗΣ

Το ρέμα της Φιλοθέης πράγματι είναι πολύ όμορφο. Δυό βήματα από το κέντρο της Αθήνας και όμως σου δίνει την εντύπωση ότι βρίσκεσαι σε εξοχή. Οι κάτοικοι το αγαπούν και το χρησιμοποιούν τις ώρες που μπορούν. Ο θερινός κινηματογράφος, τα τραπεζάκια από κορμούς δέντρων, η γεφυρούλα αποτελούν μια όμορφη εικόνα που δε σου κάνει την αίσθηση να την ρυπάνεις. Μπράβο λοιπόν στους κατοίκους!

ΡΕΜΑ ΦΙΛΟΘΕΗΣ

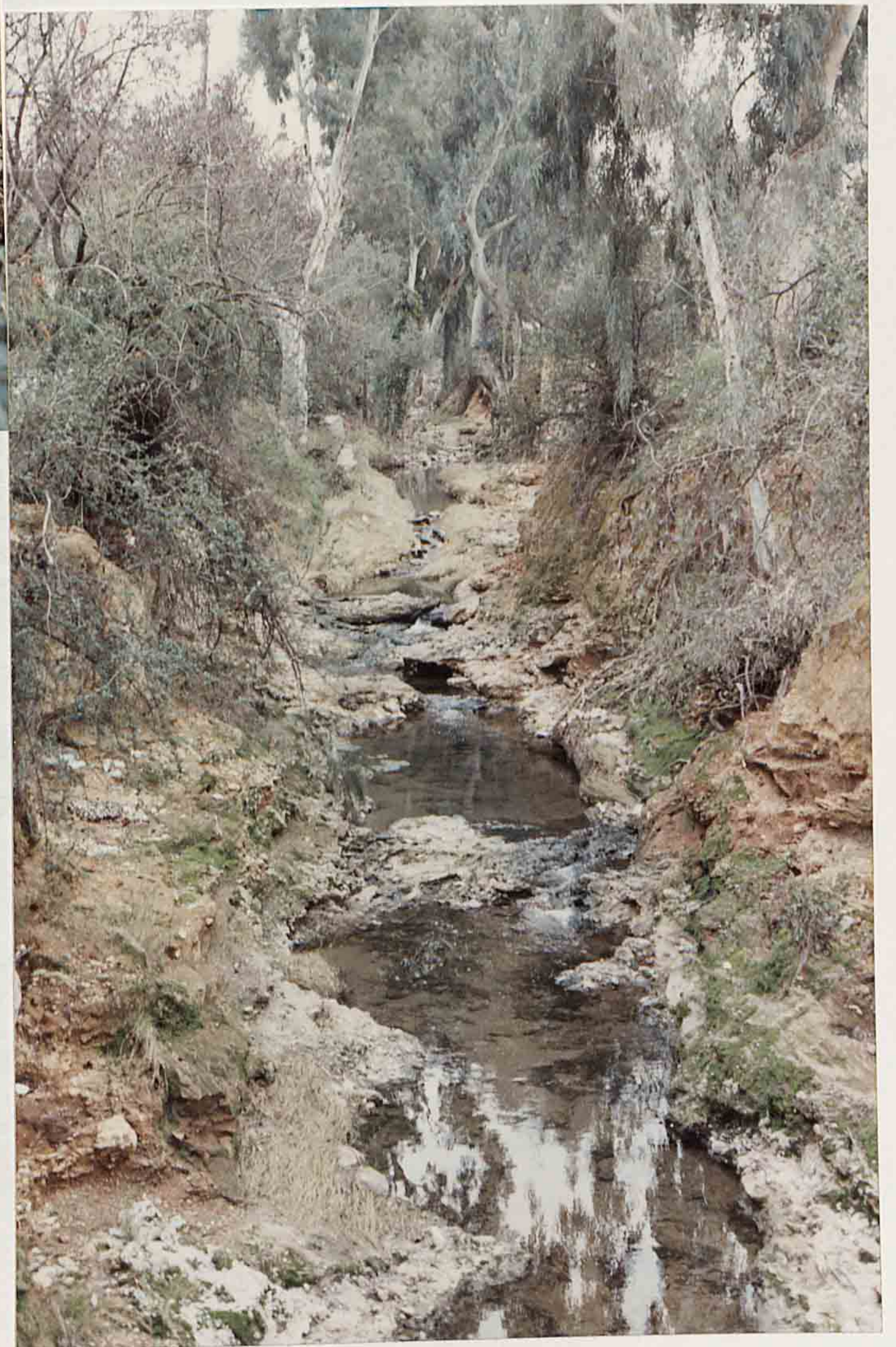

ΡΕΜΑ ΦΙΛΟΘΕΗΣ

ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ
ΦΑΙΝΕΤΑΙ Ο ΣΧΩΧΟΣ ΠΟΥ
ΚΑΤΑΛΗΓΕΙ ΣΤΟ
ΡΕΜΑ ΦΙΛΟΘΕΗΣ.

ΡΕΜΑ ΦΙΛΟΘΕΗΣ

3. ΡΕΜΑ ΠΟΔΟΝΙΦΤΗ

(στο σπίτι του Λαού)

Το ρέμα του Ποδονίφτη στο ύψος του Νοσοκομείου, κάθε χρόνο με τις πολλές βροχές φέρνει σε απόγνωση τους κατοίκους. Βέβαια το μόνο που δεν ευθύνεται χι' αυτό το γεγονός είναι το ίδιο το ρέμα. Οι επεμβάσεις των ανθρώπων έχουν πλήρως εξαφανίσει το ρέμα... Το μόνο που σε κάνει να σκεφτείς ότι κάτι υπήρχε εκεί είναι, τα έργα που γίνονται... Η Λεωφόρος διασχίζει το ρέμα καταπατώντας το και πνίγοντάς το, πιο κει η θέα σπιτιών στην κοίτη του σε τρομάζει... Και μετά οι κάτοικοι παραπονιούνται ότι βουλιάζουν... Αυτό έπρεπε να το σκεφτούν όταν έκαναν τις παρανομίες σε βάρος της φύσης. Το κράτος τώρα προσπαθεί με υπόγειους αγωγούς να εξισσοροπήσει τα πράγματα.

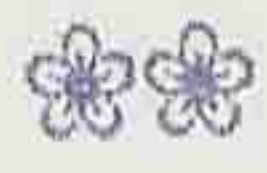

ΡΕΜΑ ΤΙΟΔΟΝΙΦΤΗ

Ας ελπίσουμε να επιζήσει έστω και υποχείως το ρέμα του Ποδονίφτη...

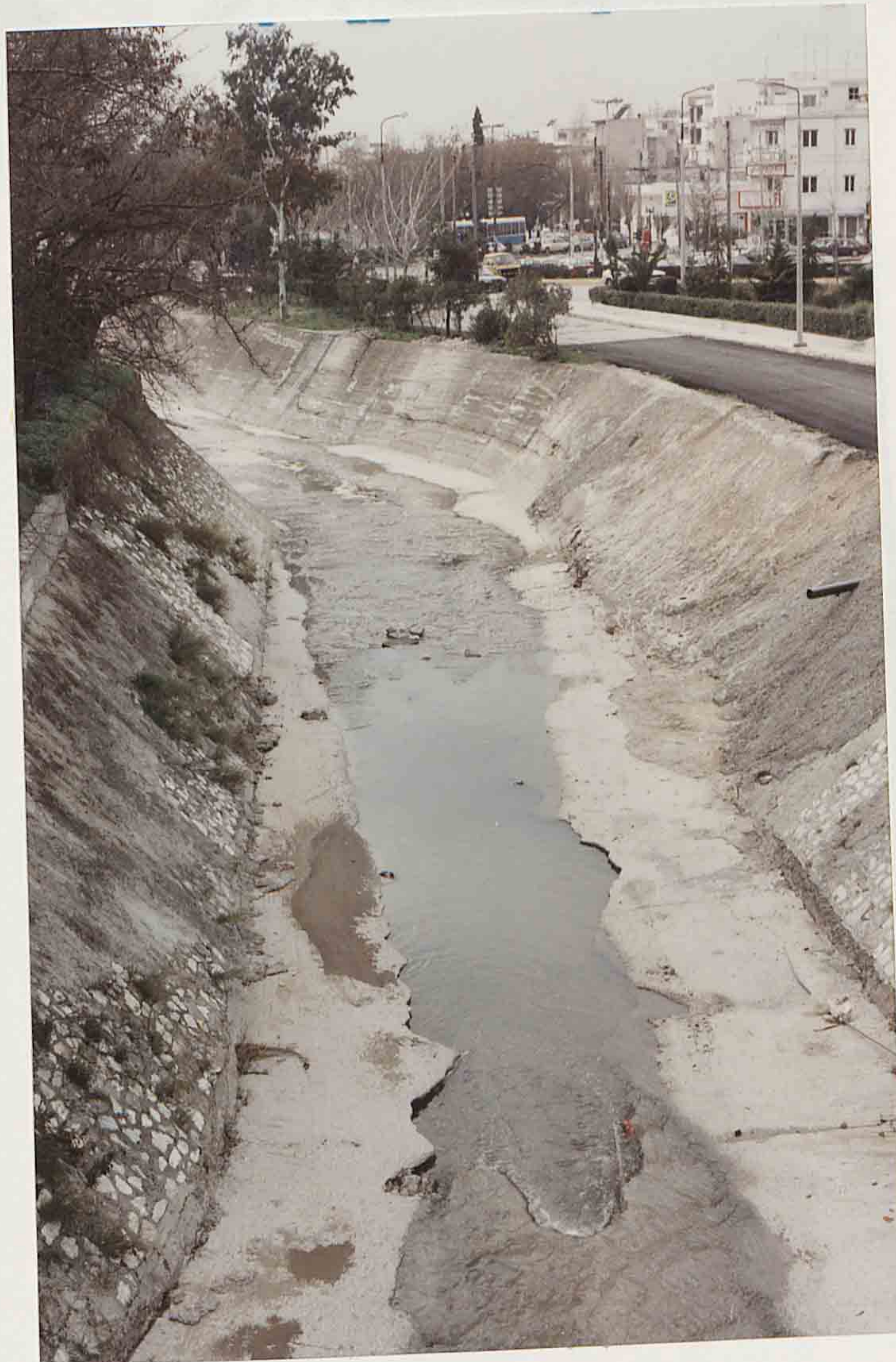

4.ΡΕΜΑ ΧΑΛΚΗΔΟΝΑΣ

(στο ύψος της Εθνικής)

Στις φωτογραφίες βλέπουμε τις προσπάθειες διευθέτησης του ρέματος. Πάντως το ρέμα γίνεται προσπάθεια να ενταχθεί στον αστικό φλοιό της πόλης. Γεφυρούλα βοηθά τους κατοίκους να αναπολούν και γενικά το ρέμα διατηρείται σε καλή κατάσταση.

ΡΕΜΑ ΧΑΛΚΙΔΟΝΑΣ

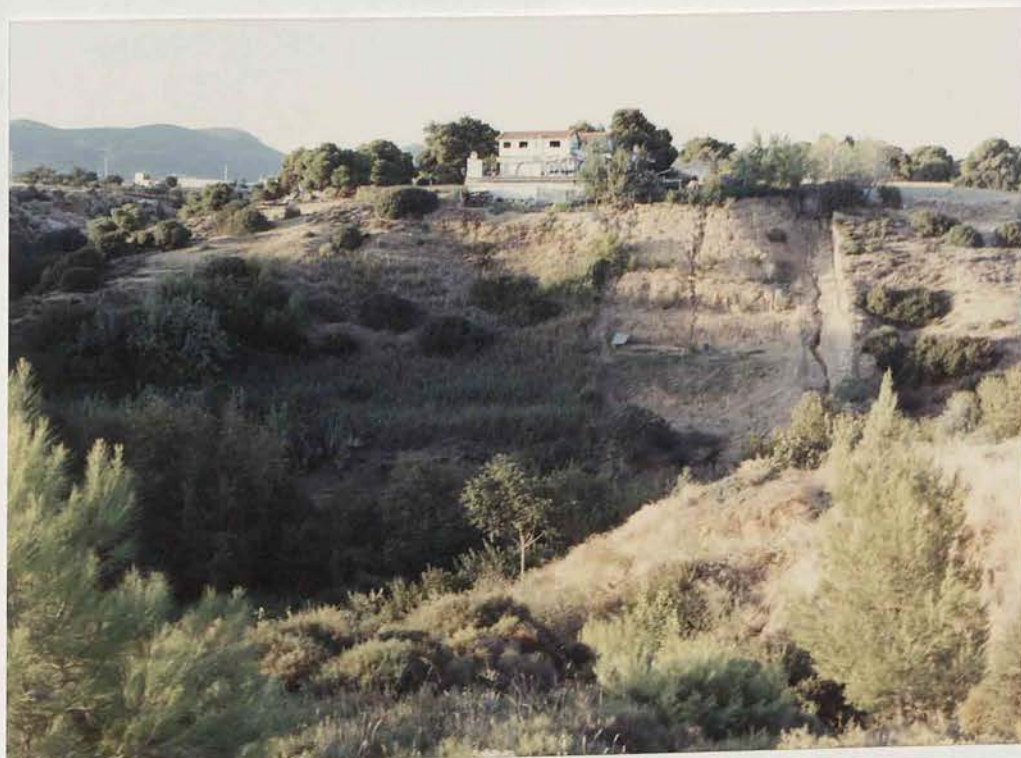

5. ΡΕΜΑ ΧΕΛΗΔΟΝΟΥΣ

Το ρέμα της Χεληδονούς αποτελεί παραπόταμο του Κηφισσού. Στο ύψος της Εθνικής που το φωτογραφήσαμε ομολογούμε πως σφίζει από ζωή. Βέβαια επεμβάσεις από κατοίκους συναντάμε και μάλιστα πολλές. Κάθε χρόνο τα όρια μερικών ευρύνονται εις βάρος του ρέματος, δυστυχώς!...

Παρά τα αυθαίρετα, τα διάφορα κοτέτσια ακόμα και σε μη προσπελάσιμα μέρη (λόγω γκρεμού) ακόμα και στην κοίτη του ρέματος (μάλιστα συναντήσαμε και έναν κατοικήσιμο από ανθρώπους στάβλο ακριβώς στην κοίτη του ρέματος) το ρέμα παραμένει πράσινο. Μάλιστα φαίνεται και σε μερικές φωτογραφίες οι επεμβάσεις των εργοστασίων είναι και οι πιο σοβαρές που όχι μόνο καταπατούν τον περιβάλλοντα χώρο του ρέματος αλλά και ρυπαίνουν σοβαρά το περιβάλλον...

ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΦΩΤΟΧΡΑΦΙΑ
ΠΑΡΑΣΗΡΟΥΜΕ Τ' ΑΥΔΑΙΡΕΣΑ
ΕΝΤΟΝ ΚΟΙΣΗ ΤΟΥ,
ΡΕΜΑ ΧΕΛΗΔΟΝΟΥΣ

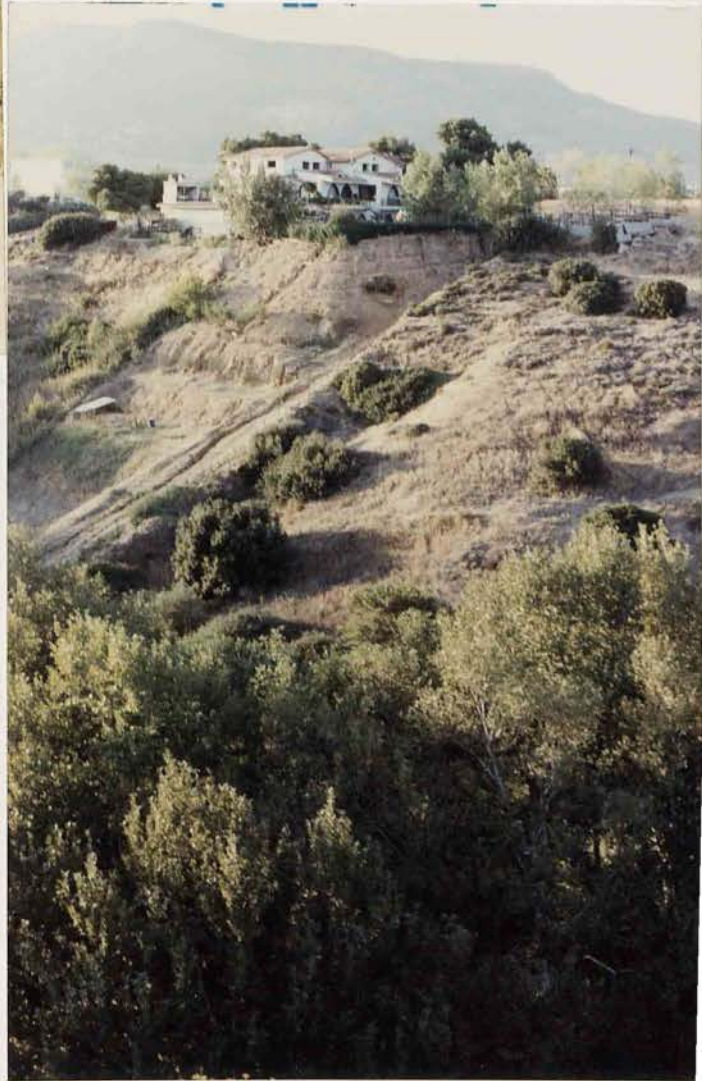

ΡΕΜΑ ΧΕΛΗΔΟΝΟΥΣ

ΡΕΜΑ ΧΕΛΗΔΟΝΟΥΣ

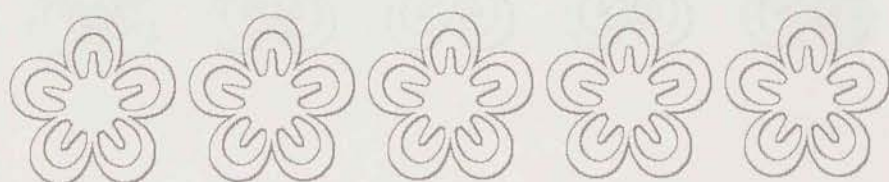

ΡΕΜΑ ΧΕΛΗΔΟΝΟΥΣ

6. Φωτογραφίες διαφόρων ρεμάτων

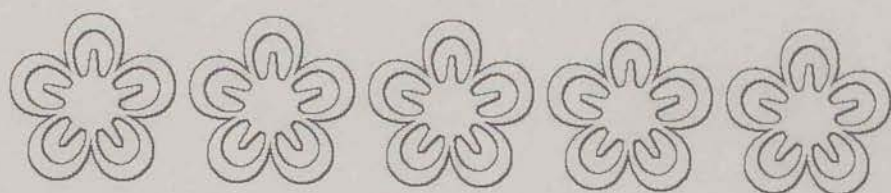

Ρέμα Κοκκιναρά

Καταπράσινο το ρέμα αποτελεί βασική πηγή οξυγόνου για την πρωτεύουσα

ΡΕΜΑ ΕΚΑΛΗΣ

Δυο βήματα από την πλατεία Εκάλης το ρέμα.

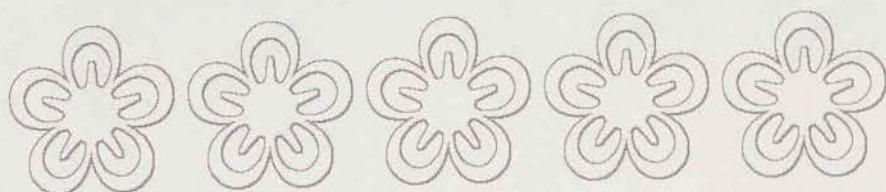
Όαση πραγματική, το πράσινο των φυτών τόσο έντονο που σε κάνει να νομίζεις ότι δεν είναι πραγματικό.

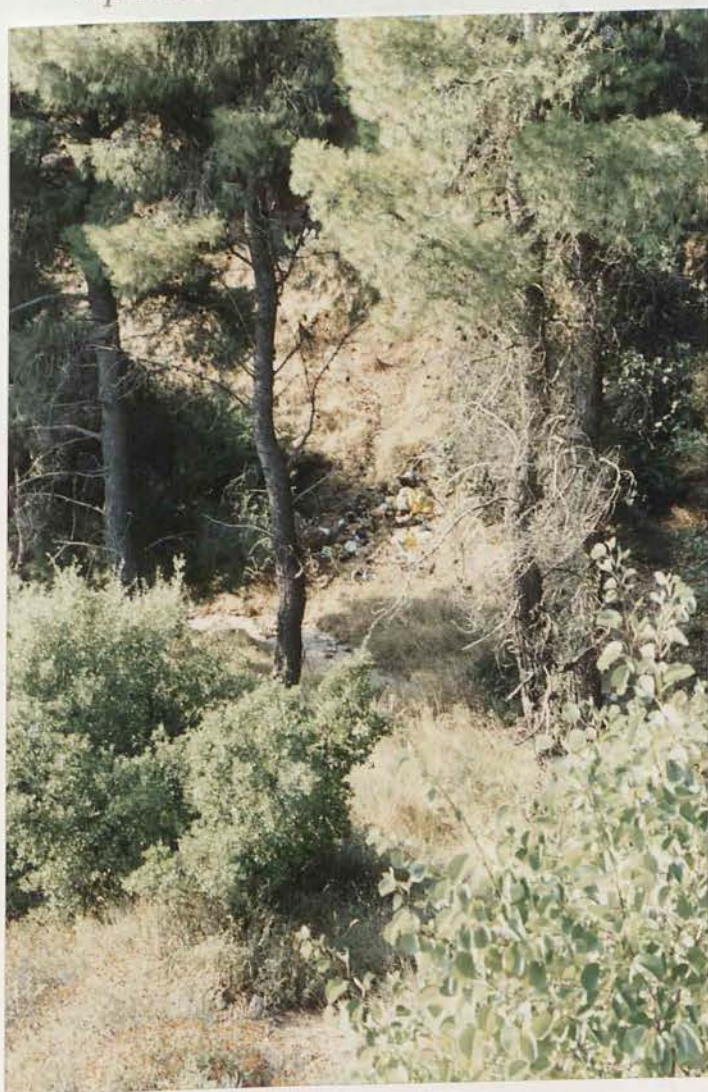

6. Φωτογραφίες διαφόρων ρεμάτων

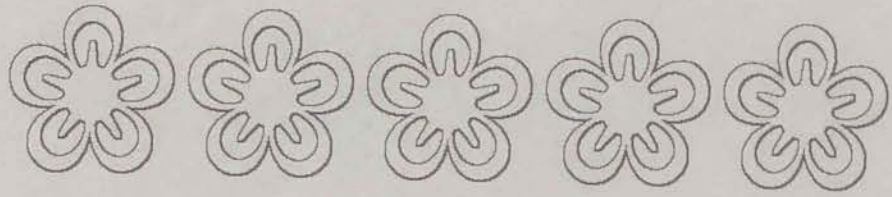

Ρέμα Κοκκιναρά

Καταπράσινο το ρέμα αποτελεί βασική πηγή οξυγόνου για την πρωτεύουσα

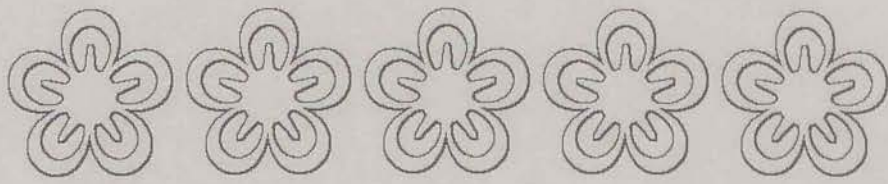

ΡΕΜΑ ΕΚΑΛΗΣ

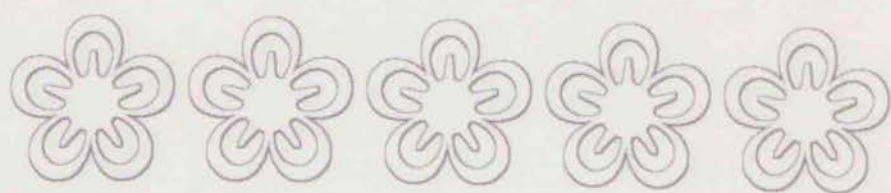

ΡΕΜΑ ΒΑΡΥΜΠΟΜΠΗΣ

Πράσινα έντονο και νομίζεις απάτητο από άνθρωπο. Στη θέα του νομίζεις πως βρίσκεσαι σε τροπικό μέρος. Η ομορφιά του τοπίου καθάρια και χαλήνια το μόνο που σε βγάζει από τις σκέψεις σου είναι ίσως οι φωνές των πουλιών που σου θυμίζουν ότι το μέρος τους ανήκει και ότι πρέπει να αρκεστείς στη θέα του τοπίου για λίγο ακόμα και να τα αφήσεις στην ησυχία τους.

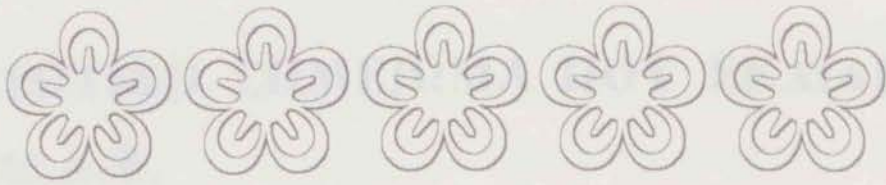

ΡΕΜΑ ΒΑΡΥΜΠΟΜΠΗΣ

ΡΕΜΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑΣ

Σε αυτήν την φωτογραφία φαίνονται καθαρά οι αχχωροί.
Ο Δήμος έχει κάνει προσπάθειες διευθέτησης του ρέματος. Δεν
υπάρχει φόβος για πλημμύρες και ζημιές μια και τα σπίτια είναι
πιο μακριά.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΠΟΥ ΕΚΔΙΔΕΙ ΤΟ Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.

Κατά τη διάρκεια της κάθε βροχόπτωσης προσάγεται ποσότητα νερού, ένα μέρος της οποίας επανεξατμίζεται, ένα άλλο διηθείται στο έδαφος και συγκρατείται σαν εδαφική υγρασία και ένα τρίτο μέρος, αυτό που απομένει, κινείται επιφανειακά κατά την κατεύθυνση της μέγιστης κλίσης της λεκάνης. Τα υδατικά ρεύματα, δηλαδή οι χείμαρροι με τους συμβάλλοντες κλάδους τους είναι οι φυσικοί σχηματισμοί του εδάφους, στις κοίτες των οποίων καταλήγουν τ' απορρέοντα επιφανειακά όμβρια ύδατα και διαμέσου αυτών παροχετεύονται στον φυσικό τους αποδοχέα, τη θάλασσα.

Κάθε χείμαρρος περισυλλέγει τις ποσότητες των υδάτων που κινούνται επάνω σε μία ευρύτερη επιφάνεια του εδάφους, το γεωφυσικό ανάγλυφο της οποίας έχει διαμορφωθεί από τη γεωλογική της σύσταση και τις διαβρωτικές δράσεις που έχει υποστεί από τ' απορρέοντα νερά, κατά τρόπο ώστε να τροφοδοτεί το συγκεκριμένο χείμαρρο και ν' αποτελεί τη λεκάνη απορροής αυτού. Με την πτώση και την κίνηση των υδάτων στο έδαφος αποσπώνται και παρασύρονται και ποσότητες στερεών τεμαχιδίων.

Ανθρωπογενείς επεμβάσεις στη λεκάνη απορροής, τις όχθες, τα πρανή και τις κοίτες των υδατικών ρευμάτων ανατρέπουν τη λεπτή ισορροπία μεταξύ του ενεργειακού δυναμικού του χείμαρρου και του αδρανούς υποβάθρου αυτού. Η σοβαρότερη συνέπεια από την κατάργηση της ισορροπίας αυτής είναι η πλημμύρα.

Η καταστροφή των δασών στις λεκάνες απορροής και η ανεξέλεγκτη και παράνομη επέκταση του δομημένου χώρου είχε σαν αποτέλεσμα τη συμπίεση και αδιαπερατότητα των εδαφών, την επικάλυψή τους με λεία, αδιάβροχα και υδατοστεγή υλικά (τσιμέντα, ασφαλτικά, στεγανωτικά, κ.λ.π.), την ταρτασοποίηση μεγάλων εκτάσεων, πράγματα τα οποία συνέβαλλαν στην ελαχιστοποίηση της διηθητικότητας του εδάφους με συνέπεια την αύξηση των απορροώντων ποσοτήτων ύδατος, αλλά και στη μείωση της τραχύτητας του υποβάθρου ροής με συνέπεια την ταχύτερη απορροή των υδάτων που κατακλύζουν τις κοίτες σε μεγαλύτερο όγκο και γρηγορότερο χρόνο.

Αποτέλεσμα αυτού είναι ότι στις περισσότερες των περιπτώσεων οι πλημμυρικές παροχές των χειμάρρων όπως υπολογίζονται σήμερα στην αιχμή της απορροής και με περίοδο επαναφοράς πενήνταετίας είναι υπερδιπλάσιες της ικανότητας παροχέτευσης των κλειστών διατομών που έχουν κατασκευαστεί μέσα στην πόλη.

Εξάλλου, η διευθέτηση σε αγωγούς κλειστής διατομής ολόενα και περισσότερων τμημάτων των χειμαρρικών ρευμάτων αποτέλεσε εύκολη και συμφέρουσα λύση προκειμένου :

- ν' αποφευχθεί η ρύπανση σημειακά, σε τοπικό επίπεδο, που προκαλούν οι παράνομες αποχετεύσεις, μέσα στα ρέματα, λυμάτων και βιομηχανικών αποβλήτων, διατηρώντας όμως τις δυσμενείς επιπτώσεις στον ευρύτερο και θαλάσσιο χώρο.

- να διασφαλιστεί ένα είδος παρακαταθήκης γης μέσα στον πυκνοδομημένο ιστό για τον σχεδιασμό κοινωφελών και συγκοινωνιακών έργων.

Η επικάλυψη των χειμάρρων αυτών έγινε χωρίς ν' αποκατασταθεί η επικοινωνία τους με την αντίστοιχη λεκάνη τροφοδοσίας του συγκεκριμένου τμήματος, χωρίς δηλαδή ν' ολοκληρωθεί η απαραίτητη υποδομή

αποχετευτικών έργων, προκειμένου να παροχετευθούν στο κλειστό πλέον τμήμα του ρεύματος οι ποσότητες υδάτων που από την μορφή του ανάγλυφου απορρέαν στον πρώην ανοικτό χείμαρρο και που προφανώς συνεχίζουν ν' απορρέουν προς την ίδια κατεύθυνση και μετά τη διευθέτηση.

Το ισχύον νομικό καθεστώς για τα ρέματα της περιοχής της πρωτεύουσας αντιμετωπίζει τους χείμαρρους σαν εξαρτήματα ενός ευρύτερου αποχετευτικού δικαιώματος, αναθέτοντας τη διαχείριση και αστυνόμευση αυτών στην Ε.Υ.Δ.Α.Π., χωρίς όμως να υπάρχει πλαίσιο ενός εκτενέστερου υδραυλικού σχεδιασμού.

Η μόνη δυνατότητα προστασίας των χειμάρρων παρέχεται από τον καθορισμό ενός πολεοδομικού εργαλείου, της οριογραμμής των ρευμάτων, η οποία υποκαθιστά, στους χάρτες, την όχθη του υδατικού ρεύματος. Η πραγματική όχθη, στις περισσότερες των περιπτώσεων, βρίσκεται αλλοιωμένη από τις παράνομες επεμβάσεις στην παραρρεμμία Ζώνη ή από την αναγκαστική εφαρμογή ενός σχεδίου πόλεως που προσπαθεί να νομιμοποιήσει αυθαιρεσίες των κατοίκων. Το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. μελετά την τροποποίηση του νομικού αυτού πλαισίου.

Η Διεύθυνση Ειδικών Έργων Αναβάθμισης Περιοχών προώθησε στα πλαίσια του Ν. 2052/92 (**Φ.Ε.Κ. 94 Α/92**) την έκδοση Απόφασης Υπουργού με αριθμό 9173/1642/4-3-93 (**Φ.Ε.Κ. 281 Δ/93**), με την οποία χαρακτηρίζονται σαν "**ιδιαίτερου περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος**" 43 ρέματα, χείμαρροι, ρυάκια κ.λ.π. του λεκανοπεδίου. Με τη ρύθμιση αυτή ο καθορισμός της οριογραμμής των παραπάνω χειμάρρων είναι πλέον στην αρμοδιότητα του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. Σε εφαρμογή της απόφασης αυτής, η ίδια η Διεύθυνση καθόρισε τις οριογραμμές του χειμάρρου Πύρνα στην περιοχή του Κοκκιναρά (στην Κηφισιά) και μελετά 6 ρέματα του Δήμου

Παλλήνης που συμβάλλουν στο Μεγάλο Ρέμα, ένα ρέμα στο Μενίδι και τον συμβάλλοντα του Κηφισού στο Κρουονέρι.

Σε συνεργασία με τον Οργανισμό Αθήνας, η παραπάνω Διεύθυνση εκπόνησε τις μελέτες καθορισμού Ζωνών προστασίας του ρέματος Αγίου Γεωργίου - Καδή Μεσογαίας καθώς και του ρέματος Ν. Παλατιών -Ωρωπού, για τις οποίες προωθείται η θεσμοθέτηση. Ο Οργανισμός Αθήνας έχει ολοκληρώσει μελέτη καθορισμού Ζωνών προστασίας του Ποταμού **Κηφισού**, η οποία είναι και αυτή στο στάδιο της θεσμοθέτησης.

Παράλληλα μ' αυτά, η Διεύθυνση Ειδικών Έργων Αναβάθμισης Περιοχών εκπόνησε Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη για τη σύνταξη σχεδίου Π. Δ/τος, κατά τις επιταγές του **Ν. 1650/86** "για την προστασία του Περιβάλλοντος" (**Φ.Ε.Κ. 160 Α/86**), προκειμένου να χαρακτηριστεί ο χείμαρρος Πεντέλης Χαλανδρίου σαν "προστατευόμενος φυσικός σχηματισμός" και το εφαπτόμενο ισχύον ρυμοτομικό σχέδιο σαν "προστατευόμενο αστικό τοπίο". Σημειώνεται ότι ο παραπάνω Νόμος εφαρμόζεται για πρώτη φορά σε εντός σχεδίου περιοχή.

Το έργο αυτό είναι ένα πιλοτικό σχέδιο, το οποίο επιδιώκει τη διεύρυνση της νομικής αντιμετώπισης των υδατικών ρευμάτων της Αττικής και την τροποποίηση της γενικότερης περί χειμάρρων αντίληψης, αποδίδοντας περιβαλλοντική, οικολογική και πολιτιστική διάσταση στην ελεύθερη και φυσική (κατά το δυνατό) λειτουργία τους.

Η προσπάθεια επικεντρώνεται σ' ένα νέο τρόπο αντιμετώπισης των ρευμάτων, ενός χώρου όπου το πράσινο είναι αυτοφυές και αυτοσυντήρητο, προέκταση της περιαστικής χλωρίδας. Ενός τοπίου, όπου το γεωφυσικό ανάγλυφο ευνοεί τη δημιουργία μικροκλιματικών συνθηκών που διευκολύνουν τη ανάσα της πόλεως, μ' επακόλουθα την ταπείνωση των

υψηλών θερμοκρασιών κατά τους θερμούς μήνες του έτους, την ανανέωση των αέριων μαζών και την αποσυμφόρηση της ατμόσφαιρας από τους ρύπους. Ταυτόχρονα, τα ρέματα αποτελούν καταφύγιο πανίδας με έμφαση στην ορνιθοπανίδα και συντείνουν σημαντικά στη δυνατότητα φιλοξενίας, ακόμη των αποδημητικών πουλιών.

Η διατήρησή τους μέσα στον αστικό χώρο θα συμβάλλει στη διάσπαση του συμπαγούς της υπάρχουσας δόμησης και στην καταπολέμηση της μορφολογικής μονοτονίας της ρυμοτομίας. Επίσης στην καταπολέμηση των οχλήσεων και του αισθήματος ανασφάλειας των κατοίκων, αλλά και τη δημιουργία Ζωνών ηρεμίας και κυκλοφοριακής άνεσης πεζών - περπατητών. Παράλληλα με τη δημιουργία Ζωνών μνημειακής εμφάνισης φυσικού στοιχείου και την περιβαλλοντική αξιοποίηση του ευρύτερου χώρου θα επιτευχθεί ιστορική και σημειολογική αναφορά στην εποχή που ήρμασε και λατρεύτηκε το φυσικό στοιχείο στον αττικό χώρο και εφαρμόστηκε για πρώτη φορά η κατασκευή δημοσίων πάρκων για κοινωνικούς και παιδαγωγικούς σκοπούς.

Στα ίχνη της μελέτης αυτής ξεκίνησε και η αντίστοιχη για το ρέμα του Ποδονίφτη, αφενός μεν στο τμήμα του που εφάπτεται της συνοικίας Προμπονά, σε συνεργασία με τους Δήμους Αθηναίων και Νέας Χαλκηδόνας και όπου ο Δήμος Αθηναίων προτίθεται να ιδρύσει πάρκο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, αφετέρου δε στο τμήμα της Φιλοθέης, όπου ο χείμαρρος διατηρεί ένα τοπίο σπάνιας αισθητικής σημασίας για την Αθήνα. Θ' ακολουθήσουν και το ρέμα Αμαρουσίου καθώς και οι υπόλοιποι συμβάλλοντες στον Ποδονίφτη για να καλυφθεί όλο το υδρογραφικό του δίκτυο, σε όσα τμήματα παραμένουν ακόμη ανέπαφα από τη ρυμοτομική βουλιμία.

Προκειμένου να εδραιωθεί η νέα περιβαλλοντική άποψη και από υδραυλικής σκοπιάς, το **Υ.Π.Ε.ΧΩ.Δ.Ε.** έχει αναθέσει στο Α' εργαστήριο Υδραυλικής και Υδραυλικών Έργων της Πολυτεχνικής σχολής του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης ερευνητικό έργο που θα μελετήσει το χειμαρρικό πρόβλημα του υδατικού ρεύματος Πεντέλης - Χαλανδρίου και θα προτείνει σειρά επεμβάσεων για την αντιπλημμυρική και προστατευτική διεύθυνση του χειμάρρου αυτού με περιβαλλοντικά κριτήρια. Τα κριτήρια αυτά θα βασίζονται στην προσπάθεια αισθητικής αναβάθμισης του χώρου αφενός και στη διαχείριση των υδατινών πόρων του ρεύματος αφετέρου, προκειμένου να διασφαλιστεί η εδαφική υγρασία και κατά τους μήνες της ξηρασίας. Απαραίτητη προϋπόθεση είναι και η δημιουργία και η τήρηση αυστηρότατων κανόνων προστασίας των υδατινών πόρων από την οποιαδήποτε ρύπανση.

Αναλυτικότερα, οι στόχοι της ομάδας μελέτης είναι οι εξής :

- αριθμητική προσομοίωση της επιφανειακής απορροής, σαν συνάρτηση της διηθητικότητας και τραχύτητας του εδάφους της υδρολογικής λεκάνης για διάφορα σενάρια βροχοπτώσεων διάρκειας 15, 30, 60 120 λεπτών της ώρας με περίοδο επαναφοράς 25, 50 και 100 χρόνια.
- υπολογισμός του βάθους του νερού στο ρέμα για τα διάφορα σενάρια που αναφέρθηκαν. Προσδιορισμός των περιπτώσεων που αναμένεται να υπάρξει υπερχείλιση από τις παρειές του ρέματος και πλημμύρα, λόγω αδυναμίας διόδευσης της πλημμύρας από τα άκρα του ρέματος στα οποία έχει γίνει παλαιότερα παρέμβαση, με τροποποίηση της φυσικής κοίτης σε κλειστό αγωγό.
- προτάσεις έργων με μορφή μικρών φραγμάτων - ταμιευτήρων εντός της κοίτης του ρέματος με πολλαπλή σκοπιμότητα :
  - α. ανάσχεση της πλημμυρικής παροχής του ρέματος.

- β. εξασφάλιση νερού για πότισμα της παραρρεματίας βλάστησης.
  - γ. αισθητική διαμόρφωση μικρών λιμνών.
  - δ. τροφοδοσία υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα.
- εκτίμηση του κόστους των παραπάνω έργων σαν συνάρτηση του βαθμού προστασίας που θα επιλεγεί.
  - η εξασφάλιση της λειτουργίας του ρέματος με τα φυσικά προανή του, πλην ελάχιστων τμημάτων, όπου λόγω κινδύνου διάβρωσης και υφισταμένων κατασκευών, θα προταθεί η αισθητική και αντιδιαβρωτική προστασία τους.

Αθήνα 26 Νοεμβρίου 1993

Η ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ Ε.Ε.Α.Π.

ΕΛΕΝΗ ΓΟΥΛΙΟΥ

Αρχιτέκτων - Μηχανικός

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΦΥΛΛΟ 632

ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑ

ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ

Καθορισμός ζώνης προστασίας του ποταμού Κηφισού και των παραχειμάρρων του.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη :

1. Τις διατάξεις του Ν. Δ/τος της 17.7.1993 “Περί σχεδίων πόλεων κ.λ.π.” όπως μεταγενέστερα τροποποιήθηκαν και συμπληρώθηκαν και ειδικότερα τα άρθρα 9, 10 (παρ.2), 11 και 17 αυτού.
2. Τις διατάξεις των άρθρων 2 (παρ. α, β και γ), 3 (παρ. 1 περ. α, β), 3 (περ. α, ζ) και 4 (παρ.3) του Ν. 1515/1985 “Ρυθμιστικό σχέδιο και πρόγραμμα προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας” όπως η παρ. 3 του άρθρου 4 αντικαταστάθηκε με την παρ. 2 του άρθρου 11 του Ν. 2052/1992 “Μέτρα για την αντιμετώπιση του νέφους και πολεοδομικές ρυθμίσεις”.
3. Το διάγραμμα της παρ.1 του άρθρου 4 του Ν. 1515/1985 όπως αντικαταστάθηκε με την παρ.1 του άρθρου 11 του Ν. 2052/1992.
4. Τις διατάξεις της παρ.1 εδ. ιδ του άρθρου 23 του Ν. 1558/1985 “Κυβέρνηση και Κυβερνητικά Όργανα”.
5. Τις διατάξεις του άρθρου 29Α του Ν. 1558/1985 όπως αυτό προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/1992.

6. Την 39962/1037/16.5.1990 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων “Άσκηση αρμοδιοτήτων από τον Οργανισμό Αθήνας”

7. Τις 10/συν.35/10.7.1991, 4/συν.42/30.10.1991 και 2/συν.9/17.3.1994 γνωμοδοτήσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Αθήνας.

8. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις αυτού του Δ/τος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού και των οικείων Ο.Τ.Α.

9. Την 190/1994 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, αποφασίζουμε :

ΑΡΘΡΟ 1

1. Οι εκτός σχεδίου και ορίων οικισμών περιοχές των Δήμων Αχαρνών, Μεταμόρφωσης, Ν. Φιλαδέλφειας, Κηφισιάς, Ν. Ερυθραίας και των Κοινοτήτων Άνοιξης, Εκάλης και Κρουνερίου όπως ειδικότερα περιγράφονται παρακάτω, καθορίζονται ως Ζώνη προστασίας του Κηφισού και των ρεμάτων που εκβάλλουν σ’ αυτόν.

Ειδικότερα η Ζώνη αυτή εκτείνεται από το Νεκροταφείο του Κόκκινου Μύλου στο Δήμο Ν. Φιλαδέλφειας έως τις νότιες κλιτύες του όρους Πάρνηθα και τις Κοινότητες Άνοιξης και Κρουνερίου, όπως η Ζώνη φαίνεται περικλειόμενη με συνεχή μαύρη γραμμή και στοιχεία από Α 1 έως και Α 502 στα σχετικά επτά πρωτότυπα διαγράμματα σε κλίμακα 1:5.000 που θεωρήθηκαν από τον Προϊστάμενο της Δ/σης Τοπογραφικών Εφαρμογών με την 65825/1994 πράξη του και που αντίτυπό τους σε φωτομίκρυνση δημοσιεύεται με το παρόν Δ/μα.

2. Τα όρια της παραπάνω Ζώνης προσδιορίζονται στους πίνακες με τις συντεταγμένες (χ, ψ) των κορυφών Α 1 έως Α 502 της συνεχούς

6. Την 39962/1037/16.5.1990 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων “Άσκηση αρμοδιοτήτων από τον Οργανισμό Αθήνας”
7. Τις 10/συν.35/10.7.1991, 4/συν.42/30.10.1991 και 2/συν.9/17.3.1994 γνωμοδοτήσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Αθήνας.
8. Το γεγονός ότι από τις διατάξεις αυτού του Δ/τος δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού και των οικείων Ο.Τ.Α.
9. Την 190/1994 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας με πρόταση του Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, αποφασίζουμε :

ΑΡΘΡΟ 1

1. Οι εκτός σχεδίου και ορίων οικισμών περιοχές των Δήμων Αχαρνών, Μεταμόρφωσης, Ν. Φιλαδέλφειας, Κηφισιάς, Ν. Ερυθραίας και των Κοινοτήτων Άνοιξης, Εκάλης και Κρουνερίου όπως ειδικότερα περιγράφονται παρακάτω, καθορίζονται ως Ζώνη προστασίας του Κηφισού και των ρεμάτων που εκβάλλουν σ' αυτόν.
Ειδικότερα η Ζώνη αυτή εκτείνεται από το Νεκροταφείο του Κόκκινου Μύλου στο Δήμο Ν. Φιλαδέλφειας έως τις νότιες κλιτύες του όρους Πάρνηθα και τις Κοινότητες Άνοιξης και Κρουνερίου, όπως η Ζώνη φαίνεται περικλειόμενη με συνεχή μαύρη γραμμή και στοιχεία από Α 1 έως και Α 502 στα σχετικά επτά πρωτότυπα διαγράμματα σε κλίμακα 1:5.000 που θεωρήθηκαν από τον Προϊστάμενο της Δ/σης Τοπογραφικών Εφαρμογών με την 65825/1994 πράξη του και που αντίτυπό τους σε φωτοσμίκρυνση δημοσιεύεται με το παρόν Δ/μα.
2. Τα όρια της παραπάνω Ζώνης προσδιορίζονται στους πίνακες με τις συντεταγμένες (χ, ψ) των κορυφών Α 1 έως Α 502 της συνεχούς

πολυγωνικής γραμμής όπως αυτές αναφέρονται στο παράρτημα 1 που αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του παρόντος Π. Δ/τος. Όπου τα όρια όπως καθορίζονται παραπάνω, σχεδόν συμπίπτουν με τεχνικά έργα υποδομής ή όρια εγκεκριμένου σχεδίου οικισμών, ή εγκεκριμένης Ζώνης λαμβάνονται ως όρια για την εφαρμογή του παρόντος τα όρια ή τα περιγράμματα των τεχνικών έργων, τα όρια του εγκεκριμένου σχεδίου κ.λ.π.

ΑΡΘΡΟ 2

Μέσα στην Ζώνη προστασίας του ποταμού Κηφισού και των παραχειμάρρων του, όπως περιγράφεται στο προηγούμενο άρθρο καθορίζονται κατά περιοχές Α και Β όπως φαίνονται στα ίδια διαγράμματα ειδικές χρήσεις γης, κατώτατο όριο κατάτμησης και όροι και περιορισμοί δόμησης, όπως στο επόμενο άρθρα.

ΑΡΘΡΟ 3

Α. ΠΕΡΙΟΧΕΣ Α'.

1. Στις παραπάνω περιοχές περιλαμβάνονται οι εκτάσεις που βρίσκονται σε απόσταση 50 μέτρων εκατέρωθεν του άξονα της κοίτης του ποταμού Κηφισού και των ρεμάτων που σημειώνονται με μαύρη διακεκομμένη γραμμή, όπως αυτές φαίνονται με μαύρη διαγράμμιση στα διαγράμματα του άρθρου 1 του παρόντος Δ/τος. Όπου τα όρια της περιοχής Α' καθορίζονται με συντεταγμένες κορυφών πολυγωνικής γραμμής ή όρια εγκεκριμένου σχεδίου.
2. Οι περιοχές αυτές καθορίζονται ως Ζώνη περιβαλλοντικής αγωγής, υπαίθριας αναψυχής και γεωργικής χρήσεις.
3. Δεν επιτρέπεται η δόμηση και αλλοίωση της φυσικής μορφής του τοπίου με έργα κάθε είδους.
4. Επιτρέπεται μόνο :
  - α) Δημόσια Δημοτικά ή Κοινοτικά Έργα για την εξασφάλιση και προστασία

περιοχή Α εγκαταστάσεις βιομηχανιών - βιοτεχνιών και λοιπών ειδικών κτιρίων επιτρέπεται ν' ανανεώσουν την άδεια λειτουργίας τους μόνο αφού συνταχθεί και εγκριθεί μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στην οποία υποχρεωτικά πρέπει να συμπεριλαμβάνονται και μέτρα αποκατάστασης του φυσικού περιβάλλοντος περί την κοίτη και βελτίωσης της αισθητικής του τοπίου και των εγκαταστάσεων και ν' υλοποιηθούν τα απαραίτητα έργα σύμφωνα μ' αυτήν. Ο συνολικός χρόνος λειτουργίας τους δε μπορεί πάντως να υπερβαίνει την δεκαετία από τη στιγμή δημοσίευσης του παρόντος Π. Δ/τος. Σε αντίθετη περίπτωση δεν ανανεώνεται η υπάρχουσα άδεια και διακόπτεται η λειτουργία τους.

Στις παραπάνω εγκαταστάσεις απαγορεύεται κάθε επέκταση. Επιτρέπονται μόνο επισκευές για λόγους χρήσεως, εκσυγχρονισμού και υγιεινής με τις προϋποθέσεις της προηγούμενης παραγράφου.

Β. ΠΕΡΙΟΧΕΣ Β'

1. Οι περιοχές Β' βρίσκονται μεταξύ των ορίων των περιοχών Α' και των ορίων της Ζώνης προστασίας του ποταμού Κηφισού και των παραχειμάρρων του, όπως φαίνεται με σκιαγράφιση στα επτά διαγράμματα του άρθρου 1.

Η περιοχή αυτή καθορίζεται ως περιοχή γεωργικής κατοικίας και δραστηριοτήτων αναψυχής, πολιτισμού, περιβαλλοντικής αγωγής και αθλητισμού.

2. Στις περιοχές αυτές επιτρέπονται :

- α) Όλες οι χρήσεις που επιτρέπονται στην περιοχή Α'.
- β) Αντλητικές εγκαταστάσεις, υδατοδεξαμενές επίγειες ή υπόγειες, θερμοκήπια, γεωτρήσεις, ανόρυξη φρεάτων.
- γ) Γεωργικές αποθήκες και αγροτο - κτηνοτροφικές εγκαταστάσεις.
- δ) Κατοικία.

- ε) Χρήσεις οργανωμένης υπαίθριας αναψυχής σε συνδυασμό με επιμόρφωση σε θέματα φυσικού περιβάλλοντος και τις απολύτως αναγκαίες για το σκοπό αυτό εγκαταστάσεις εξυπηρέτησής τους.
- στ) Εγκαταστάσεις αναψυχής όπως αναψυκτήρια, εστιατόρια κ.λ.π. εξαιρουμένων των κέντρων διασκέδασης.
- ζ) Υπαίθριες αθλητικές εγκαταστάσεις με εξαίρεση τα γήπεδα ποδοσφαίρου, με μικρής κλίμακας κτιριακές εγκαταστάσεις.
- η) Εγκαταστάσεις και κτίρια πολιτιστικών δραστηριοτήτων.
- θ) Οργανωμένες τουριστικές κατασκηνώσεις (Kambings).
- ι) Δίκτυα Οργανισμών Κοινής Ωφέλειας χωρίς αλλαγή του ανάγλυφου του εδάφους.
3. Οι όροι και περιορισμοί δόμησης των παραπάνω περιοχών Β' καθορίζονται ως εξής :
- α) Ο συντελεστής δόμησης των γηπέδων ορίζεται ως εξής
- Για το τμήμα του γηπέδου μέχρι 4.000 τ.μ. συντελεστής δόμησης 0,04.
  - Για το τμήμα του γηπέδου από 4.000 τ.μ. έως 8.000 τ.μ. συντελεστής δόμησης 0,02.
  - Για το τμήμα του γηπέδου από 8.000 τ.μ. και άνω ο συντελεστής δόμησης είναι ίσος με το γινόμενο του υπόλοιπου εμβαδού του γηπέδου επί 0,01 με μέγιστη επιτρεπόμενη συνολική επιφάνεια κτιρίου < 300 τ.μ. (Επιφ. κτιρίου = {Εμβ. γηπ. - 8.000} * 0,01 - 240 < 300 τ.μ.)
  - Προκειμένου για ανέγερση κατοικίας επιτρέπεται ελάχιστη επιφάνεια κτιρίου 70 τ.μ.
- β) Ο μέγιστος αριθμός ορόφων των κτιρίων ορίζεται σε δύο με μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος επτά μέτρα μετρούμενο από τη μέση στάθμη του γύρω φυσικού εδάφους.

- γ) Πάνω από το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος του κτιρίου επιβάλλεται κεραμοσκεπής στέγη μέγιστου ύψους ένα μέτρο και είκοσι εκατοστά του μέτρου.
- δ) Για τους λοιπούς όρους και περιορισμούς δόμησης εφαρμόζονται κατά χρήση οι διατάξεις των από 6.10.1978 Π. Δ/τος και 24.5.1985 Π. Δ/τος, όπως ισχύουν μη επιτρεπομένων των σχετικών παρεκκλίσεων που προβλέπονται από τα πιο πάνω Π. Δ/τα με εξαίρεση τα νομίμως υφιστάμενα ειδικά κτίρια κοινωφελών εξυπηρετήσεων κατά τη δημοσίευση του παρόντος Π. Δ/τος.
- ε) Για τη χορήγηση οικοδομικής άδειας γεωργικών εγκαταστάσεων απαιτείται η προηγούμενη έγκριση του Υπουργείου Γεωργίας.
4. α) Οι νομίμως κατά το Π.Δ/μα υφισταμένες εγκαταστάσεις βιομηχανιών, βιοτεχνιών και λοιπών ειδικών κτιρίων επιτρέπεται να επισκευάζονται, να εκσυγχρονίζονται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις. Τυχόν επέκταση των παραπάνω κτιρίων για λόγους εκσυγχρονισμού τους δε μπορεί να υπερβαίνει το 10% του εμβαδού και του όγκου των νόμιμα υφισταμένων κτισμάτων μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος Π. Δ/τος.
- β) Επιτρέπεται η αλλαγή χρήσης υφισταμένων εγκαταστάσεων σε άλλες μικρότερης όχλησης εφόσον αυτό αποδεικνύεται από μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με την προηγούμενη παράγραφο.
- γ) Κατ' εξαίρεση της προηγούμενης παραγράφου επιτρέπεται η επέκταση ή προσθήκη κτιρίων εγκαταστάσεων σε υφιστάμενες χρήσεις εκπαίδευσης κοινωνικής πρόνοιας, περίθαλψης, κοινωφελών εξυπηρετήσεων και εν γένει Οργανισμών ή Ιδρυμάτων με κοινωφελή χαρακτήρα σε ποσοστό που υπερβαίνει το 10% των υφισταμένων κτισμάτων, μετά από απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, ύστερα από γνώμη της Εκτελεστικής Επιτροπής Οργανισμού Αθήνας.

ΑΡΘΡΟ 4

Σε ολόκληρη την Ζώνη προστασίας του Κηφισού ισχύουν επί πλέον τα παρακάτω :

1. α) Το κατώτατο όριο αρτιότητας των γηπέδων ορίζεται σε 20.000 τ.μ.
β) Κατά παρέκκλιση θεωρούνται άρτια και οικοδομήσιμα τα γήπεδα εφόσον συντρέχουν αθροιστικά οι εξής προϋποθέσεις :
Να υφίστανται στις 7.7.1983 και να έχουν τα ελάχιστα όρια αρτιότητας κατά τις αντίστοιχες ημερομηνίες, όπως ορίζονται με τις διατάξεις της παρ.2 του άρθρου 1 του από 24.5.1985 Π. Δ/τος.
2. Σε περίπτωση γηπέδου που εμπίπτει σε περισσότερες από μία περιοχές ή τέμνεται από το όριο προστασίας Κηφισού, η αρτιότητα υπολογίζεται εφ' ολοκλήρου του γηπέδου. Το κτίριο κατασκευάζεται σε εκείνο το τμήμα του γηπέδου που είναι δυνατή η ανέγερση του, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις της περιοχής όπου βρίσκεται.
3. Απαγορεύεται η προσωρινή αποθήκευση σε ανοικτούς χώρους παντός είδους φυσικών ή τεχνικών υλικών, μηχανημάτων κ.λ.π., καθώς και η παρατεταμένη στάθμευση τροχοφόρων.
4. Δεν επιτρέπονται οι περιφράξεις στην περιοχή Α'.
Στην περιοχή Β' επιτρέπονται οι περιφράξεις για την προστασία καλλιεργειών ή άλλων ειδικών χρήσεων για λόγους ασφάλειας.
Στις περιπτώσεις αυτές πρέπει να είναι ελαφριάς κατασκευής (π.χ. συρματόπλεγμα, ξύλο).
5. Απαγορεύεται η καθ' οποιονδήποτε τρόπο ρύπανση των υδάτων και του περιβάλλοντος απόρριψη στερεών ή υγρών αποβλήτων κ.λ.π.
6. Οι μελέτες κατασκευής των κτιρίων εγκαταστάσεων και διαμορφώσεων που επιτρέπονται στην Ζώνη προστασίας πρέπει να προβλέπουν τις

δυνατότητες προσπέλασης τροφοδοσίας και προσωρινής στάθμευσης με την πλήρη περιγραφή των απαιτούμενων τεχνικών έργων, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις.

7. Για κάθε απαιτούμενη αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 40 του Ν. 1337/1983.

8. Τοίχοι αντιστήριξης επιτρέπονται μόνο για την προστασία κτιρίων εγκαταστάσεων ή τεχνικών έργων υποδομής μέχρι ύψους 1,50 μ. από το φυσικό έδαφος.

9. Για την εκτέλεση οποιουδήποτε τεχνικού έργου μέσα στα όρια της Ζώνης προστασίας απαιτείται γνωμοδότηση της αρμόδιας Επιτροπής Πολεοδομικού και Αρχιτεκτονικού Ελέγχου, η οποία γνωμοδοτεί λαμβάνοντας υπόψη εκτός των άλλων την καλύτερη προσαρμογή των κατασκευών στο φυσικό έδαφος και το περιβάλλον του ρέματος και τη διατήρηση του οικοσυστήματος της περιοχής.

10. Με την επιφύλαξη των οριζομένων στο εδάφιο 7 της παραγράφου Α του άρθρου 3 για την εκτέλεση τεχνικών έργων υποδομής και την ανανέωση ή τροποποίηση της άδειας λειτουργίας βιομηχανικών, βιοτεχνιών κ.λ.π. ειδικών κτιρίων απαιτείται η προηγούμενη έγκριση μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στα άρθρα 3 έως και 10 της **69269/5387/1990/B678** κοινής Υπουργικής Απόφασης στα οποία θα περιλαμβάνονται ειδικά μέτρα για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος των ρεμάτων, της Ζώνης προστασίας και την ανάπλαση και αναβάθμιση του φυσικού τοπίου, καθώς και μέριμνα για την αισθητική αποκατάσταση των εγκαταστάσεών τους.

ΑΡΘΡΟ 5

1. Οι ρυθμίσεις του παρόντος Π. Δ/τος δεν εφαρμόζονται εφόσον πρόκειται

για εκτάσεις δασικού χαρακτήρα και είναι αντίθετες με την ισχύουσα δασική νομοθεσία.

2. Οι διατάξεις του παρόντος εφαρμόζονται και σε περιοχές που βρίσκονται εντός των ορίων που καθορίστηκαν με το Π.Δ/μα 84/1984/Α και σε ΒΙΠΑ, ΒΙΟΠΑ που προβλέπονται από Γ.Π.Σ. και εμπίπτουν στη Ζώνη προστασίας του ποταμού Κηφισού και παραχειμάρρων.

3. Στην περιοχή Α' δεν επιτρέπεται οποιαδήποτε δόμηση και αλλοίωση της φυσικής μορφής του τοπίου με έργα κάθε είδους μέχρις ότου δημοσιευτεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως η οριοθεσία του ποταμού Κηφισού ως και των παραχειμάρρων και ρευμάτων αυτού. Η απαγόρευση αίρεται αυτομάτως κάθε φορά που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως τμηματική οριοθεσία και για το αντίστοιχο τμήμα της περιοχής Α'.

ΑΡΘΡΟ 6

Οικοδομικές άδειες που έχουν εκδοθεί ,μέχρι τη δημοσίευση του παρόντος Δ/τος ή άδειες για τις οποίες έχει υποβληθεί ο πλήρης φάκελος στην αρμόδια Πολεοδομική Υπηρεσία μέχρι την ημερομηνία δημοσίευσης του παρόντος και μόνο για την Ζώνη Β' εκτελούνται όπως εκδόθηκαν ή εκδίδονται με τις προϊσχύουσες διατάξεις βάσει των υποβληθέντων στοιχείων.

ΑΡΘΡΟ 7

Η ισχύς του παρόντος Δ/τος αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Στον Υπουργό Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων αναθέτουμε τη δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος Δ/τος.

Αθήνα 16 Ιουνίου 1994

**Ο ΠΡ. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΚΩΝ/ΝΟΣ ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ**

**Ο ΥΠ. ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.
ΚΩΣΤΑΣ ΛΑΛΙΩΤΗΣ**

+

ΑΡΘΡΑ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

* ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ “ΤΟ ΒΗΜΑ” (23 Ιουλίου 1989)

ΘΕΜΑ “ Η Πολιτεία το ονομάζει τυχαίο γεγονός ”

του Νίκου Χασαπόπουλου.

Να λοιπόν, που το νέφος της Αθήνας ξεπέρασε τα γήινα όρια και είναι ορατό πλέον από το Διάστημα! Κάθε πρωί στις 11 ένας δορυφόρος περνάει πάνω από την Αθήνα, μένει επί 8 ακριβώς δευτερόλεπτα πάνω από την πόλη, την φωτογραφίζει και μεταδίδει τις εικόνες στη γη. Πώς φαίνεται η Αθήνα από το Διάστημα, και μάλιστα σε έγχρωμη φωτογραφία? Μία γκριζοπορτοκαλί κουκίδα. Αυτή η κουκίδα δεν είναι τίποτε άλλο από την φωτοχημική ρύπανση που ταλαιπωρεί χρόνια τώρα την Αθήνα και τους κατοίκους της.

Εξετάζοντας λίγο πιο προσεκτικά αυτή την κουκίδα, διαπιστώνει κανείς ότι είναι πιο έντονη κατά μήκος του Κηφισού, σε μια απόσταση δέκα χιλιομέτρων, όπου βρίσκονται συγκεντρωμένες περισσότερες από 45 βιομηχανίες, και μάλιστα βαριές.

Ο Κηφισός είναι ορατός στο Διάστημα μόνον και μόνον από τις βιομηχανίες που λειτουργούν κατά μήκος του.

Το παράξενο σε όλη αυτήν την υπόθεση είναι ότι η Κυβέρνηση και συγκεκριμένα το υπουργείο Χωροταξίας και το ΠΕΡΠΑ, γνωρίζουν τις δραστηριότητες του δορυφόρου και δεν ανακοίνωσαν όμως έως σήμερα το παραμικρό, ισχυριζόμενοι ότι όλα αυτά που καταγράφει ο δορυφόρος είναι τυχαία, οφείλονται κυρίως στους ανέμους που πνέουν και ότι εν πάση περιπτώσει η περιοχή του Κηφισού δεν είναι περιβαλλοντικά τόσο επιβαρημένη όσο άλλες περιοχές της Αθήνας π.χ. η Κυψέλη, το Κερασίни, τα

Χαυτεία. Το ΠΕΡΠΑ μπορεί να τα λείει όλα αυτά, αλλά οι μετρήσεις που κάνει λένε άλλα.

Στην περιοχή του Κηφισού τα αιωρούμενα σωματίδια είναι 198 mg/m³, ενώ σε άλλες περιοχές της Αθήνας και συγκεκριμένα στην οδό Αριστοτέλους είναι μόλις 160.

Βεβαίως οι επιστήμονες του ΠΕΡΠΑ διατείνονται ότι η μόλυνση αυτή προέρχεται μόνο από μικροσωματίδια, τα οποία είναι σχεδόν αβλαβή μπροστά στους άλλους ρύπους που περιέχει το φωτοχημικό νέφος της πρωτεύουσας.

Γεγονός πάντως είναι ότι κατά μήκος του Κηφισού, δηλαδή από το Παλαιό Φάληρο έως τη Ν. Φιλαδέλφεια, λειτουργούν σήμερα **νομίμως 45 βιομηχανίες**, οι οποίες κατασκευάζουν από σοκολάτες μέχρι αλουμίνιο. Όλες αυτές οι βιομηχανίες πάντοτε κατά το ΠΕΡΠΑ, ελέγχονται ως προς τη λειτουργία των καυστήρων τους και οι ρύποι που εκπέμπουν είναι μέσα στ' ανεκτά για βιομηχανίες όρια.

Το ΠΕΡΠΑ βεβαίως ομολογεί ότι ο έλεγχος όλων των βιομηχανιών του λεκανοπεδίου γίνεται από 20 μόνο άτομα, και οι επιστήμονές του δεν είναι σε θέση να δώσουν συγκεκριμένα στοιχεία για τους ρύπους που εκπέμπουν οι βιομηχανίες στον Κηφισό, και κυρίως αν καμιά φορά έχουν επιβάλλει πρόστιμα και πόσο στα εργοστάσια αυτά.

Οι περισσότερες βιομηχανίες που βρίσκονται στον Κηφισό είναι βαφεία, φινιριστήρια όπως των αδελφών Λιβέρη, το φινιριστήριο Κολοκυνθούς, η βιομηχανία "Ράξτα", η "Βόμβυξ Α.Ε.", "Κοντεκάκη", "Μολοκότου", "Προφίν", "Αδελφών Χερουβείμ" κ.α., τα οποία ρυπαίνουν το περιβάλλον. Υπάρχουν όμως και πιο βαριές βιομηχανίες, όπως οι "Οξειδώσεις Αλουμινίου Σ. Καλούδη", ή του "Αλουμινίου Αθηνών" ή ακόμα των λιπαρών

οξέων της “Ελληνικής Βιομηχανίας Γλυκερίνης”, που επιβαρύνουν το περιβάλλον με τη λειτουργία τους.

Στις βαριές βιομηχανίες του Κηφισού θα πρέπει να προστεθούν οι πέντε βιομηχανίες τούβλων, δύο βιομηχανίες ζωοτροφών, μία βιομηχανία Αλουμινίου, η “Ηλεκτρομεντάλ Α.Ε.Β.Ε.”, μία βιομηχανία σπορέλαιων, ένα ελαιουργείο (“Μινέρβα”), η “Κλωστοβιομηχανία Ελλάδος” και μία βιομηχανία μπύρας (“Άμστελ”), η οποία δε λειτουργεί με πετρέλαιο αλλά με φωταέριο του Δήμου Αθηναίων.

Υπάρχει βεβαίως και η βιομηχανία αλουμινίου “Ανοξάλ” καθώς και η σοκολατοβιομηχανία “ΙΟΝ” και η “ΒΙΑΜΥΛ” (η οποία παρασκευάζει παιδικές τροφές) που θεωρούνται επίσης βαριές βιομηχανίες.

Σαράντα πέντε συνολικά βιομηχανίες σκορπισμένες σε μία απόσταση μόλις 10 χιλιομέτρων και το γεγονός αυτό δεν ανησυχεί καθόλου το ΠΕΡΠΑ. Θεωρεί τους ρύπους που εκπέμπουν φυσιολογικούς και εν πάση περιπτώσει όχι χειρότερους από τους υπόλοιπους ρύπους που περιέχει το φονικό νέφος και το σπουδαιότερο, οι επιστήμονες του ΠΕΡΠΑ δεν είναι διατεθειμένοι να επέμβουν. Και να επέμβουν δηλαδή τι θα μπορούσαν να κάνουν πέρα της επιβολής κάποιων προστίμων? Τόσα πρόστιμα έχουν επιβληθεί, και όμως το νέφος παραμένει.

Ούτε καν σκέψη από τ’ αρμόδια υπουργεία Χωροταξίας και Βιομηχανίας δεν υπάρχει για μεταφορά των βιομηχανιών σε άλλα μέρη, ώστε ν’ αναπνεύσουν επιτέλους λίγο καθαρό αέρα οι γύρω περιοχές.

Αυτό που γίνεται στον Κηφισό είναι όντως εγκληματικό και οι πάντες αδιαφορούν, αφού κατά το ΠΕΡΠΑ η ρύπανση που διακρίνεται ακόμα και από το Διάστημα είναι **“τυχαίο γεγονός”!**.

Για ν’ ακριβολογούμε το ΠΕΡΠΑ δεν ονομάζει μόνο **“τυχαίο γεγονός”**

αλλά και “φαινόμενο του Κάνιον” την γκριζοπορτοκαλί αυτή κουκίδα που καταγράφεται από το δορυφόρο εκεί όπου βροίσκεται το ποτάμι. Και για να δικαιολογήσει την άποψή του αναφέρει ότι την ίδια εικόνα παρουσιάζει, ανάλογα με το που φυσάει ο άνεμος και η Εθνική Οδός έως την Κόρινθο. Οι βιομηχανίες που βρίσκονται στο ποτάμι, κατά την άποψη του ΠΕΡΠΑ, δεν χαρακτηρίζονται για την παραγωγή σωματιδίων αλλά μόνο για καπνό. Ας μην ξεχνάμε βεβαίως ότι η λεωφόρος Κηφισού ίσως είναι και ο πιο βεβαρημένος δρόμος της Αθήνας, αφού είναι η μοναδική οδός που χρησιμοποιούν τα βαριά αυτοκίνητα και οι νταλίκες από τον Πειραιά προς την Αθήνα.

Τέλος, για να ενισχύσουν τους ισχυρισμούς τους ότι ο δορυφόρος έδειξε απλώς ένα “τυχαίο γεγονός” οι επιστήμονες του ΠΕΡΠΑ είπαν προς “**Το Βήμα**” ότι είναι πρόθυμοι να ενισχύσουν οικονομικά την επιστημονική έρευνα που διεξάγεται από το δορυφόρο και ότι για όλα φταίνε οι ... άνεμοι. Οι άνεμοι στο λεκανοπέδιο συγκεντρώνονται στη “**γούβα**” του Κηφισού και μεταφέρουν και τους υπόλοιπους ρύπους του νέφους από όλη την Αθήνα. Εξάλλου, λένε λόγω ανέμων και οι Θρακομακεδόνες εμφανίζονται με νέφος. Δε σημαίνει, όμως ότι και στην περιοχή αυτή υπάρχουν εργοστάσια.

* ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ “ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ”

ΕΥΔΑΠ ΚΑΛΕΙ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΓΙΑ ΝΑ ΓΚΡΕΜΙΣΤΟΥΝ Τ’ ΑΥΘΑΙΡΕΤΑ ΜΕΣΑ ΣΤΑ ΡΕΜΑΤΑ.

Της Χαράς Τζαναβάρα.

“Θα πνιγούμε αν δεν επέμβει ο εισαγγελέας”. Τη δραματική αυτή προειδοποίηση έκανε χθες ο γενικός διευθυντής της ΕΥΔΑΠ Γιώργος Ιωαννίδης, αποκαλύπτοντας ότι 278 σημεία στο Λεκανοπέδιο, σε κατοικημένες και αδόμητες περιοχές, κινδυνεύουν σε περίπτωση νεροποντής. Πάνω από το 15% των ρεμάτων έχουν καταπατηθεί και απειλούν να καταστρέψουν περιουσίες και ανθρώπινες ζωές.

Τη θλιβερή πρωτιά από άποψη επικινδυνότητας κατέχουν οι δήμοι της παραλιακής ζώνης του Σαρωνικού, όπου εντοπίστηκαν 51 “μαύρες τρύπες”. Ακολουθούν τα Μεσόγεια με 50 σημεία, το Λεκανοπέδιο της Αττικής με 46, τα Νότια Μεσόγεια με 39, η ευρύτερη ζώνη ειραιά - Σαλαμίνας με 38, το Θριάσιο Πεδίο με 37, ενώ ο Μαραθώνας έχει μόνο 17.

ΜΟΝΟ ΕΝΑ ΡΕΜΑ

Η μεγαλύτερη άμεση απειλή πάντως διαγράφεται για τις περιοχές της Ανατολικής Αττικής, που επλήγησαν από τις πυρκαγιές του περασμένου καλοκαιριού. “Από τα 11 ρέματα της περιοχής Μαραθώνα - Μάκρης τα 10 είναι “τυφλά” κάτω από την παραλιακή Λεωφόρο”, υπογράμμισε ο κ. Ιωαννίδης. Πρόσθεσε ότι οι καταπατήσεις, τ’ αυθαίρετα και η άναρχη δόμηση, δεν επιτρέπουν να γίνουν αντιπλημμυρικά έργα. “Μόνο το ρέμα της Ραφήνας είναι ανοικτό”, σημείωσε.

Υπενθύμισε πάντως ότι η απελευθέρωση των καταπατημένων πεμάτων δεν ανήκει στις αρμοδιότητες της ΕΥΔΑΠ. Τόνισε ωστόσο ότι για να γίνουν τα

έργα πρέπει να γκρεμιστούν κάποια αυθαίρετα κτίσματα.” Αλλιώς θα πρέπει να μοιράζουμε σωσίβια”, είπε χαρακτηριστικά.

“Στο Λυκόρεμα της Βούλας, μέσα στην κοίτη, υπάρχουν πολυκατοικίες”, επισήμανε ο πρόεδρος της ΕΥΔΑΠ Γιώργος Ανδρεάδης και αποκάλυψε ότι σε κοίτη ρέματος έχει δημιουργηθεί ακόμα και η Σταδίου!... Παλιά ρέματα ήταν επίσης η περιοχή Κολιάτσου, καθώς και η ζώνη ανάμεσα στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας και Μάρνης. Το συνολικό μήκος των ρεμάτων της Αττικής είναι 4.154 χιλιόμετρα, από τα οποία ενδιαφέρον παρουσιάζουν περίπου τα 2.900 χιλιόμετρα, ενώ τα υπόλοιπα αποτελούν απολήξεις σε ορεινούς όγκους. Από αυτά τα 450 έχουν καταπατηθεί, ενώ μόλις σε 187 έχουν γίνει τα απαραίτητα τεχνικά έργα.

Οι πιο ασφαλείς περιοχές βρίσκονται στην περιοχή της πρωτεύουσας, όπου σε μήκος ρεμάτων 685 χιλιομέτρων έχουν καταπατηθεί 45,5 και έχουν γίνει έργα σε 78,5. Στον αντίποδα βρίσκονται τα Μεσόγεια και ο Μαραθώνας, όπου δεν υπάρχει ούτε δείγμα αντιπλημμυρικού έργου.

Δεν είναι σε καλύτερη μοίρα τα νότια Μεσόγεια, όπου σε συνολικό μήκος ρεμάτων 506 χιλιομέτρων έχουν καταπατηθεί τα 99,5 και έχουν γίνει διευθετήσεις μόνο σε 6! Στον ίδιο παρονομαστή και το Θριάσιο Πεδίο, όπου σε μήκος ρεμάτων 889 χιλιομέτρων έχουν καταπατηθεί τα 88,1 και έχουν γίνει έργα μόνο σε 3 χιλιόμετρα.

Η λεκάνη του Ανατολικού και Βόρειου Σαρωνικού θεωρείται αρκετά ασφαλής, αφού το συνολικό μήκος των ρεμάτων ανέρχεται σε 243 χιλιόμετρα. Έργα έχουν γίνει σε 67,5 χιλιόμετρα, ενώ οι καταπατήσεις είναι 28,9. Στην ευρύτερη περιοχή Πειραιά - Σαλαμίνας, με μήκος ρεμάτων 279 χιλιομέτρων, έχουν καταπατηθεί 31,6 και έχουν γίνει έργα σε 17 μόνο.

Τα αποκαλυπτικά αυτά στοιχεία ηρθαν στο φως από το πρόγραμμα καταγραφής που ξεκίνησε η ΕΥΔΑΠ και το οποία αναμένεται να ολοκληρωθεί σε έναν χρόνο.

Πρόκειται για ένα σύστημα που στηρίζεται στις τελευταίες εξελίξεις της πληροφορικής, με στόχο τη δημιουργία Μητρώου Ρεμάτων. Θα δίνεται η δυνατότητα να υπάρχει ανά πάσα στιγμή η πλήρης εικόνα των ρεμάτων και σε συνδυασμό με μετεωρολογικά στοιχεία να προβλέπει τις περιπτώσεις μεγάλης πλημμύρας. Το κόστος αυτού του προγράμματος ανέρχεται σε 350 εκ., ποσόν μηδαμινό μπροστά στα οφέλη που προκύπτουν από την αντιπλημμυρική προστασία του Λεκανοπεδίου.

Ολόκληρη η Αττική χωρίστηκε σε επτά μεγάλα υδρολογικά διαμερίσματα, στα οποία διακρίνονται 160 λεκάνες απορροής. Απ' αυτές θεωρούνται σημαντικές οι 71. Υπολογίστηκαν οι πλημμυρικές περιοχές της δεκαετίας, της εικοσαετίας και της πενήκονταετίας και με βάση αυτά τα δεδομένα εντοπίστηκαν 278 κομβικά σημεία που βρίσκονται διασπαρμένα σε περιοχές δομημένες και μη.

*ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΑ ΝΕΑ

ΝΑ ΓΙΑΤΙ ΠΝΙΓΕΤΑΙ Η ΑΘΗΝΑ!

Τετρακόσια πενήντα χιλιόμετρα ρεμάτων της Αττικής έχουν γίνει οικόπεδα! Κάλι μόνο αυτό το στοιχείο που δόθηκε χθες επίσημα από τη Διοίκηση της ΕΥΔΑΠ είναι αρκετό για να εξηγηθεί γιατί πνίγεται κάθε χρόνο η περιοχή της πρωτεύουσας...

Στην Ανατολική Αττική

Ο κίνδυνος είναι ακόμη μεγαλύτερος για την περιοχή της Ανατολικής Αττικής, ειδικά μετά τις πυρκαγιές που σημειώθηκαν, αφού από τα 792 χιλιόμετρα ρεμάτων της τα 140 έχουν ήδη οικοπεδοποιηθεί και δεν υπάρχουν πλέον. Έτσι υπάρχουν ρέματα που ξεκινούν από το βουνό, κατεβάζουν νερό και κάποια στιγμή μετατρέπονται σε γειτονιές χωρίς αντιπλημμυρικά έργα. Άρα, πώς να αποφευχθούν οι πλημμύρες, αναρωτήθηκε ο γενικός διευθυντής της ΕΥΔΑΠ κ.Ιωαννίδης. Στην περιοχή της Ραφήνας, είπε, από τα 11 ρέματα τα 10 δεν υπάρχουν πλέον και στη θέση τους συναντά κανείς δρόμους, σπίτια, κ.λπ.

Λόγω των πυρκαγιών φέτος τα νερά που θα πρέπει να διοχετευθούν προς τη θάλασσα, μέσω των ανύπαρκτων ρεμάτων, θα είναι τριπλάσια από πέρυσι. Αφού όμως δεν υπάρχουν ούτε τα ρέματα ούτε αντιπλημμυρικά έργα, τί θα γίνουν τα νερά? Θα πνίξουν τον κόσμο, κατέληξε ο κ. Ιωαννίδης. Βέβαια, είπε ότι έγιναν και γίνονται κάποια έργα στην περιοχή, αλλά αυτά μόλις και επαρκούν για να συλλέγουν τα επιπλέον νερά που θα προκύψουν εξαιτίας της απώλειας των δασών.

ΕΓΚΛΩΒΙΖΟΥΝ ΤΑ ΝΕΡΑ

Ανάλογη και η κατάσταση στις περιοχές Βούλας, Γλυφάδας, Βουλιαγμένης,

κ.λπ. όπου από τα 243 χιλιόμετρα ρεμάτων τα 29 είναι οικοδοποιημένα. Τα πράγματα στην περιοχή δυσκολεύουν περισσότερο από την ύπαρξη των Λεωφόρων Βουλιαγμένης και παραλιακής Ποσειδώνος, οι οποίες κατασκευάστηκαν χωρίς αντιπλημμυρικά έργα και αποτελούν ουσιαστικά αναχώματα εγκλωβίζοντας τα νερά που πλημμυρίζουν οι γύρω περιοχές.

Μάλιστα, ο κ.Ιωαννίδης είπε ότι κακώς υπάρχει η εντύπωση πως οι πλημμύρες προξενούνται από το ότι δεν καθαρίζονται τα φρεάτια. Όσο και να καθαριστούν, τόνισε, εφόσον δεν υπάρχουν τα ρέματα και τα αντιπλημμυρικά έργα δεν υπάρχει σωτηρία. Τα φρεάτια μόλις τα καθαρίσουμε, ξαναβουλώνουν από τα σκουπίδια, τα μπάζα, κ.λπ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ-ΠΗΓΕΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.

- Λεξικό εννοιών Κωτσοβίτη.
- Αρχαία Εφημερίδων : “ΤΟ ΒΗΜΑ” , “ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ” , “ΤΑ ΝΕΑ”.
- Αρχαία Εφημερίδας της Κυβερνήσεως.
- Σημειώσεις προσωπικές του κ. Βασιλούλη και της κ. Κωνσταντινίδη από την υπηρεσία του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.
- Η Μελέτη του Οργανισμού Αθήνας, σχετική με τα ρέματα.
- Οι Χάρτες της Γ. Υπηρεσίας Στρατού.
- Πόρισμα της Επιτροπής σχετικής με την προστασία ρεμάτων Αττικής.
- Χάρτης παλαιός της Ν. Ιωνίας από το Δημαρχείο της Ν. Ιωνίας.

Ευχαριστώ θερμά την Επιτροπή προστασίας ρεμάτων που μου έδωσαν στοιχεία που είχαν συλλέξει με πολύ κόπο και προσωπικό μόχθο.

Επίσης ευχαριστώ πολύ την υπεύθυνη καθηγήτρια κ. Πόπη Θεοδορίδη - Βαρελίδου, η οποία ήταν συνεργάσιμη και συζητήσιμη.

